

Programmabegroting 2024-2027

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Beleidsmatige uitgangspunten	5
Financiële uitgangspunten	5
Financieel Beeld	5
Programma 1. Samen zorgen wij voor Valkenswaard	7
Paradijs voor opgroeiende kinderen	8
Verbonden met elkaar	9
Oog voor iedereen	10
Actief in beweging	12
Wat mag programma 1 kosten?	13
Ontwikkelingen	14
Programma 2. Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	17
Samen werken	18
Verbonden met de regio	19
Bouwen voor onze toekomst	21
(on) Herkenbaar centrum	25
Wat mag programma 2 kosten?	26
Ontwikkelingen	27
Programma 3. Samen recreëren wij in Valkenswaard	29
Valkenswaardse trots	30
De tuin van Brainport	30
Recreatie in Dommelland	32
Wat mag programma 3 kosten?	33
Ontwikkelingen	34
Programma 4. Samen vertegenwoordigen wij Valkenswaard	35
Bestuurlijke samenwerking	36
Wijzer door participatie	36
Samenwerking in de regio	37
Wat mag programma 4 kosten?	38
Ontwikkelingen	38

Programma 5. Samen in dienst van Valkenswaard	39
Organisatie	40
Dienstverlening	40
Financiën	41
Wat mag programma 5 kosten?	42
Ontwikkelingen	43
Wat mag overhead kosten?	44
Wat mag onvoorzien kosten?	45
Wat mag de vennootschapsbelasting kosten?	46
Wat brengen de algemene dekkingsmiddelen op?	47
Paragrafen	49
Lokale heffingen	51
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	57
Financiële positie, financiële wendbaarheid	64
Financiering	69
Onderhoud kapitaalgoederen	72
Bedrijfsvoering	81
Verbonden Partijen	87
Grondbeleid	93
Subsidieverstrekking	97
Wet open overheid (Woo)	98
Bijlagen	99
Bijlage 1 Gemeentebestuur	101
Bijlage 2 Overzicht reserves en voorzieningen	102
Bijlage 3 Ontwikkeling van reserves en voorzieningen	105
Bijlage 4 Overzicht van baten en lasten	110
Bijlage 5 Investeringsprogramma	112
Bijlage 6 Incidentele baten & lasten	114
Bijlage 7 EMU-saldo	120
Bijlage 8 Overzicht van baten en lasten per taakveld	121
Bijlage 9 Verplichte indicatoren	124
Bijlage 10 Informatieve kengetallen	126

Inleiding

Beleidsmatige uitgangspunten

Voor u ligt de Programmabegroting 2024-2027 van de gemeente Valkenswaard. Basis voor de beleidsinhoud van deze begroting is het door het college en de raad vastgestelde collegeprogramma 2023-2026. Dit collegeprogramma is uitgewerkt in te bereiken doelen, onderverdeeld in programma's. Hiermee hebben wij de 1^e W-vraag (wat willen wij bereiken) gevuld.

Gerubriceerd per programma en per programmaonderdeel hebben wij aangegeven wat wij daarvoor in 2024 gaan doen. Hiermee is de 2^e W-vraag (wat gaan wij daar voor doen) beantwoord.

Tot slot is per programma aangegeven wat de hiermee gemoeide budgetten zijn.

Naast het collegeprogramma 2023-2026 is de door de raad vastgestelde Nota Kaders 2024 uitgangspunt geweest voor het opstellen van deze begroting. In de Nota Kaders is een overzicht van gewenst nieuw beleid opgenomen. De raadsfracties hebben hierbij hun prioriteiten aangegeven, voor het geval het college keuzes moest maken om een sluitende begroting voor te kunnen leggen.

Daarnaast is bij de besluitvorming over de Nota Kaders 2024 een aantal amendementen vastgesteld. Deze zijn in de voorliggende begroting verwerkt.

Financiële uitgangspunten

In de Nota Kaders 2024 zijn de financiële uitgangspunten voor het opstellen van de begroting vastgelegd. Deze zijn verwerkt. Om een structureel, materieel, sluitende begroting 2024-2027 voor te kunnen leggen hoeft het college geen aanvullende voorstellen te doen.

Onze begroting is behoudend opgezet, in die zin dat wij zijn uitgegaan van alle bij ons bekende ontwikkelingen. Daarnaast hebben wij ons gebaseerd op de meicirculaire 2023. Wij hebben geen rekening gehouden met (onzekere) toekomstige financiële ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld het terugnemen van een deel van de kosten voor de jeugdzorg door het rijk, ondanks dat dit door de toezichthouder wel wordt toegestaan.

Financieel Beeld

De programmabegroting 2024-2027 is structureel, materieel sluitend, zowel vanuit het oogpunt van de gemeenteraad (inclusief incidentele baten en lasten), als vanuit het oogpunt van de toezichthouder (exclusief incidentele baten en lasten).

bedragen x € 1.000

	2023	2024	2025	2026	2027
Bandbreedte		1.061	4.115	-376	256

Ontwikkeling Algemene reserve	8.999	10.061	14.176	13.800	14.056
-------------------------------	-------	--------	--------	--------	--------

Bandbreedte exclusief incidentele baten en lasten (toetsingskader provincie)		3.439	4.873	464	1.227
--	--	-------	-------	-----	-------

Als we er van uit gaan dat we de begrotingssaldi toevoegen/onttrekken aan de Algemene reserve, dan stijgt de Algemene reserve in 2024 en 2025 met ruim 5 miljoen, om daarna min of meer stabiel te blijven (een kleine daling in 2026, gevolg door een kleine stijging in 2027).

Voor een verdere duiding van de financiële positie en de risico's verwijzen wij u naar de paragrafen [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#) en [Financiële positie, financiële wendbaarheid](#).

Financieel perspectief bandbreedte 2024-2027

Omschrijving	bedragen x € 1.000			
	2024	2025	2026	2027
Bandbreedte meerjarenbegroting 2023	2.438	3.095	59	59
Eliminatie versterking algemene reserve septembercirculaire 2022	1.417	1.868	1.868	1.868
Totaal autonome ontwikkelingen NK 2024*	-4.872	-2.793	-1.622	-456
Door raad vastgestelde begrotingswijzigingen na NK 2024	-8	-8	-8	-8
Totaal autonome ontwikkelingen in de Berap 2023	-440	-440	-440	-440
Bandbreedte Nota Kaders 2024-2027	-1.465	1.722	-143	1.023
Ontwikkelingen meicirculaire 2023	3.964	3.360	676	195
Bandbreedte na meicirculaire 2023	2.499	5.082	533	1.218
Wensen Nota kaders en Begroting 2024-2027				
<i>Programma 1 Samen zorgen wij voor Valkenswaard</i>				
Beachveld	-	-8	-8	-8
Glasvezel op sportpark Den Dries	-	-2	-2	-2
Pumptrack	-	-9	-9	-9
Doorontwikkeling van de Onafhankelijke client ondersteuning	-15	-15	-15	-15
Ruimte voor verhoging subsidies armoedebeleid	-15	-15	-15	-15
Uitvoering beleidskader Sociaal Domein	-175	PM	PM	PM
	-205	-49	-49	-49
<i>Programma 2 Samen wonen en werken wij in Valkenswaard</i>				
Implementatie omgevingswet	-500	PM	PM	PM
Planstudie de Vest	-75	-	-	-
Evaluatie en monitoring gewijzigde verkeerssituatie	-50	-	-	-
Studie HOV Scenario's	-100	-	-	-
Planstudie Leenderweg	-50	-	-	-
Actualisatie bewegwijzering 24-25	-	-	-25	-25
Masterplan Centrum, herinrichting entree Zuid	-	-27	-27	-27
Instrumentarium woonvisie	-30	-	-	-
Korte termijn stappen verduurzaming gemeentelijk Vastgoed	-	-25	-25	-25
Korte termijn verduurzaming gemeentelijk Vastgoed, investering 2024	-	-16	-16	-16
Parkeerbeleid	-190	-110	-110	-110
Uitvoeringsprogramma Verduurzaming Koopwoningen	-50	-50	-50	-
Structurele subsidie VVV	-25	-26	-27	-28
Kleine wensen uit de wijk	-75	-75	-75	-75
	-1.145	-329	-355	-306
<i>Programma 3 Samen recreëren wij in Valkenswaard</i>				
Corso en Cultuur weekend (in NK24 gepresenteerd als voordeel, maar zijn extra uitgaven)	-39	-40	-41	-42
Nieuwe aanvragers van structurele subsidie 2024	-12	-12	-13	-13
	-51	-52	-54	-55
<i>Programma 5 Samen in dienst van Valkenswaard</i>				
Personeelsbudgetten: teamuitje, kerstcadeau, kerst-&zomerborrel, bijdrage PV	-15	-15	-15	-15
Brandweermuseum kosten	-185	-	-	-
Dekking kosten brandweermuseum Algemene Reserve	185	-	-	-
	-15	-15	-15	-15
Autonome Ontwikkelingen Begroting 2024-2027				
<i>Algemeen programma overstijgend</i>				
Actualiseren concernramingen: loonkosten, kapitaallasten, financieringsfunctie, etc.	-428	-505	-419	-472
<i>Programma 1 Samen zorgen wij voor Valkenswaard</i>				
Extra indexatie intensieve sturingsrelaties	PM	PM	PM	PM
Ontwikkelingen W&I inkomsten vanuit rijk	681	681	681	681
Ontwikkelingen W&I uitgave	-398	-398	-398	-398
	283	283	283	283
<i>Programma 5 Samen in dienst van Valkenswaard</i>				
Bijdrage GRSA2 personeelskosten	-390	-390	-390	-390
Inzet budget collegeprogramma	513	90	91	42
Bandbreedte na ontwikkelingen begroting 2024	1.061	4.115	-376	256
Saldo incidentele baten en lasten	2.378	758	840	971
Bandbreedte na eliminatie incidentele baten en lasten	3.439	4.873	464	1.227

Duiding cijfers: (+)= Voordeel bandbreedte en (-)= Nadeel bandbreedte

Programma 1.

Samen zorgen wij voor Valkenswaard

Product	Portefeuillehouder	Team
Paradijs voor opgroeiende kinderen	R. A. J. Pijnenburg M. H. Theus	Sociaal en economisch beleid
Verbonden met elkaar	B. F. B. J. Bots A.B.A.M. Ederveen R. A. J. Pijnenburg M. H. Theus	Sociaal en economisch beleid
Oog voor iedereen	B. F. B. J. Bots R. A. J. Pijnenburg M. H. Theus	Sociaal en economisch beleid
Actief in beweging	B. F. B. J. Bots A.B.A.M. Ederveen R. A. J. Pijnenburg M. H. Theus	Sociaal en economisch beleid

Paradijs voor opgroeiende kinderen	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
<p>We realiseren een doorgaande ontwikkellijn. Dit betekent dat we kinderopvang, basisonderwijs en voortgezet onderwijs vloeiend op elkaar laten aansluiten. Daarbij kijken we zoveel mogelijk wijkgericht naar wat nodig is op het gebied van onderwijs, kinderopvang, sport en cultuur.</p>	<p>In verschillende plannen starten we met laagdrempelig aanbod dichtbij huis, Sport, cultuur en andere betrokken partners sluiten aan bij het onderwijs en in de buurt, zodat er een passend aanbod is voor kinderen en jongeren binnen en buiten schooltijd. Ook in de uitvoering van de lijn jeugd in het Coronaherstelplan wordt dit verder vorm gegeven.</p>
<p>We sporen onderwijsachterstanden vroegtijdig op en pakken deze aan. Zodat kinderen beter kunnen meekomen met hun leeftijdsgenoten en een kansrijkere jeugd krijgen. Armoede onder jeugd wordt actief gesignaleerd en opgepakt.</p>	<p>We subsidiëren een VVE-peuterprogramma voor peuters van 2 tot 4 jaar die een achterstand vertonen in hun ontwikkeling. De OAB-middelen worden daarnaast ingezet voor het bestrijden van taalachterstanden bij kleuters uit de groepen 1 en 2. Bij het op te stellen beleid voor bestaanszekerheid is er nadrukkelijk aandacht voor de doelgroep jeugd.</p>
<p>Samen met schoolbesturen, kindpartners, zorgpartners en wijkbewoners verbeteren we (de inrichting van) onze schoolgebouwen. Goede onderwijshuisvesting is heel belangrijk voor goed onderwijs.</p>	<p>In 2024 zal de planontwikkeling voor de huisvesting van de basisscholen Martinus en Agnetendal verder gaan. Daarnaast wordt basisschool 't Smelleken uitgebreid met drie lokalen en gaan we verder met de huisvesting van basisschool de Pionier.</p>
<p>We stimuleren samenwerking tussen scholen en het bedrijfsleven om het onderwijsaanbod optimaal en op maat aan te kunnen bieden binnen de gehele Brainportregio.</p>	<p>Het onderwijs en het bedrijfsleven werken hierin nauw samen. Daar waar ontwikkelingen zijn ondersteunen wij scholen en bedrijfsleven in de samenwerking.</p>
<p>We bedden de brede welvaartsagenda die in de Brainportregio wordt ontwikkeld, onder andere op het gebied van onderwijs en veiligheid, in in onze werkwijze.</p>	<p>In de Brainportregio is er steeds meer aandacht voor brede welvaart en wordt deze gemonitord. Dit levert waardevolle inzichten op en laat zien op welke brede welvaart(s-aspecten) binnen onze gemeente verbetering gewenst is. We sluiten aan bij deze ontwikkelingen, agenderen zaken en zetten in op aansluiting bij Brainport voor elkaar.</p>

Verbonden met elkaar	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
<p>We zetten actief in op het behoud van een sterke sociale cohesie, zodat onze inwoners kunnen deelnemen aan de vele activiteiten en verenigingen die Valkenswaard heeft. En zodat we oog blijven hebben voor elkaar.</p>	<p>We faciliteren en subsidiëren verenigingen en blijven dat doen. We zetten in op het uitbreiden en beter ontsluiten van de bestaande netwerken.</p> <p>Daarnaast ontwikkelen we de website Valkenswaard Oog voor iedereen door.</p> <p>In 2024 maken we een integrale vastgoedstrategie waarbij we de vastgoedportefeuille onder de loep nemen in relatie tot de behoefte van inwoners, verenigingen en organisaties.</p>
<p>Hiervoor blijven we informele netwerken en samenwerking ondersteunen, met directe partners en professionals en vrijwilligers onderling. Dit trekken we ook breder, om zo onderwijs, wonen, sport, cultuur en economie intensiever bij het sociaal domein te betrekken.</p>	<p>We onderzoeken of de toegang in de wijken gepositioneerd kan worden. Hier kunnen inwoners laagdrempelig terecht met hun vragen in de breedte van het sociaal domein.</p> <p>Tevens wordt er integraal uitvoering gegeven aan het Gezond Actief Leven Akkoord (GALA).</p>
<p>We dragen ons steentje bij aan een menselijke opvang van vluchtelingen en voldoen aan de opgave voor huisvesting van statushouders.</p>	<p>In 2024 bieden we een duaal traject aan waarbij leren en participeren wordt gecombineerd. De nieuwkomers worden begeleid in samenwerking met partners en periodiek monitoren we de voortgang.</p>
<p>We richten de ondersteuningsstructuur in onze wijken nog beter in, zodat de betrokkenheid bij en veiligheid in wijken toeneemt.</p>	<p>Op basis van de wijkscans en de opgaven in het beleidskader sociaal domein gaan we concreet aan de slag om het netwerk in de wijken te versterken. Ook het positioneren van de toegang draagt hieraan bij.</p>
<p>Onze aanpak vertalen we wijkgericht. Oftewel: we hebben aandacht voor wat nodig is in elke wijk en spelen daarop in. Daarbij kijken we bijvoorbeeld naar ontmoetingsplekken in de wijken.</p>	<p>Naast het onderzoek om de toegang in de wijk te positioneren wordt er in 2024 een integrale vastgoedstrategie opgesteld waar ook gekeken wordt naar de behoefte van inwoners, verenigingen en organisaties.</p>
<p>We hebben extra aandacht voor de thema's ondermijnende en digitale criminaliteit en brengen dit ook over aan onze inwoners, ondernemers en publiek-private samenwerkingsverbanden. Goede onderlinge verbondenheid heeft hierop een preventieve uitwerking.</p>	<p>De focus ligt op weerbare overheid en weerbare samenleving. We geven uitvoering aan het gezamenlijk programma Ondernijning Dommelstroom. Concrete acties staan uitgewerkt in het Actieplan ondernijning 2023-2024.</p>

Oog voor iedereen	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
<p>We gaan uit van het principe van 'positieve gezondheid'. We kijken daarbij naar wat mensen wél kunnen en wat zij daarvoor nodig hebben; gezondheid is meer dan alleen 'niet ziek zijn'.</p>	<p>Vanaf 2024 wordt er uitvoering gegeven aan het SPUK GALA (Specifieke Uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord). Het programma "Maak Rimpels" wordt gecontinueerd. Ook zal er geïntensiveerd worden om de toegang tot psychische ondersteuning te verbeteren. Dit draagt bij aan iemands gezondheidsperspectief.</p>
<p>De kern van ons beleid is preventie en vroegsignalering ter voorkoming van armoede, schulden, eenzaamheid, gezondheidsproblemen en een (gespecialiseerde) zorgvraag. We stellen een nieuw, integraal, preventief armoedebeleid op voor onze gemeente.</p>	<p>Met inbreng van diverse organisaties en belanghebbenden (o.a. verenigd in het armoedeplatform) en aansluitend op landelijk beleid, maken we een nieuw beleidsplan/lokale agenda om armoede te bestrijden. In de beweging naar preventie en vroegsignalering zetten we in op de uitvoering van het GALA.</p>
<p>We verbeteren de toegankelijkheid van onze zorg (indien mogelijk via één loket).</p>	<p>Begin 2024 wordt het beleidskader Sociaal Domein herijkt. Van daaruit zal nog meer integraal samengewerkt worden op de verschillende taakvelden. We geven verder vorm aan de ontwikkeling van de toegang waarbij de focus ligt op een stevige basis en samenwerking tussen Jeugd, Wmo, W&I, Sport, Cultuur en Veiligheid.</p>
<p>We gaan aan de slag met het ontwikkelen en transformeren van het lokaal en regionaal stelsel van (gespecialiseerde) jeugdhulp, zodat deze passend en toekomstbestendig wordt en we zetten in op jeugdwerk.</p>	<p>We geven prioriteit aan de opgaven uit de Hervormingsagenda Jeugd. Hierbij nemen we deel aan regionale projectgroepen om acties te formuleren en proeftuinen op te richten. De opgaven richten zich onder andere op de reikwijdte van jeugdhulp, de verbinding van jeugdhulp met onderwijs, het verstevigen van de toegang en het terugdringen van residentiele jeugdhulp.</p> <p>We stimuleren deelname aan pilots die vanuit het regionaal transformatieplan jeugdhulp in 2024 worden opgezet en die aansluiten bij de opgaven vanuit de Hervormingsagenda.</p> <p>De Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Jeugdbescherming vragen een sterke toegang, ons Centrum voor Jeugd en Gezin en een verschuiving van specialistische jeugdhulp naar het voorliggend veld. In 2024 leggen we met het jongerenwerk meer focus op jongerenparticipatie en wijkgericht werken.</p>

<p>We ontwikkelen specifieke maatregelen om de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) beheersbaar te krijgen als gevolg van het abonnementstarief en de vergrijzing.</p>	<p>De inzet van hulp bij het huishouden is gestegen als gevolg van de invoering van het abonnementstarief en de dubbele vergrijzing. In 2024 zal de nieuwe inkoop hulp bij het huishouden zijn afgerond met nieuwe sturingsmechanisme. Ook zullen de beleidsregels en de Verordening maatschappelijke ondersteuning aangepast worden</p>
<p>We zetten in op meer grip krijgen op individuele voorzieningen en op de doorontwikkeling van het aanbod aan dagbesteding en begeleiding.</p>	<p>Op 1 januari 2024 wordt de nieuwe aanbesteding individuele begeleiding en dagbesteding van kracht. In plaats van het huidige resultaat gericht indiceren, zullen de indicaties op maat afgegeven worden (PxQ). Consulents worden hiervoor opgeleid en zijn hiermee in staat om een beter gerichte indicatie af te geven op individueel niveau.</p> <p>Op basis van de wijkscans en de opgaven in het beleidskader sociaal domein gaan we concreet aan de slag om de kloof tussen geïndiceerde ondersteuning en het voorliggend veld te verkleinen.</p>
<p>We zetten in op innovatieve ontwikkelingen, technologie en netwerkversterking binnen de (informele) zorg. Vrijwilligers, mantelzorgers en andere zorgverleners worden actief ondersteund en gewaardeerd. Zodat zij gemotiveerd blijven en dat extra steentje kunnen bijdragen aan de zorg die nodig is in een tijd waarin steeds meer ouderen leven. We verkennen o.a. de mogelijkheden van leefcirkels.</p>	<p>We implementeren geschikte programma's om de omgeving van cliënten te ontlasten.</p> <p>De projectgroep Woonleefcirkels heeft in 2023 een advies opgeleverd. Na opdracht van de stuurgroep zal in 2024 de projectgroep uitvoering geven aan dit project.</p> <p>Inzet op mantelzorg ondersteuning en respijt zorg zal geïntensiverd worden.</p>
<p>We geven inwoners waar nodig hulpmiddelen en ondersteuning zodat zij de mogelijkheid hebben om mee te doen.</p>	<p>Om mee te kunnen blijven doen bieden wij inwoners vanuit de Jeugdwet en Wmo ondersteuning als deze dusdanig specifiek is en niet vanuit de omgeving geboden kan worden. Ook worden inwoners die beperkingen ervaren ondersteund naar een passend aanbod dat bijdraagt aan de beginselen van Positieve gezondheid. Uniek Sporten is hier een voorbeeld van.</p>

Actief in beweging	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
<p>We bevorderen toegang tot sport en bewegen, zodat meer mensen fitter worden, een gezonde leefstijl hebben en makkelijker mee kunnen doen in de samenleving.</p>	<p>In 2024 wordt de nieuwe kadernota bewegen en sport vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin worden de verbanden met de kadernota sociaal domein verder uitgewerkt en ligt de nadruk op meer bewegen als onderdeel van de gezonde leefstijl.</p> <p>In 2024 wordt de beweeggids voor senioren weer geactualiseerd. Alle sportaanbieders met een geschikt aanbod worden hierin vermeld. Voor deze nieuwe editie onderzoeken we of er een uitbreiding gemaakt kan worden naar het aanbod op cultureel gebied voor de 55+er. Ook bekijken we de mogelijkheden om volwassenen waar nodig financieel te ondersteunen, zodat zij kunnen blijven sporten en bewegen.</p>
<p>We zetten in op een diversiteit aan sporten en focussen op breedtesport. Onder dat laatste verstaan we sport als vrijetijdsbesteding, die toegankelijk is voor verschillende (doel)groepen inwoners.</p>	<p>In 2024 werken de sportconsulenten conform de nieuwe stijl waarbij ze steeds meer de verbinder zijn tussen de individuele sporter met een vraag en een geschikte sportaanbieder. Daarnaast stimuleren en helpen ze de sportaanbieders meer bij het passend maken van het aanbod.</p>
<p>We werken aan een openbare ruimte die jong en oud op een laagdrempelige manier uitnodigt om te (samen) bewegen en te ontmoeten. Dit zie je terug in goede fietspaden, speeltuintjes en pleintjes waar je een snelle workout kunt doen.</p>	<p>Op sportpark den Dries zijn al enkele aanvullingen gekomen waar mensen vrij toegankelijk kunnen bewegen. Deze investeringen zetten we voort met een beachveld en een pumptrack in 2024.</p> <p>We creëren voor inwoners openbaar toegankelijke faciliteiten om te sporten en bewegen. Daar waar de openbare ruimte in de wijk het niet toelaat bekijken we of we dit op bestaande sportparken kunnen inrichten.</p> <p>Daar waar dit al aan de orde is bekijken we of we sportparken openbaar toegankelijk kunnen maken, zodat individuele burgers daar gebruik van kunnen maken op tijden dat de vereniging geen aanbod heeft.</p>
<p>We werken aan aantrekkelijke, multifunctionele sportvoorzieningen waarbinnen sportverenigingen elkaar versterken. Hiervoor is nauwe samenwerking en het delen van kennis, expertise, ruimte en menskracht heel belangrijk.</p>	<p>We richten in 2024 een sportplatform op om te voldoen aan de eisen van het SPUK Gala. Daarin komen afgevaardigden vanuit de sportaanbieders te zitten. Dit platform zal medeverantwoordelijk zijn voor de doelen uit de kadernota bewegen en sport en zal tevens als klankbord dienen voor alle gemeentelijke zaken.</p> <p>Voor de sportaanbieders op onze sportparken komt een vast aanspreekpunt binnen sportief Valkenswaard.</p>

Wat mag programma 1 kosten?

Lasten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Paradijs voor opgroeiende kinderen	4.167	3.869	4.166	4.887	4.841	4.679
Verbonden met elkaar	1.208	253	551	313	313	313
Oog voor iedereen	32.189	32.755	39.380	38.769	38.705	38.649
Actief in beweging	10.720	9.451	4.742	4.759	4.960	4.966
Totaal lasten	48.283	46.327	48.839	48.729	48.820	48.606

Baten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Paradijs voor opgroeiende kinderen	693	438	472	432	432	397
Verbonden met elkaar	1.711	18	37	37	37	37
Oog voor iedereen	7.981	8.149	8.883	8.883	8.883	8.826
Actief in beweging	2.103	1.779	1.601	1.601	1.601	1.601
Totaal baten	12.488	10.384	10.993	10.953	10.953	10.861

Saldo voor bestemming	-35.795	-35.943	-37.846	-37.776	-37.867	-37.745
------------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Mutaties Reserves

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	1.365	20	20	20	20	20
Baten	478	97	24	32	32	32
Saldo	-886	78	5	13	13	13

Saldo na bestemming	-36.682	-35.866	-37.841	-37.763	-37.854	-37.732
----------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Ontwikkelingen

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
<i>Ontwikkelingen Nota Kaders 2024-2027</i>				
Indexatie GGD	-187	-187	-187	-187
Indexatie individuele voorzieningen Jeugd en Wmo	-517	-517	-517	-517
Indexatie intensieve sturingsrelaties	-150	-150	-150	-150
Buitensportaccommodaties	-	34	-73	-95
Speelvoorzieningen	-104	-137	-113	-110
Dekking tlv Reserve speeltoestellen	104	137	113	110
Inventaris sport	-48	-	-	-
Dekking tlv Reserve inventaris sport	22	-	-	-
Hogere kosten subsidies opgroeien en opvoeden	-38	-38	-38	-38
Collectief Vervoer (Taxibus)	-118	-118	-118	-118
Extra indicatie algemene voorzieningen Jeugd en Wmo	-26	-26	-26	-26
Hogere kosten leerlingenvervoer	-80	-80	-80	-80
Extra uren vluchtelingenwerk	-47	-47	-47	-47
Tijdelijke inhuur Centrum Jeugd en Gezin	-240	-	-	-
Toename gebruik voorschoolse educatie	-40	-	-	-
Dekking toename gebruik voorschoolse educatie	40	-	-	-
Formatie uitbreiding uitvoering Wmo	-567	-292	-292	-292
Sportcentrum de Wedert	-482	-482	-482	-482
Beachveld	-	-8	-8	-8
Glasvezel op sportpark Den Dries	-	-2	-2	-2
Pumptrack	-	-9	-9	-9
Doorontwikkeling van de Onafhankelijke client ondersteuning	-15	-15	-15	-15
Ruimte voor verhoging subsidies armoedebeleid	-15	-15	-15	-15
Uitvoering beleidskader Sociaal Domein	-175	PM	PM	PM
<i>Ontwikkelingen Bestuursrapportage 2023 structureel</i>				
Vergoeding OMO doordecentralisatie huisvestingtaak voortgezet onderwijs Valkenswaard	-99	-99	-99	-99
Taakstelling medegebruik lokalen	40	40	40	40
<i>Ontwikkelingen Begroting 2024-2027</i>				
Extra indexatie intensieve sturingsrelaties	PM	PM	PM	PM
Ontwikkelingen W&I inkomsten vanuit rijk	681	681	681	681
Ontwikkelingen W&I uitgave	-398	-398	-398	-398
Totaal programma 1	-2.459	-1.728	-1.835	-1.857

Toelichting Ontwikkelingen Begroting 2024-2027

Extra indexatie intensieve sturingsrelaties

Aan de hand van de Nota Kaders 2024-2027 is reeds € 150.000 beschikbaar gesteld om de indexatie voor inzet van de intensieve sturingsrelaties te dekken. Deze was gebaseerd op een indexeringspercentage van 4,9% uitgaande van de systematiek van de toen bekend zijnde meest actuele percentages 'Loonvoet sector overheid' en 'Prijs materiele overheidsconsumptie (imoc)' uit de Kerngegevens tabel van het Centraal Planbureau maart 2023. Hierbij wordt de verhouding 75:25 gebruikt.

Uit de subsidie aanvragen 2024 van de intensieven sturingsrelaties blijkt dat deze 4,9% geenszins in de buurt komt van de tariefontwikkelingen van de intensieve sturingsrelaties. Gelet op de CAO ontwikkelingen waaraan de intensieve sturingsrelaties zijn verbonden wordt er rekening gehouden met een stijging van zeker 10%.

De diensten die wij van de intensieve sturingsrelaties afnemen zijn met name hulpverleners die werkzaam zijn in het Sociaal Team of Centrum Jeugd en Gezin. Het gaat hierbij om inzet van personeel en daarmee hebben de CAO ontwikkelingen direct gevolg op de tarieven. Omdat nog wordt bekeken of bepaalde zaken anders georganiseerd kunnen worden, is nog niet exacte bekend over welk bedrag dit gaat. Vandaar dat er een PM post is opgenomen in de begroting 2024-2027.

Ontwikkelingen W&I

In de begroting 2024 houden we rekening met een lichte toename voor gewone bijstand. Het gaat om een reguliere bijstelling. We voorzien in 2024 dat wij de inkomensgrens voor de individuele inkomens toeslag gaan ophogen van 100% naar 110%.

Uit ervaringscijfers blijkt dat de middelen voor kinderarmoede de laatste jaren te laag zijn geraamd en brengen wij deze middelen beter in overeenstemming met de werkelijkheid. Leenbijstand wordt afgeraamd omdat dit bedrag de laatste jaren te hoog werd ingeschat in de voorgaande begrotingen.

Op het gebied van Re-integratie/werk verwachten we voor 2024 een verhoging van de aantallen. Naast de verhoging van de aantallen zijn de lasten van LKS verhoogd vanwege de aanpassing van het minimumloon. Met deze extra inzet (inclusief begeleiding) stijgt het totaal verwachte te rammen bedrag voor loonkostensubsidies.

Tegenover de stijgende lasten staat een verhoging van de Rijksbijdrage BUIG. De hoogte van de BUIG-middelen is opgenomen op basis van de door het Ministerie van SZW verstrekte publicatie "Toelichting effect WML-verhoging op bijstandsbudgetten 2023".

Verbonden partijen

Bij de realisering van de doelstellingen van programma Samen zorgen wij voor Valkenswaard zijn betrokken: de gemeenschappelijke gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost Brabant (GGD), het werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (Ergon) en de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO). Voor aanvullende informatie per partij wordt verwezen naar de paragraaf verbonden partijen.

Programma 2.

Samen wonen en werken wij in Valkenswaard

Product	Portefeuillehouder	Team
Samen werken	M. H. Theus	Sociaal en economisch beleid
Verbonden met de regio	B. F. B. J. Bots T.P.T.H. Geldens R. A. J. Pijnenburg	Ruimtelijk beleid Programma's en projecten
Bouwen voor onze toekomst	B. F. B. J. Bots T.P.T.H. Geldens R. A. J. Pijnenburg M. H. Theus	Ruimtelijk beleid Programma's en projecten
(on)Herkenbaar centrum	A. B. A. M. Ederveen T.P.T.H. Geldens	Ruimtelijk beleid Programma's en projecten Sociaal en economisch beleid

Samen werken	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
<p>Economisch beleidskader We gaan ons economisch beleidskader vernieuwen, en maken hierbij de verbinding met andere beleidsdomeinen.</p>	<p>Er wordt in de lopende bestuursperiode een nieuw kaderstellend beleid opgesteld. In 2024 zal een start gemaakt worden met het nieuwe beleidskader.</p>
<p>Brainport agenda We leveren onze bijdrage aan de agenda van Brainport en benutten de kansen die deze samenwerking biedt. Brainport is het economische succesverhaal van onze regio. We zetten daarom in op het vergroten van het aanbod van de leisuresector: de sector van vrijetijdbesteding. Ook hebben we aandacht voor de kwaliteit van dit aanbod.</p>	<p>Valkenswaard levert proactief haar bijdrage aan de agenda van Brainport en werkt aan de thema's uit de agenda, zoals de Regio Deal en verbetering van brede welvaart. Valkenswaard heeft oog voor haar positie als Tuin van Brainport en blijft de leisuresector ontwikkelen.</p>
<p>Aansluiting economie-onderwijs-sociale zaken We willen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter op elkaar laten aansluiten, door economie, onderwijs en Werk en Inkomen meer en beter te laten samenwerken.</p>	<p>In juni 2023 hebben we ambities voor de regionale samenwerking op het gebied van de arbeidsmarkt vastgelegd in een overeenkomst. We ontwikkelen de regionale samenwerking op het gebied van Huis naar werk verder door waarbij dienstverlening voor een brede doelgroep en de werkgevers centraal staat.</p>
<p>Nieuwkomers We hebben voldoende aandacht voor nieuwkomers. Zo betrekken we hen op tijd bij onze omgeving.</p>	<p>In 2024 bieden we een duaal traject aan waarbij leren en participeren wordt gecombineerd. De nieuwkomers worden begeleid in samenwerking met partners en periodiek monitoren we de voortgang.</p>
<p>Onderwijsachterstanden We sporen onderwijsachterstanden bij inwoners vroeg op, zodat zij beter kunnen meekomen op school, in hun werk én verdere leven.</p>	<p>Naast de VVE-aanpak voor de kinderen hebben we voor onze volwassen doelgroep aanbod in het Digitaalhuis. In het Digitaalhuis verzorgen we cursussen taal, rekenen en digitale vaardigheden voor laaggeletterden. We richten ons daarbij vooral op 55+. Speerpunt is het herkennen van laaggeletterdheid bij (overheids-)instanties.</p>
<p>Verduurzaming bedrijventerrein We verduurzamen ons bedrijventerrein verder, zodat klimaatadaptatie ook hier goed geborgd is en we klimaatverandering tegengaan.</p>	<p>Om ondernemers te helpen bij het verduurzamen van de panden starten we najaar 2023 met een zakelijk digitaal energieloket. Bij dit loket kunnen ondernemers terecht voor onafhankelijke informatie over o.a. verduurzamingsmaatregelen en vinden ze een overzicht van beschikbare (landelijke) subsidies en financieringsmogelijkheden. Tevens biedt het klantcontactcentrum de mogelijkheid voor (eenvoudig) maatwerkadvies.</p> <p>In 2024 wordt er verder gewerkt aan een programmering bedrijventerreinen vanuit de MRE. Hier wordt o.a. gekeken naar de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen en de transitieopgaven die er zijn zoals energie, mobiliteit, klimaat en circulariteit.</p>

Verbonden met de regio	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
<p>Mobiliteitsplan en parkeerbeleid We actualiseren ons gemeentelijk mobiliteitsplan en starten met de uitvoering van het daaraan gekoppelde uitvoeringsplan. Hierbij wegen we toenemende verkeersdruk mee in het stellen van prioriteiten binnen onze projecten. Ook actualiseren we ons parkeerbeleid.</p>	<p>Op basis van het in 2023 vastgestelde mobiliteitsplan en bijbehorende uitvoeringsprogramma starten we in 2024 met de uitvoering van de volgende maatregelen:</p> <p><u>Planstudie Leenderweg</u> De planstudie bestaat uit de volgende onderdelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Afwaardering van de Leenderweg tussen de Europalaan en de Smelen naar 30 km/uur, inclusief goed gedimensioneerde parkeervakken. - Betere geleiding van verkeer ter ontlasting van het centrum - Rioolwerkzaamheden ter voorkoming van wateroverlast. - Verbetering veiligheid voor de fietser (o.a. bij de afslag Jumbo) - Op waardering fietsverbinding tussen het centrum en de gemeentegrens. <p><u>Afwaardering Carolusdreef-Waalresegeweg</u> Uitvoering van de afwaardering van de Carolusdreef-Waalresegeweg.</p> <p><u>Actualisatie van de bewegwijzering</u> Uitvoeren van maatregelen ter verbetering van de bewegwijzering op de volgende onderdelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Doorgaand verkeer tussen de N69 en de A2 via de Luikerweg-Zuidelijke Randweg en De Vest - Lokaal verkeer over de centrumruit - De bereikbaarheid van het centrum en de parkeerterreinen voor bezoekers door middel van een parkeerwijssysteem en retourverwijzing naar buiten - Bewegwijzering voor fietsers (zowel woonwerkverkeer als recreatief) <p><u>Parkeerbeleid</u> We geven uitvoering aan het door de raad gekozen scenario bij de vaststelling van het geactualiseerde parkeerbeleid.</p> <p><u>Parkeernormering</u> We geven uitvoering aan de door de raad vastgestelde parkeernormering.</p>

<p>Gebiedsakkkoord N69</p> <p>We upgraden de oude grenscorridor N69 tot een gezonde, duurzame leefomgeving samen met de betrokken partners.</p>	<p><u><i>Uitwerking afspraken</i></u> Uitwerking van afspraken uit het Gebiedsakkkoord en vervolgsafspraken uit de uitvoeringsovereenkomst N69</p> <ul style="list-style-type: none"> - verkeersmaatregelen Dommelen-Zuid - reconstructie Eindhovenseweg Noord - studie integrale aanpak Zuidelijke Randweg - VO incl. raming Valkenswaardse Poort - afwaardering N69 naar 60 km - gebiedsgerichte aanpak N69 Zuid (planstudie) <p><u><i>Verkeersmaatregelen Dommelen-Zuid</i></u> Afronding van de reconstructie-werkzaamheden aan de Dommelseweg (tussen Waalreseweg en Bergstraat).</p> <p><u><i>Reconstructie Eindhovenseweg-Noord</i></u> Afronding van de reconstructie-werkzaamheden aan de Eindhovenseweg-Noord (tussen Valkenierstraat en Geenhovensedreef)</p> <p><u><i>Integrale aanpak Zuidelijke Randweg</i></u> Opstarten van de uitvoeringsvoorbereiding voor de integrale aanpak van de Zuidelijke Randweg op basis van een vastgesteld ontwerp.</p> <p><u><i>Valkenswaardse Poort</i></u> Vaststellen van het voorontwerp voor de Valkenswaardse Poort ten behoeve van de uitvoeringsvoorbereiding in 2024 en de uitvoering in 2025.</p> <p><u><i>Gebiedsgerichte aanpak N69 Zuid</i></u> Participeren in de planstudie vanuit de Provincie voor een gebiedsgerichte aanpak van de N69 Zuid (vanaf de bebouwde kom in zuidelijke richting naar België).</p>
<p>Verkeerssituatie Markt</p> <p>We dringen intensief verkeer in het centrum terug en bevorderen de doorstroming van onze 'centrumruit', zodat het centrum rustiger wordt en de wijken en kernen in onze gemeente beter bereikbaar worden.</p>	<p>Monitoring en na voltooiing van de infrastructuurele werken vindt in 2024 een evaluatie van de verkeerssituatie plaats.</p>
<p>Stimuleren milieubewust vervoer</p> <p>We stimuleren het gebruik van (hoogwaardig) openbaar vervoer, de fiets, elektrisch rijden en andere milieubewuste vervoersmogelijkheden. Natuurlijk stimuleren we dit ook als werkgever.</p>	<p>Uitwerking van de in het mobiliteitsplan genoemde scenario's voor het Valkenswaardse deel van de HOV-verbinding tussen Valkenswaard en Eindhoven Centraal Station, inclusief het bepalen van een programma voor de opwaardering van de bestaande haltes. Verder geven we invulling aan een OV-visie ter voorbereiding van de nieuwe concessie 2026.</p>

<p>OV-hubs Om onze dorpen nog beter bereikbaar te maken, zetten we in op het realiseren van OV-hubs. Dit zijn (kleinschalige) knooppunten waar je kunt overstappen van eigen vervoer naar openbaar vervoer en omgekeerd.</p>	<p>Zie hierboven.</p>
<p>Laadinfrastructuur Doordat er meer elektrische voertuigen in onze samenleving komen, moeten we als gemeente ook blijven met de faciliteiten voor deze voertuigen met laadinfrastructuur.</p>	<p>We faciliteren het laden van elektrische voertuigen met een laadinfrastructuur op basis van de laadpalenvisie.</p>
<p>Routenetwerken We zetten in op een goede toegankelijkheid en veiligheid voor voetgangers en fietsers. Hiervoor realiseren we een uitnodigend en goed onderhouden routenetwerk voor fietsen op basis van het hoofdrouthenetwerk. Dat doen we ook voor wandelen en paardrijden. Zo wordt goede mobiliteit ook met recreatie verbonden.</p>	<p>We waarborgen de kwaliteit van de route- en paardenstructuur en optimaliseren deze in samenwerking met Routebureau Brabant / Visit Brabant</p>

<p>Bouwen voor onze toekomst</p>	
<p>Wat willen we bereiken?</p>	<p>Wat gaan we ervoor doen?</p>
<p>Woonvisie We updaten onze woonvisie en werken een uitvoeringsprogramma wonen uit. We willen een passende en duurzame woningvoorraad, die aansluit op de behoeften van onze inwoners.</p>	<p>In 2024 voeren we de volgende acties uit vanuit het uitvoeringsprogramma behorend bij de in 2023 ter vaststelling voorliggende woonvisie.</p> <p><u>Woningbouwprogrammering</u> We actualiseren onze woningbouwprogrammering en maken afspraken met woningcorporaties en projectontwikkelaars over de beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen.</p> <p><u>Doorstroming woningmarkt</u> Wij blijven bouwen voor starters en jonge gezinnen. Daarnaast zetten wij bij nieuwbouw we in op de bouw van voldoende passende woningen voor senioren om de doorstroming te bevorderen en voldoende verhuisbewegingen te realiseren. Daarnaast zorgen we ervoor dat ouderen die willen verhuizen worden gestimuleerd en ondersteund worden door bijvoorbeeld de inzet van wooncoaches. Woningcorporaties en zorginstellingen zijn hierbij belangrijke partners.</p> <p><u>Prestatieafspraken</u> We monitoren en actualiseren de (meerjarige) prestatieafspraken die tussen de gemeente en de woningcorporaties Woningbelang en Woonbedrijf zijn gemaakt.</p>

	<p><u>Woonwagens</u> Op basis van een inventarisatie van de behoefte aan standplaatsen, kunnen er eventueel afspraken worden gemaakt met een woningcorporatie om uitvoering te geven aan woonwensen.</p> <p><u>Huisvestingsverordening</u> Conform de woonvisie en de (verwachte) wettelijke verplichting om een urgentieregeling hierin op te nemen, wordt een huisvestingsverordening opgesteld.</p> <p>Monitoring In 2024 monitoren we onze doelen en ambities van de Woondeal middels een regionaal monitoringssysteem.</p>
<p>Betaalbare en bijzondere woonvormen In deze woonvisie richten we ons onder andere op betaalbaar wonen, op woon-zorgcombinaties en op alternatieve woonvormen. We hebben dus oog voor woningzoekenden uit verschillende groepen van de samenleving.</p>	<p>In lijn met de inzet om gebruik te maken van leefcirkels, werken we met partners aan een pilot. Deze pilot is erop gericht om wonen, zorg en welzijn in de omgeving van een zorgvoorziening beter te organiseren. Daarnaast starten we met een CPO-project (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap). Tevens blijven we zoeken naar een financieel haalbaar concept voor flexibele woonvormen.</p>
<p>Woningvoorraad Hoewel we ons voornamelijk richten op vergroten van de woningvoorraad door 'inbreiding', bijvoorbeeld door leegstaande winkels te transformeren naar woningen, verkennen we ook de mogelijkheden voor uitbreiding en creatieve mogelijkheden voor woningbouw in de toekomst.</p>	<p>In onze woningbouwprogrammering hebben we aandacht voor de potentiële inbreidingslocaties en voor transformatie van leegstaande winkelpanden. We verkennen de haalbaarheid van uitbreiding. In 2024 herijken we de nota Grondbeleid.</p>
<p>Jongeren en jonge gezinnen voor groei Om draagvlak voor ons hoge voorzieningenniveau, dat o.a. bestaat uit onze sportvoorzieningen, cultuur, evenementen en maatschappelijke voorzieningen, te behouden en zelfs uit te bouwen, is het nodig dat ons inwoneraantal blijft groeien. De doelgroepen jongeren, starters en jonge gezinnen zijn daarbij extra belangrijk.</p>	<p>Groei is ons uitgangspunt voor de woningbouwprogrammering. We blijven aandacht houden voor de doelgroep starters (zijnde jongeren en/of jonge gezinnen) met de inzet van de starterslening voor zowel nieuwbouw als de bestaande woningvoorraad.</p>
<p>Spel en ontmoeting, groen en wateropvang Naast woningen, richten we ons ook op meer ruimte voor spelen, ontmoetingen, groen en wateropvang. Zo maken we onze openbare ruimte aantrekkelijker en veiliger voor kinderen. Bij nieuwe woningontwikkelingen stellen we daarom een groennorm als randvoorwaarde.</p>	<p>In de omgevingsvisie en het omgevingsplan komen spel en ontmoeting, groen en wateropvang, woningbouw en parkeren samen en maken we een integrale afweging voor de inrichting van de openbare ruimte en de eisen aan woningbouwontwikkelingen.</p>

<p>Omgevingswet en fysieke leefomgeving Vanuit de gedachte van de Omgevingswet maken we samen met onze inwoners, bedrijven en belangenorganisaties integrale keuzes over de inrichting en waardering van de fysieke leefomgeving. Deze vertalen we in de omgevingsvisie en het omgevingsplan die de komende jaren inhoud zullen krijgen. Daarbij omarmen we initiatieven van inwoners en nemen deze op in het ruimtelijk beleid van onze gemeente.</p>	<p><u>Omgevingsvisie</u> In 2024 stellen de we Omgevingsvisie vast en implementeren we de Omgevingsvisie met de daarbij behorende participatie en communicatie.</p> <p><u>Omgevingsplan</u> Het omgevingsplan bestaat uit een tijdelijk en een nieuw deel. Het nieuwe deel is eerst nog leeg en wordt in de loop van de komende jaren gevuld. Het tijdelijke deel bestaat uit de vigerende bestemmingsplannen, de beheersverordeningen en de bruidsschat.</p> <p><u>Toepasbare regels</u> De toepasbare regels worden verwerkt in een vragenbomen-structuur om de juiste vragen in het Omgevingsloket te stellen in het kader van vergunningverlening.</p> <p><u>Externe telefonische helpdesk</u> De gemeente is vanaf 1 januari 2024 het eerste loket voor inwoners en gebruikers van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Omdat in de veranderende omstandigheden het DSO nog niet 100% is ingericht, verwachten we een toename van het aantal telefoontjes met vragen en/of klachten. Hiervoor willen we in samenwerking met de A2 een externe telefonische helpdesk inschakelen ter ontlasting van de front-office (teams KCC en KCO).</p> <p><u>Implementatie</u> De implementatie van de Omgevingswet kan niet zonder externe inhuur mogelijk gemaakt worden. Het uitgangspunt bij de implementatie is dat de input vooral gegeven wordt door vaste medewerkers en dat voor het wegwerken van de werkvoorraad extern kan worden ingehuurd. Daarnaast vraagt het programma veel aandacht voor voortdurende interne- en externe communicatie.</p>
<p>Stikstofopgave We zoeken de samenwerking met partners binnen en buiten onze gemeente om de stikstofopgave passend op te vangen.</p>	<p>Hiervoor kijken we vooral naar de ontwikkelingen die op basis van (te verwachten) wijzigingen in het Rijksbeleid op ons afkomen.</p>
<p>CO2-uitstoot We gaan voor een flinke afname van de CO2-uitstoot, in lijn met het Nationaal Klimaatakkoord. Hiervoor gaan we actief aan de slag met het uitvoeren van onze duurzaamheidsvisie.</p>	<p><u>Programma Duurzaamheid</u> Vanuit het programma Duurzaamheid stimuleren en faciliteren we de betrokken beleidsvelden om de benodigde inspanningen te leveren om de (wettelijke) doelstellingen uit de duurzaamheidsvisie te behalen.</p> <p><u>Samen Valkenswaardig</u> De campagne Samen Valkenswaardig wordt doorontwikkeld en gebruikt om de gemeenschap in beweging te krijgen om te verduurzamen.</p>

	<p><u><i>Uitvoering energie- en klimaatbeleid</i></u> We zeten de ontvangen gelden vanuit de regeling 'capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid' (CDOKE) om lokaal de uitvoering te organiseren. Per opgave of project bepalen we de capaciteitsbehoefte en de wijze waarop we hier invulling aan geven.</p>
<p>Verduurzaming gebouwde omgeving We willen lokaal invulling geven aan de klimaatopgave door energiebesparing in de gebouwde omgeving te stimuleren, opwek van duurzame energie te faciliteren en het aardgasvrij maken van bestaande woningen (nieuwbouw is reeds aardgasvrij) en andere gebouwen te begeleiden. Dit doen we bovendien in goed overleg met onze inwoners om een goede aanpak te bepalen.</p>	<p><u><i>Energie besparen</i></u> We helpen onze inwoners bij het besparen van energie. We zoeken hierbij actief de verbinding met maatschappelijke organisaties. De focus ligt op voorlichting, advies en isolatie. Vanuit het meerjarig uitvoeringsprogramma 'Verduurzaming Koopwoningen' ondersteunen we eigenaren van slecht geïsoleerde woningen met het verduurzamen van de woning. Daarnaast gaan we verkennen op welke wijze wij ondernemers kunnen ondersteunen. De geldende wet- en regelgeving zien we als ondergrens en we gaan hier actiever handhaven als dat nodig is.</p> <p><u><i>Energie opwekken</i></u> We stimuleren zon-op-dak bij inwoners en onderzoeken no-regret maatregelen. Daarnaast concretiseren we onze opgave voor energieopwekking. We volgen actief de ontwikkelingen rondom het elektriciteitsnetwerk en de alternatieve mogelijkheden.</p> <p><u><i>Warmtetransitie</i></u> We starten de warmtetransitie in Valkenswaard door de vastgestelde Transitievisie warmte te concretiseren. Dit doen we door een uitvoeringsplan op te gaan stellen.</p>
<p>Restafval We zetten ons in om de hoeveelheid restafval in Valkenswaard omlaag te brengen.</p>	<p>Op basis van de beeldvormende sessie met de gemeenteraad in het laatste kwartaal van 2023 leggen we het concept ter inzage en bieden we in het eerste kwartaal van 2024 het afvalbeleidsplan aan de gemeenteraad aan ter vaststelling.</p>
<p>Voorbeeldgedrag gemeente Natuurlijk geven we als gemeente ook het goede voorbeeld, door onze gebouwen te verduurzamen en waar mogelijk energie te besparen en afval te reduceren en te scheiden.</p>	<p>Op basis van de energiescans van het gemeentelijk vastgoed, inclusief de sportaccommodaties, stellen we in 2024 een Duurzaam MeerJaren OnderhoudPlan (DMJOP) vast, waarin verduurzamingsmaatregelen per gebouw zijn opgenomen. Bij nieuwbouw en renovatie maken we deze verduurzamingsslag zoveel mogelijk met een.</p>

(on)Herkenbaar centrum	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
<p>Masterplan centrum In lijn met het Masterplan Centrum blijven we werken aan een groener, schoner, levendiger en gezelliger centrum. Met een knusse en intieme sfeer die aansluit op het dorpse karakter van Valkenswaard en een goede afwisseling biedt ten opzichte van het stedelijke Brainport.</p>	<p>De gemeenteraad heeft besloten om, gezien de waterproblematiek in het centrum, voorrang te geven aan de entrees Noord en Oost en hiervoor het beschikte krediet van entree Zuid in te zetten. Met het beschikbaar stellen van krediet voor de entree Zuid kunnen we ook het laatste project van het Masterplan Centrum realiseren.</p>
<p>Compact kernwinkelgebied door transformatie We blijven werken aan een aantrekkelijk en compact kernwinkelgebied, met weinig winkels die leegstaan. Samen met het Centrummanagement werken we aan het behoud van goed draaiende winkels in het centrum. Veel ondernemers zijn gestimuleerd om naar het winkelgebied in het centrum te verhuizen. De panden die zij achterlaten, transformeren we bijvoorbeeld tot woningen.</p>	<p>Door middel van de verplaatsingssubsidie en de transformatiesubsidie wordt er gewerkt aan een aantrekkelijk en compact kernwinkelgebied. Aanvragen voor deze subsidies worden in behandeling genomen zolang het plafond nog niet is bereikt.</p>
<p>Evenementen Voor bestaande én voor nieuwe, innovatieve evenementen biedt Valkenswaard ruimte.</p>	<p>De gemeentelijke Evenementenvisie wordt geactualiseerd. We zetten in op én meer evenementen én evenementen die positief bijdragen aan de positionering en branding van de gemeente Valkenswaard en/of het centrum versterken. Valkenswaard Marketing speelt hierin ook een belangrijke rol.</p>

Wat mag programma 2 kosten?

Lasten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Samen werken	1.074	1.242	554	554	554	554
Verbonden met de regio	4.185	3.833	4.746	4.717	4.842	5.006
Bouwen voor onze toekomst	7.808	8.044	10.357	8.168	7.529	6.498
(on)Herkenbaar centrum	721	674	829	753	678	679
Totaal Lasten	13.788	13.794	16.486	14.193	13.603	12.736

Baten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Samen werken	243	293	250	250	250	250
Verbonden met de regio	404	258	250	250	250	250
Bouwen voor onze toekomst	7.187	7.172	8.313	6.721	6.129	5.173
(on)Herkenbaar centrum	113	153	153	153	153	153
Totaal Baten	7.948	7.876	8.966	7.374	6.781	5.825

Saldo voor bestemming	-5.840	-5.918	-7.520	-6.819	-6.822	-6.911
------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Mutaties Reserves

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	1.744	563	1.221	880	880	880
Baten	1.375	232	741	891	809	678
Saldo	-369	-330	-481	11	-71	-202

Saldo na bestemming	-6.209	-6.248	-8.000	-6.808	-6.893	-7.114
----------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Ontwikkelingen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
<i>Ontwikkelingen Nota Kaders 2024-2027</i>				
Actualisatie vastgoed	-297	-297	-297	-297
Indexatie van samenwerkingsverband MRE	-16	-16	-16	-16
Indexatie Investerings projectenportefeuille	-	-4	-4	-4
Grootschalig herstel asfaltwegen	-	-	-70	-165
Renovatie Sint Antoniusstraat, Kempischebaan, Haagstraat e/o Fase 1	-	-	-86	-86
Renovatie Sint Antoniusstraat, Kempischebaan, Haagstraat e/o Fase 2	-	-	-	-63
Implementatie omgevingswet	-500	PM	PM	PM
Planstudie de Vest	-75	-	-	-
Evaluatie en monitoring gewijzigde verkeerssituatie	-50	-	-	-
Studie HOV Scenario's	-100	-	-	-
Planstudie Leenderweg	-50	-	-	-
Actualisatie bewegwijzering 24-25	-	-	-25	-25
Masterplan Centrum, herinrichting entree Zuid	-	-27	-27	-27
Instrumentarium woonvisie	-30	-	-	-
Korte termijn stappen verduurzaming gemeentelijk Vastgoed	-	-25	-25	-25
Korte termijn verduurzaming gemeentelijk Vastgoed, investering 2024	-	-16	-16	-16
Parkeerbeleid	-190	-110	-110	-110
Uitvoeringsprogramma Verduurzaming Koopwoningen	-50	-50	-50	-
Structurele subsidie VVV	-25	-26	-27	-28
<i>Ontwikkelingen Bestuursrapportage 2023 structureel</i>				
Taakstelling medegebruik lokalen	-40	-40	-40	-40
Riolering aansluitingen inkomsten	90	90	90	90
Riolering aansluitingen uitgave	-90	-90	-90	-90
Subsidie verkeer	-23	-23	-23	-23
<i>Ontwikkelingen Begroting 2024-2027</i>				
Kleine wensen	-75	-75	-75	-75
Totaal programma 2	-1.521	-709	-879	-988

Toelichting Ontwikkelingen Begroting 2024-2027

Kleine wensen

Middels een amendement is de Nota Kaders 2023-2026 gewijzigd vastgesteld waarbij een bedrag van € 75.000 is vrijgemaakt voor het instellen van een 'pilot'-budget voor het snel oppakken van kleine wensen en verzoeken van de inwoners voor zover die het algemeen nut dienen. Voor 2023 is dit een incidenteel budget waarvan de kosten zijn gedekt uit de Algemene Reserve. Intussen is de nut en noodzaak van het instellen van dit budget bewezen en is bij raadsbesluit vastgesteld dat dit vanaf 2024 een structureel budget wordt.

Verbonden partijen

Bij de realisering van de doelstellingen van programma Samen wonen en werken wij in Valkenswaard zijn betrokken: Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB), Cure en de Metropoolregio Eindhoven (MRE). Voor aanvullende informatie per partij wordt verwezen naar de paragraaf verbonden partijen.

Programma 3.

Samen recreëren wij in Valkenswaard

Product	Portefeuillehouder	Team
Valkenswaardse trots	B. F. B. J. Bots A. B. A. M. Ederveen M. H. Theus	Sociaal en economisch beleid Klantcontact Centrum Omgeving
De tuin van Brainport	A. B. A. M. Ederveen T.P.T.H. Geldens	Beheer en uitvoering Programma's en projecten Ruimtelijk beleid
Recreatie in Dommelland	A. B. A. M. Ederveen T.P.T.H. Geldens R. A. J. Pijnenburg	Programma's en projecten

Valkenswaardse trots	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
We stellen een plan op rondom cultuuronderwijs (technisch vertaald: we voeren de CMK-regeling uit).	De intermediair CultuurMet kwaliteit (CMK) zorgt samen met de deelnemende scholen voor een CMK-aanbod dat past bij de ambities van de school.
We zetten in op verdere uitvoering van onze cultuurnota en doorontwikkeling van ons aanbod aan cultuureducatie, het Centrum voor Muziek en Dans en evenementenaanbod.	De uitvoering van het cultuurbeleid wordt voortgezet, voortbordurend op de inspanningen in 2023 en op basis van een nieuwe Uitvoeringsnota 2023-2024. We stellen een nieuwe uitvoeringsnota op en herijken de nota cultuurbeleid.
We faciliteren en ondersteunen onze musea in hun vraagstuk rondom huisvesting.	In het kader van het Coronaherstelplan gaan we aan de slag met het huisvestingsvraagstuk van de musea.
We koesteren en beschermen onze monumenten en cultuurhistorisch erfgoed.	De regio-archeoloog en vaste medewerker zorgen in samenwerking met de A2-Erfgoedcommissie voor de uitvoering van de Erfgoednota 2021-2026 'Bouwstenen voor de toekomst'.
Onze culturele voorzieningen groeien mee met ons inwoneraantal.	Het niveau van de culturele voorzieningen Valkenswaard is relatief hoog. Samen met de cultuurraad gaan we verder met het onderzoek culturele makersplaats.

De tuin van Brainport	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
We gaan voor meer groen. Groene gebieden zorgen voor minder snelle intreding van droogte en voor betere opvang en behoud van water in de bodem. De natuur die we al hebben, binnen en buiten de bebouwde kom, beschermen en versterken we.	In onze Top-natuur (o.a. Malpie) blijft ons streven om dit gebied robuuster te maken en willen we de omvang van het heidegebied uitbreiden. In onze bossen streven we naar meer variatie door andere boomsoorten aan te planten. Daarnaast houden we regenwater langer vast door slootjes te dempen of ondieper te maken.
We vergroenen onze bebouwde kom zodat we kunnen genieten van het positieve effect dat groen heeft op ons geluk, onze gezondheid en op de leefbaarheid van onze wijken.	Behalve dat we onze bewoners stimuleren om geveltuintjes aan te leggen kunnen ze nu ook boomspiegels adopteren en van beplanting voorzien. We zaaien wildebloemen, zetten bloembollen en maken meer gebruik van vaste planten die de biodiversiteit stimuleren. In het verlengde van het project 'tegel eruit, plantje erin' gaan we nu gefaseerd de overbodige verharding in de openbare ruimte vervangen door groen.

<p>We voorzien voldoende ruimte voor groen en waterberging in plannen voor nieuwbouwlocaties.</p>	<p>Zowel groen als waterberging is vast onderdeel van het advies bij de omgevingstafel voor nieuwe initiatieven. Bij nieuwbouwprojecten zetten we in op behoud van bestaande bomen. Indien gekapt moet worden, dient gecompenseerd te worden. Bij beduidende nieuwbouwprojecten dient een beplantingsplan aangeleverd te worden waaruit het toevoegen van voldoende kwalitatief groen moet blijken. Waterbergingsverplichting is vastgelegd in de regels van het bestemmingsplan en hierop wordt toegezien.</p>
<p>We kijken bij de aanleg van nieuw groen welke planten goed in onze omgeving passen en weerbaarder zijn voor het veranderende klimaat.</p>	<p>Hier is de gemeente al vele jaren actief mee bezig. Het vroegere integrale bosbeheer hebben we verder door ontwikkeld. Naast houtproductie willen we groen dat ook bijdraagt aan biodiversiteit en aan een positieve beleving van recreanten.</p>
<p>We passen waar mogelijk ecologisch bermbeheer toe langs wegen en paden.</p>	<p>We werken aan een beleidsplan voor ecologisch bermbeheer. Vooruitlopend daarop wordt dit type beheer al op enkele plekken in de gemeente toegepast. Deze vorm van beheer is extensief en komt de biodiversiteit en de beleving ten goede.</p>
<p>We beperken hinderlijke menselijke invloeden door afval, vervuiling en de uitstoot van schadelijke stoffen zoveel mogelijk terug te dringen.</p>	<p>Wij nemen deel aan het regionale programma Samen Sterk in Brabant wat o.a. toeziet op zwerfvuil, wildcrossen en drugsafval in het buitengebied. Daarnaast nemen we deel aan het Regionaal Meetnet luchtkwaliteit o.l.v. de OD-ZOB. In de GR Cure zorgen we voor een deugdelijke afvalinzameling en -verwerking.</p>
<p>We werken binnen Natuurgrenspark De Groote Heide samen met andere gemeenten om onze prachtige natuur op de kaart te zetten.</p>	<p>In samenwerking met Natuurgrenspark De Groote Heide werken we aan de Europese subsidieaanvraag: Interreg VI – een socialer Europa. Projecten binnen deze aanvraag hebben als doel een grenzeloos en inclusief natuurpark te creëren waarin balans tussen natuur en recreatie centraal staat en veel aandacht is voor beleving, erfgoed, toegankelijkheid en verbinding. Het streven is dat we vanaf januari 2024 van start kunnen gaan met de ingediende projecten.</p>
<p>We werken samen met het onderwijs om natuureducatie te stimuleren.</p>	<p>Samen met Scholengemeenschap Were Di worden regelmatig projecten opgepakt waarin natuureducatie een belangrijke rol speelt. Ook maken we steeds meer gebruik van informatieborden bij natuurprojecten en bijzondere bomen. Samen met het IVN betrekken we het primair onderwijs bij natuurprojecten en de jaarlijkse boomfeestdag, waar ook natuurlessen bij worden gegeven.</p>

Recreatie in Dommelland	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
We ontwikkelen een duurzame zone voor vrijetijdsbesteding (leisurezone) aan de zuidkant van Valkenswaard. Hiervoor gaan we verder met het realiseren van het uitvoeringsprogramma Dommelland.	We investeren in kansen voor de vrijetijdsbesteding in Valkenswaard. We willen de sector inspireren en informeren en de samenwerking binnen en buiten de sector bevorderen.
We bouwen ons toeristisch-recreatief aanbod uit en zetten in op het behoud van ons aantrekkelijke aanbod aan evenementen en activiteiten.	Voor private initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme nemen we een positieve grondhouding aan. We bieden ruime mogelijkheden voor verblijfsrecreatieve initiatieven en beleving en we bevorderen kwaliteit en diversiteit zoveel mogelijk. De gemeentelijke Evenementenvisie wordt geactualiseerd. We zetten in op én meer evenementen én evenementen die positief bijdragen aan de positionering en branding van de gemeente Valkenswaard en/of het centrum versterken. Valkenswaard Marketing speelt hierin een belangrijke rol.
We bekijken de mogelijkheden die de verbinding tussen onze cultuurhistorie en onze natuur biedt.	We zetten ons in om cultuurhistorie een plek te geven in de realisatie van projecten binnen het Uitvoeringsprogramma Dommelland. Heemkundekring Weerderheem, ODZOB en Molentstichting Noord-Brabant zijn hierin belangrijke partners.
We gaan intensiever samenwerken met de gemeenten binnen Natuurgrenspark De Grootte Heide. Om het toerisme en de recreatie in ons grensgebied te bevorderen en onder de aandacht te brengen.	Binnen de samenwerking Natuurgrenspark De Grootte Heide werken we met alle deelnemende gemeenten aan een krachtigere branding van het gebied. Het streven is dat vanaf januari 2024 de Interreg VI projectaanvraag gaat lopen.
We werken verder aan het verbeteren van onze routes voor fietsen, paardrijden en wandelen, op basis van de hoofdroutestructuur.	We zetten ons in om de kwaliteit van de routes en padenstructuur te waarborgen en te optimaliseren. Routebureau Brabant / Visitbrabant is hierin een belangrijke partner en natuurlijk ook onze 5 collega-gemeenten in De Grootte Heide.
We geven verder vorm aan onze Paardenzone en boulevard en stimuleren de maatschappelijke betrokkenheid vanuit ondernemers richting ons dorp en andersom.	We zetten ons in om samen met de ondernemers met paarden meer openheid te krijgen in het gebied zodat het toegankelijker wordt en dat er onderling meer saamhorigheid komt.
Voor het Eurocircuit stellen we deze raadsperiode een bestemmingsplan vast, conform het raadsbesluit van juli 2021.	Alle vereiste procedures worden doorlopen.

Wat mag programma 3 kosten?

Lasten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Valkenswaardse trots	4.061	4.153	4.587	4.571	4.528	4.526
De Tuin van Brainport	4.765	4.424	5.454	5.477	5.483	5.511
Recreatie in Dommelland	401	378	390	411	412	413
Totaal lasten	9.226	8.956	10.432	10.459	10.423	10.450

Baten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Valkenswaardse trots	1.126	876	1.159	1.160	1.162	1.163
De Tuin van Brainport	987	237	853	858	843	843
Recreatie in Dommelland	24	-	80	80	80	80
Totaal baten	2.137	1.113	2.092	2.098	2.085	2.086

Saldo voor bestemming	-7.089	-7.843	-8.339	-8.361	-8.338	-8.364
------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Mutaties Reserves

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	13	36	28	28	28	28
Baten	521	446	421	424	428	431
Saldo	508	411	393	396	400	403

Saldo na bestemming	-6.580	-7.432	-7.947	-7.965	-7.938	-7.961
----------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Ontwikkelingen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
<i>Ontwikkelingen Nota Kaders 2024-2027</i>				
Indexatie ODZOB	-113	-113	-113	-113
Indexatie kosten dienstverlening door Ergon	-105	-105	-105	-105
Vervangen tractie	-72	-345	-325	-197
Dekking vervangen tractie tlv bestemmingsreserve	72	345	325	197
Uitvoeringcapaciteit Klimaatbeleid uitgaven	-614	-619	-604	-604
Uitvoeringcapaciteit Klimaatbeleid rijksmiddelen	614	619	604	604
Indexatie subsidies niet-intensieve sturingsrelaties	-60	-60	-60	-60
Indexatie intensieve sturingsrelaties huurders gemeentelijke vastgoed	-134	-134	-134	-134
Huurinkomsten gemeentelijk vastgoed	67	68	70	71
Energielasten sport, cultuur, evenementen	-50	-	-	-
Corso en Cultuur weekend	-39	-40	-41	-42
Nieuwe aanvragers van structurele subsidie 2024	-12	-12	-13	-13
<i>Ontwikkelingen Bestuursrapportage 2023 structureel</i>				
Groenafval	40	40	40	40
Brandstof	-25	-25	-25	-25
Schoonmaakkosten CMD	-25	-25	-25	-25
Totaal programma 3	-456	-406	-406	-406

Verbonden partijen

Bij de realisering van de doelstellingen van programma Samen recreëren wij in Valkenswaard zijn betrokken: de Metropoolregio Eindhoven (MRE), het werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (Ergon) en de Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB). Voor aanvullende informatie per partij wordt verwezen naar de paragraaf verbonden partijen.

Programma 4.

Samen vertegenwoordigen wij Valkenswaard

Product	Portefeuillehouder	Team
Bestuurlijke samenwerking	A. B. A. M. Ederveen	Directie
Wijzer door participatie	B. F. B. J. Bots	Programma's en projecten Sociaal en economisch beleid
Samenwerking in de regio	A. B. A. M. Ederveen	Directie Programma's en projecten

Bestuurlijke samenwerking	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
We evalueren indien nodig onze deelname in gemeenschappelijke regelingen.	Met een scherp oog kijken we naar de regelingen waaraan Valkenswaard verbonden is. Uitgangspunt richting onze samenwerkingspartners is 'Wat hebben wij, vanuit onze eigen kracht, te bieden?'
We geven samen met de gemeenten Cranendonck en Heeze-Leende richting aan de bestuurlijke toekomst van de GRSA2.	Er gebeurt veel goeds in de GRSA2. In gezamenlijk overleg werken we aan het verbeteren van de werkwijze van de GRSA2.
We maken de 'Stip op de horizon' meer concreet met het doel tot een afronding te komen.	Vanuit de gemeente Valkenswaard is een werkgroep bezig met het voortzetten van het traject 'Stip op de horizon'.
Daarnaast willen we de rollen van het bestuur, de organisatie en de samenleving in de verschillende maatschappelijke taken en opgaven verder ontwikkelen, in lijn met de Toekomstvisie 2040.	Met de implementatie van de hieronder genoemde sturingsfilosofie geven we hier opvolging aan.

Wijzer door participatie	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
We ontwikkelen een sturingsfilosofie voor participatie waarin we onze visie op participatie uitwerken. Dit is een visie en geen handleiding zoals onze participatiewijzers.	De sturingsfilosofie zal eind 2023 of begin 2024 opgeleverd worden. Op basis daarvan gaan we met uw raad in gesprek over de verdere uitwerking en de gevolgen voor onze werkwijze. Mochten hier financiële gevolgen uit voortvloeien, dan komen we in 2024 bij uw raad terug met een apart raadsvoorstel.
Hiervoor proberen we nieuwe participatievormen uit, zoals participatie via het inwonerspanel, dat zowel digitaal wordt benaderd als tijdens bijeenkomsten wordt gevraagd naar hun mening.	Het inwonerspanel groeit nog steeds. Er ligt een plan voor de doorontwikkeling van dit panel om het ook toekomstbestendig te maken.
We verfijnen onze manier van participatie en passen die op maat toe. Daarin zoeken we ook naar mogelijkheden voor kinderpaticipatie.	Op basis van de eerder genoemde sturingsfilosofie kijken we waar we onze manier van participatie kunnen verfijnen. Vanuit het Coronaherstelplan werken we aan kinderpaticipatie.
We doen ervaringen op hoe we de processen van participatie bij nieuwbouwontwikkelingen onder de omgevingswet optimaal kunnen laten verlopen.	De omgevingswet is een leerproces voor elke gemeente in Nederland. We werken 'lerend-wijs' aan een goede methode voor participatie bij nieuwbouwontwikkelingen.
We werken vanuit de bedoeling.	We kijken naar wat onze inwoners nodig hebben, in plaats van naar wat de regels zijn. Dit brengen we terug in al onze beleidsterreinen.

We zorgen dat alle verschillende groepen in de samenleving de kans krijgen om te participeren. Zo draagt participatie indirect bij aan een sterke sociale cohesie en het tegengaan van de eerder genoemde tweedelingen.	Zie eerdergenoemde sturingsfilosofie.
Er is een optimale balans tussen een representatieve en een directe democratie. Oftewel: inwoners kunnen hun mening geven door te stemmen op een politieke partij en op andere manieren hun stem laten horen.	Zie eerdergenoemde sturingsfilosofie.

Samenwerking in de regio	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
We werken met andere gemeenten samen in de BGTS De Grootte Heide. Zo zetten we onze prachtige natuur op de kaart.	Deze samenwerking is waardevol en zetten we voort. Valkenswaard levert hierin, met o.a. de beekdalen en de Malpie, een unieke bijdrage.
We sluiten aan op de Brainport Nationale Actie-agenda (BNA) en de Omgevingsstrategie Zuid-oost-Brabant.	Deze grote toekomstverkenningen worden in gezamenlijkheid met de 21 MRE/Brainportgemeenten opgesteld en verder uitgewerkt. Ook hierin kijkt Valkenswaard naar wat haar unieke bijdrage kan zijn.
We willen onze identiteit als woongemeente voor starters en jonge gezinnen duidelijk laten zien. En we willen ons positioneren als dé Leisure gemeente van Zuidoost-Brabant. Oftewel, als gemeente die heel geschikt is om je vrije tijd te besteden.	Dit zijn speerpunten die namens de gemeente Valkenswaard in vrijwel elk regionaal overleg aangestipt worden en dat blijven we doen.
Hiervoor evalueren en verbeteren we onze lobby-aanpak. Hierbij focussen we op de uitgangspunten uit onze Toekomstvisie 2040 en onze visie op (regionale) samenwerking.	We laten als Valkenswaard onze meerwaarde zien door regionaal vooral kijken naar wat wij, vanuit onze unieke positie, kunnen bijdragen.
Door stichting Valkenswaard Marketing verder te ontwikkelen, zetten we Valkenswaard nóg beter op de kaart.	Dit continueren we.

Wat mag programma 4 kosten?

Lasten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Wijzer door participatie	308	557	488	488	488	488
Bestuurlijke samenwerking	1.396	1.488	1.439	1.440	1.453	1.447
Totaal lasten	1.705	2.045	1.927	1.928	1.941	1.935

Baten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Wijzer door participatie	1	-	-	-	-	-
Bestuurlijke samenwerking	284	-	-	-	-	-
Totaal baten	285	-	-	-	-	-

Saldo voor bestemming	-1.420	-2.045	-1.927	-1.928	-1.941	-1.935
------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Mutaties Reserves

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	35	230	-	-	-	-
Saldo	35	230	-	-	-	-

Saldo na bestemming	-1.385	-1.815	-1.927	-1.928	-1.941	-1.935
----------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Ontwikkelingen

In programma 4, Samen vertegenwoordigen wij Valkenswaard, zijn geen noemenswaardige ontwikkelingen in relatie tot de begroting 2024-2027.

Verbonden partijen

Bij de realisering van de doelstellingen van programma Samen in dienst voor Valkenswaard zijn betrokken: de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking A2-gemeenten (GRSA2). Voor aanvullende informatie per partij wordt verwezen naar de paragraaf verbonden partijen.

Programma 5.

Samen in dienst van Valkenswaard

Product	Portefeuillehouder	Team
Organisatie	A.B.A.M. Ederveen	Directie
Dienstverlening	A.B.A.M. Ederveen	Klant Contact Burger
Financiën	T.P.T.H. Geldens	Directie Financiën

Organisatie	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
We gaan verder met de strategie Sterk in je werk. We dragen onze kernwaarden uit in ons werken en handelen.	Deze aanpak zetten we voort.
Deze strategie combineren we met de aangepaste manier van werken onder de Omgevingswet die de komende jaren vormgegeven zal worden.	Het verandertraject 'anders werken' is in de 2e helft van 2023 opgestart en loopt door in 2024. Centraal hierin staat dat we werken vanuit de perspectieven 'mogelijk maken' en 'hoe kan het wel'.
We kijken naar hoe we dingen in onze gemeente mogelijk kunnen maken in plaats van naar regels waardoor iets (on) mogelijk is.	Het mogelijk maken is onderdeel van het verandertraject 'anders werken' (zie hierboven).
We zullen onze strategie voor het binnenhalen en binden van medewerkers aan moeten passen aan de huidige arbeidsmarkt. Bijvoorbeeld door ons meer te richten op het binnenhalen van medewerkers met beperkte ervaring die we zelf opleiden in junior-senior combinaties. Ontwikkeling van onze medewerkers is essentieel in deze arbeidsmarkt.	We zijn in 2023 gestart met onze talentenpool waarin we 3 trainees begeleiden en opleiden. We doen ook mee aan het traject 'Ruimte voor groei' van de Vereniging Brabantse Gemeenten. Daarin wordt een zij-instromer opgeleid tot beleidsmedewerker RO. Daarnaast maken we een slag in het moderniseren van onze vacatureteksten, onze manier van werven en de kanalen die we hiervoor gebruiken.

Dienstverlening	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
Goede dienstverlening staat centraal in de gemeente Valkenswaard. We richten de dienstverlening in vanuit de focus en situatie van de inwoner. We laten onze dienstverlening regelmatig toetsen door verschillende doelgroepen.	Naast deelname aan landelijke benchmarks als Burgerpeiling laten we 2 jaarlijks een bereikbaarheidsonderzoek uitvoeren om de bereikbaarheid van onze organisatie te monitoren. Nieuwe initiatieven worden getoetst bij het inwonerspanel. Ook in eigen beheer wordt de waardering van onze dienstverlening gepeild.
We verlenen diensten op basis van onze kernwaarden. De basis van onze dienstverlening gaat uit van positieve gezondheid en werken vanuit de bedoeling en is inclusief voor iedereen.	De informatie op onze website is up to date en ook toegankelijk voor mensen met een beperking. Klanten moeten veilig en betrouwbaar 24/7 online met ons zaken kunnen doen.
We blijven investeren in onze ondersteunende systemen, om blijvend goede dienstverlening te kunnen bieden.	Met de doorontwikkeling van het zaakstelsel wordt toegewerkt naar een integraal klantbeeld incl. de aansluiting op MijnOverheid. Melddesk zal worden vervangen en elke medewerker krijgt een vast-mobiel koppeling voor een betere bereikbaarheid.

We willen het communicatiebewustzijn van onze medewerkers vergroten en toespitsen op wat de moderne maatschappij vraagt (bijvoorbeeld in gebruik van social media).	Door de inzet van het instrument van de communicatiecoach worden handvaten geboden voor communicatie in plannen en projecten
We voldoen aan wet- en regelgeving op gebied van gevoelige gegevens en gaan integer om met de informatie die wij verwerken.	Bij aanpassingen in de interne werkwijze besteden we extra aandacht aan informatieveiligheid. Te publiceren documenten worden vooraf gescreend en zo nodig geanonimiseerd.

Financiën	
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?
We maken een meerjarenbegroting met ruimte en flexibiliteit voor ontwikkelingen die passen in onze Toekomstvisie 2040.	We hebben een structureel budget opgenomen voor het realiseren van het collegeprogramma 2023-2027. Daarnaast beoordelen wij of nieuwe voorstellen voldoende passen bij de in de Toekomstvisie.
We versterken onze Algemene reserve en beheersen onze financiële risico's via het weerstandsvermogen.	Wij voegen alle (geplande en ongeplande) incidentele voordelen toe aan de Algemene reserve. Wij voegen de tussentijdse winstneming van grondexploitaties toe aan de Algemene reserve, rekening houdend met de toekomstige risico's van bestaande grondexploitaties. Wij werken zo min mogelijk met stelposten en/of PM-posten. Wij houden voldoende weerstandsvermogen aan.
We zetten in op beheerste ontwikkeling van de lokale lasten.	Wij hanteren een trendmatige ontwikkeling van de lokale lasten als kader bij het opstellen van de begroting.
We evalueren onze manier van begroten en voeren mogelijke verbeteringen door.	Wij bespreken jaarlijks met de auditcommissie welke verbetermogelijkheden wij zien in het begrotingsproces. Zo zijn wij met ingang van deze begroting (2024-2027) gestart met een opstelling in lopende prijzen in plaats van constante prijzen. Op deze manier geven wij een beter beeld van de meerjarenverwachting van de ontwikkeling van het begrotingssaldo.
Om de Toekomstvisie 2040 op de juiste manier uit te voeren, introduceren we een nieuwe opzet van onze P&C-producten, nieuwe doelstellingen en nieuwe KPI's op basis van de Toekomstvisie 2040. Hierin betrekken we ook de regionale monitor Brede Welvaart.	Zoals u in deze begroting ziet, zijn de ambities uit het collegeprogramma opgenomen als koers. We streven ernaar om zowel financieel als inhoudelijk scherp aan de wind te blijven varen en sturen bij waar nodig en/of gewenst.

Wat mag programma 5 kosten?

Lasten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Organisatie	3.581	3.849	4.186	4.186	4.186	4.185
Dienstverlening	3.731	3.412	3.935	3.607	3.607	3.607
Financiën	1.103	915	2.221	3.495	4.493	5.352
Totaal lasten	8.415	8.176	10.343	11.287	12.285	13.143

Baten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Organisatie	574	233	574	233	233	233
Dienstverlening	578	426	648	410	410	410
Financiën	5.443	5.787	6.261	6.406	6.552	6.701
Totaal baten	6.595	6.446	7.483	7.049	7.195	7.344

Saldo voor bestemming	-1.820	-1.729	-2.860	-4.238	-5.090	-5.799
------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Mutaties Reserves

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.378	1.405	241	241	241	241
Baten	697	358	322	326	298	307
Saldo	-1.681	-1.048	80	85	56	65

Saldo na bestemming	-3.501	-2.777	-2.780	-4.153	-5.033	-5.734
----------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Ontwikkelingen

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
<i>Ontwikkelingen Nota Kaders 2024-2027</i>				
Bijraming indexatie Algemene uitkering	2.094	4.058	5.725	7.409
Trendmatige verhoging leges, tarieven en belastingen (1,5%)	142	287	433	582
Bijraming indexatie loonkosten	-2.012	-2.634	-3.278	-3.946
Stelpost prijscompensatie	-500	-500	-500	-500
BTW GRSA2	-120	-120	-120	-120
Bijdrage aan RIEC	-7	-7	-7	-7
Indexering bijdrage aan VRBZO	-122	-122	-122	-122
Begroting CURE	-390	-390	-390	-390
Doorberekening extra kosten Cure in afvalstoffen-heffing	390	390	390	390
Begrotingswijziging 2023 GRSA2	-411	-411	-411	-411
Begroting 2024 GRSA2	-764	-764	-764	-764
Personeelsbudgetten: teamuitje, kerstcadeau, kerst-&zomerborrel, bijdrage PV	-15	-15	-15	-15
<i>Ontwikkelingen Bestuursrapportage 2023 structureel</i>				
correctie gealloceerde middelen zorgdomein aframing	-56	-56	-56	-56
correctie gealloceerde middelen zorgdomein bijraming	56	56	56	56
Nutsvoorzieningen	-308	-308	-308	-308
Overschrijding budget verkiezingen toename kosten	-17	-17	-17	-17
Overschrijding budget verkiezingen dekking	17	17	17	17
<i>Ontwikkelingen Begroting 2024-2027</i>				
Brandweermuseum kosten	-185	-	-	-
Dekking kosten brandweermuseum Algemene Reserve	185	-	-	-
Bijdrage GRSA2 personeelskosten	-390	-390	-390	-390
Totaal programma 5	-2.413	-926	243	1.408

Toelichting Ontwikkelingen Begroting 2024-2027

Brandweermuseum kosten

In de nota kaders 2024-2027 is een bedrag van € 185K opgenomen voor de realisatie van een interactief brandweermuseum in de monumentale brandweertoren van Valkenswaard en in de nog te bouwen nieuwbouw. Daarnaast heeft de stichting De Rode Haen onlangs ook een burgerinitiatief ingediend inhoudende het verzoek om € 185.000,- beschikbaar te stellen voor de realisatie van een brandweermuseum.

A2 personeelskosten

In de begroting 2024-2027 van de GRSA2 is vermeld dat er nog geen rekening is gehouden met de Cao-afspraken 2023. Op basis van de ambtelijk uitgewisselde gegevens hebben wij reeds een stelpost voor het effect voor onze gemeente hiervan opgenomen. De GRSA2 zal in de Berap 2023 deze bedragen nader toelichten.

Verbonden partijen

Bij de realisering van de doelstellingen van programma Samen in dienst voor Valkenswaard zijn betrokken: de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking A2-gemeenten (GRSA2). Voor aanvullende informatie per partij wordt verwezen naar de paragraaf verbonden partijen.

Wat mag overhead kosten?

In dit onderdeel presenteren we de totale kosten van de overhead. Voor de overhead gebruiken we de volgende definitie: 'Overhead is het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Tot de overhead horen alle functies die dit doel dienen. De overheadfuncties staan derhalve niet rechtstreeks ten dienste van de (externe) klant'. De overhead bestaat uit een aantal onderdelen:

- Leidinggevenden primair proces (projectleiding valt hier buiten);
- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- P&O;
- Inkoop (inclusief aanbesteding en contractmanagement);
- Interne en externe communicatie met uitzondering van klantcommunicatie;
- Juridische zaken;
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- Informatievoorziening en automatisering (ICT);
- Facilitaire zaken en Huisvesting (inclusief beveiliging);
- DIV;
- Managementondersteuning primair proces.

Lasten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Overhead	12.773	12.935	14.589	14.860	14.806	14.676
Totaal lasten	12.773	12.935	14.589	14.860	14.806	14.676

Baten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Overhead	35	77	28	28	28	28
Totaal baten	35	77	28	28	28	28

Saldo voor bestemming	-12.738	-12.858	-14.561	-14.832	-14.778	-14.648
------------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Mutaties Reserves

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	-	-	-	-	-	-

Saldo na bestemming	-12.738	-12.858	-14.561	-14.832	-14.778	-14.648
----------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Wat mag onvoorzien kosten?

De gemeente Valkenswaard heeft jaarlijks € 50.000 begroot voor onvoorziene uitgaven. Dit budget kan alleen aangesproken worden voor onverwachte zaken.

Lasten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Onvoorzien	-	50	50	50	50	50
Totaal lasten	-	50	50	50	50	50

Baten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	-	-	-	-	-	-

Saldo voor bestemming	-	-50	-50	-50	-50	-50
------------------------------	---	------------	------------	------------	------------	------------

Mutaties Reserves

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	-	-	-	-	-	-

Saldo na bestemming	-	-50	-50	-50	-50	-50
----------------------------	---	------------	------------	------------	------------	------------

Wat mag de vennootschapsbelasting kosten?

In dit onderdeel presenteren we de lasten van de te betalen vennootschapsbelasting. Vanaf 2016 betalen gemeenten en andere overheden vennootschapsbelasting (vpb) over de winst die ze met hun ondernemingsactiviteiten maken. De invoering ervan leidt tot een fiscale afsplitsing van de ondernemersactiviteiten. De nieuwe wet bepaalt dat concurrerende en/of op winst gerichte ondernemingsactiviteiten van overheden vanaf 1 januari 2016 voortaan belastingplichtig zijn.

Uit de inventarisatie van de gemeentelijke activiteiten is gebleken dat de volgende activiteiten onderworpen zijn aan de vennootschapsbelasting. Deze zijn niet objectief vrijgesteld.

- Grondexploitaties
- Bedrijfsafval
- Rioolaansluitingen

Het te betalen bedrag aan vennootschapsbelasting is onzeker, maar tot nu toe schatten wij in dat er geen sprake is van verschuldigde vennootschapsbelasting, anders dan ten behoeve van de gemeentelijke grondexploitaties. Voor de vennootschapsbelasting op de grondexploitaties is een reservering opgenomen in de Reserve Grondexploitaties. In de begroting zijn geen verdere ramingen opgenomen.

Lasten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-
Totaal lasten	-	-	-	-	-	-

Baten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	-	-	-	-	-	-

Saldo voor bestemming	-	-	-	-	-	-
------------------------------	---	---	---	---	---	---

Mutaties Reserves

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	-	-	-	-	-	-

Saldo na bestemming	-	-	-	-	-	-
----------------------------	---	---	---	---	---	---

Wat brengen de algemene dekkingsmiddelen op?

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel die de gemeente vrij kan besteden. Buiten de uitkering uit het gemeentefonds gaat het om gemeentebelastingen, deelnemingen/dividend, erfpacht, rente en de verzamelpost overige dekkingsmiddelen. Ze zijn bedoeld voor de uitvoering van programma's die het vastgestelde beleid van de gemeenteraad uitvoeren.

Lasten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Algemene uitkering	-	50	257	95	79	79
Totaal lasten	-	50	257	95	79	79

Baten

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
OZB	8.276	8.417	8.649	8.649	8.649	8.649
Precariobelasting	72	62	62	62	62	62
Reclamebelasting	63	63	90	90	90	90
Algemene uitkering	61.474	60.054	65.622	68.908	65.390	66.707
Totaal baten	69.885	68.597	74.423	77.709	74.191	75.508

Saldo voor bestemming	69.885	68.547	74.166	77.614	74.112	75.429
------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Mutaties Reserves

bedragen x € 1.000

Product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo	-	-	-	-	-	-

Saldo na bestemming	69.885	68.547	74.166	77.614	74.112	75.429
----------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Paragrafen

Lokale heffingen

De lokale heffingen vormen een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente. Inzicht in de omvang, werking en reikwijdte van deze heffingen is belangrijk voor de raad, omdat die heffingen vaak de enige mogelijkheid zijn om aanvullende wensen te kunnen verwezenlijken of dekken. Door vaststelling van de begroting worden de wensen in principe bekrachtigd en de middelen ingezet. Voor de (beleids-)voornemens verwijzen wij naar de programma's. In deze paragraaf geven we inzicht in de belastingen en heffingen (retributies, rechten en leges) en de betekenis daarvan voor de gemeente Valkenswaard. Per heffing gaan we in op het beleid, de geraamde inkomsten en de tarieven. Ook gaan we in op de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid. We onderscheiden de lokale heffingen in:

Algemeen dekkingsmiddel	Bestemmingsheffing
Onroerende zaakbelasting (OZB)	Riool- en waterzorgheffing
Parkeergelden	Afvalstoffenheffing/ reinigingsrechten
Precariobelasting	Leges
Reclamebelasting	Lijkbezorgingsrechten

Tariefstijging

De opbrengst van de lokale heffingen in 2024 bedragen naar verwachting:

bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Onroerende zaakbelasting (OZB)	8.276	8.449	8.650
Parkeergelden	610	694	575
Precariobelasting	72	79	62
Reclamebelasting	63	90	90
<i>Subtotaal algemene heffingen</i>	<i>9.021</i>	<i>9.312</i>	<i>9.377</i>
Naheffingsaanslagen	34	52	35
<i>Totaal algemene heffingen</i>	<i>9.055</i>	<i>9.364</i>	<i>9.412</i>
Riool- en waterzorgheffing	3.238	3.210	3.455
Afvalstoffenheffing	4.122	4.226	4.355
Reinigingsrechten	38	45	45
Secretarieleges	395	268	560
Omgevingsvergunningen (bouwleges)	717	595	438
Lijkbezorgingsrechten	187	188	188
<i>Totaal bestemmingsheffingen</i>	<i>8.697</i>	<i>8.532</i>	<i>9.041</i>
Totaal heffingen	17.752	17.896	18.453

Belastingdruk

De berekening van de belastingdruk is gebaseerd op de som van afvalstoffenheffing voor een meerpersoonshuishouden (gezin), de gemiddelde waarde van de onroerende zaken (OZB) en de riool- en waterzorgheffing.

bedragen in €

Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Gemiddelde woningwaarde (afgerond)	276.000	296.000	325.000	334.000
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	296	319	332	330
Afvalstoffenheffing voor een gezin	341	346	351	343
Riool- en waterzorgheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	205	205	205	215
Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	842	870	888	888
Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in t-1	776	811	904	944
Belastingdruk als % van het landelijk gemiddelde	1,09	1,07	0,98	0,94

Onroerende zaakbelastingen

Alle onroerende zaken binnen de gemeentegrenzen worden jaarlijks gewaardeerd. Op basis van eerdergenoemde uitgangspunten en het tarief gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde, wordt de aanslag onroerende zaakbelastingen berekend en aan de belastingplichtige opgelegd. In de begroting 2024 is een opbrengst gecalculeerd van € 8.650.000 (afgerond).

bedragen x € 1.000

Omschrijving	WOZ waarde 1-1-2023	Tarief 2024*	Begroting 2023	Begroting 2024	Toename 2024 t.o.v. 2023
Woningen	5.628.038	0,1027	5.643	5.782	139
Niet woning eigenaren	662.801	0,2542	1.648	1.685	37
Gebruikers	593.499	0,1993	1.158	1.183	25
Totaal			8.449	8.650	201

*Tariefbedrag: bedrag is zoals genoemd, niet x €1.000

De OZB-opbrengsten zijn ten opzichte van 2023 toegenomen. De toename van € 201.000 wordt verklaard door de verhoging van OZB opbrengsten als gevolg van areaaluitbreiding en indexering.

Parkeerbelasting

De heffing van de parkeerbelasting is geregeld in de "Verordening op de heffing en invordering van parkeerbelastingen". Het innen van parkeergelden moet gezien worden als een sturingsinstrument voor het reguleren van de parkeerdruk. De opbrengst in de begroting 2024 is geraamd op € 610.000, inclusief parkeerkaarten en naheffingstoelagen. In de begroting 2024 hebben we rekening gehouden met een opbrengst van naheffingsaanslagen van in totaal € 35.000. Het parkeerbeleid is neergelegd in de Parkeerverordening. Voor parkeertarieven zie onderstaande tabel.

Centrumgebied		Schil centrum	
Tijd	Tarief	Tijd	Tarief
60 minuten	€ 0,60	60 minuten	€ 1,50
120 minuten	€ 2,40	120 minuten	€ 3,00
180 minuten	€ 4,00	dagkaart	€ 3,00
240 minuten	€ 5,60		

Precariobelasting

Het is mogelijk om voor het gebruik van gemeentegrond precariobelasting te heffen. De belasting is verschuldigd als een ondernemer op, onder of boven, voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond, voorwerpen heeft, zoals terrassen, luifels, pijpleidingen en uithangborden. De opbrengst komt ten goede aan de algemene middelen, tenzij er sprake is van een specifieke oormerking, zoals de opbrengsten van de tijdelijke terrassen bij evenementen. De hoogte van de precariobelasting hangt af van de soort en de grootte van de voorwerpen, en van de oppervlakte die in beslag genomen wordt.

De gemeente Valkenswaard legt alleen precariobelasting op bij terrassen (zomer, winter of tijdelijke terrassen). Aan de hand van de afgegeven vergunningen leggen we de aanslagen op. De totaal gecalculeerde opbrengst precariobelasting (terrassen) 2024 is € 62.000.

Afvalstoffenheffing

Kleine bedrijven in het centrum van Valkenswaard kunnen een container bij Cure aanvragen. Daar zijn wel voorwaarden aan verbonden. Deze bedrijven moeten zo klein zijn dat de hoeveelheid en de aard van het afval overeenkomt met huishoudelijk afval. Ook mogen zij zelf geen ruimte hebben om een container van een commercieel afvalbedrijf te plaatsen. En tot slot moeten zij gelegen zijn aan de inzamelroute van huishoudelijk afval. Dergelijke bedrijven betalen geen afvalstoffenheffing, maar een zogenaamd reinigingsrecht.

bedragen x € 1.000

Afvalstoffenheffing	2022 Realisatie	2023 Begroot	2024 Begroot
Kosten taakveld Afval (100%)	2.986	3.614	3.979
Inkomsten taakveld Afval exclusief heffingen*	-233	-278	-619
Kosten Taakveld Verkeer en vervoer inclusief rente	82	107	111
<i>Netto kosten taakveld</i>	<i>2.835</i>	<i>3.442</i>	<i>3.471</i>
Toe te rekenen kosten:			
<i>Overhead</i>	<i>77</i>	<i>78</i>	<i>57</i>
<i>Overhead taakveld Verkeer en Vervoer</i>	<i>20</i>	<i>24</i>	<i>28</i>
<i>BTW</i>	<i>685</i>	<i>721</i>	<i>802</i>
Totale kosten	3.617	4.266	4.358
Opbrengst heffing	4.160	4.266	4.355
Dekkingspercentage	115%	100%	99,9%

bedragen in €

	2021	2022	2023	2024
Afvalstoffenheffing; Eenpersoonshuishouden	212	228	237	235
Afvalstoffenheffing; Meerpersoonshuishouden	296	319	332	330
De afvalstofheffing per extra afvalcontainer	246	319	332	330
Omvang voorziening Reiniging per 1/1	-	-	-	-

* Bij berekening van de inkomsten uit afvalstoffenheffing is rekening gehouden met het amendement dat is aangenomen bij de jaarrekening 2022 om het positieve resultaat afvalstoffenheffing uit de jaarrekening 2022 á € 341.000 te verrekenen met de heffing in 2024. Deze verrekening bedraagt € 20 voor een eenpersoonshuishouden en € 26 voor een meerpersoonshuishouden.
Zonder de verwerking van dit amendement zouden de tarieven als volgt zijn geweest: € 255 voor een eenpersoonshuishouden en € 356 voor een meerpersoonshuishouden.

Riool- en waterzorgheffing

Naast de afvoer van het hemelwater en afvalwater heeft de gemeente ook de algehele zorgplicht voor water (zowel grond- als oppervlaktewater). In 2022 is het verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (vGRP) 2023 – 2027 vastgesteld. Het daarin opgenomen investeringsprogramma en de actualisatie van de exploitatiekosten, hebben geleid tot een aanpassing van de exploitatielasten. Voor de bepaling van de tarieven voor riool- en waterzorgheffing zijn we uitgegaan van dit vGRP. Hierin is een berekening gemaakt waarbij rekening wordt gehouden met een kostendekkend tarief over een periode van 10 jaar. Het vGRP wordt elke 4 jaar geactualiseerd. In het vGRP zijn de volgende tarieven vastgesteld:

Jaarschijf	Heffing riolering VGRP
2024	215
2025	225
2026	235
2027	245
2028	255
2029	260
2030	270
2031	270
2032	270

In de begroting 2024 – 2027 is het vastgestelde tarief uit het verbreed Gemeentelijke rioleringsplan overgenomen.

De jaarlijkse kosten van riolering worden gedekt door de riool- en waterzorgheffing, waarbij we verschillen tussen de kosten en de heffing onttrekken dan wel storten in de "voorziening riolering". Deze voorziening heeft als doel om de riooltarieven in de komende jaren gefaseerd te laten stijgen. We streven naar 100% kostendekking over een langere periode.

bedragen x € 1.000

Riool- en waterzorgheffing	2022 Realisatie	2023 Begroot	2024 Begroot
Kosten taakveld(en) inclusief rente (100%)	2.381	2.616	2.880
Kosten taakvelden openbaar groen en milieu inclusief rente	245	189	235
Inkomsten taakvelden exclusief heffingen	0	-11	-99
<i>Netto kosten taakveld</i>	<i>2.626</i>	<i>2.793</i>	<i>3.016</i>
Toe te rekenen kosten:			
Overhead	196	342	380
Overhead taakveld groen en milieu	85	70	136
BTW	319	327	693
Totale kosten	3.226	3.531	4.225
Opbrengst heffing	3.238	3.210	3.455
Dekkingspercentage	100%	91%	82%

bedragen in €

	2021	2022	2023	2024
Tarief riool- en waterzorgheffing	205	205	205	215
Omvang voorziening Riolering per 1/1	3.114	3.394	3.434	2.932

Leges

Onder de naam 'leges' heffen we een aantal verschillende rechten voor het genot van door de gemeente verstrekte diensten. Te denken valt aan: leges burgerzaken, leges APV-vergunningen, leges bouwvergunningen en leges gebruiksvergunningen. Binnen de gemeente maken we gebruik van de applicatie kostendekkendheid.nl. Dit is een applicatie die gemeentes ondersteunt bij het jaarlijks berekenen van de kostendekkendheid van leges, zowel voor de begroting als jaarrekening. Voor het berekenen van de leges (secretarie + bouwleges) voor begroting 2024 hebben we deze applicatie gebruikt.

Hieronder is een tabel opgenomen waarin wordt voor de verschillende leges uiteengezet; hoeveel de inkomsten bedragen, hoeveel de kosten bedragen en wat de kostendekkendheid is. Het BBV (besluit begroting en verantwoording) schrijft gemeentes voor dat zij maximaal 100% kostendekkendheid is per hoofdstuk. Valkenswaard kent 3 hoofdstukken namelijk 1. Algemene dienstverlening, 2. Omgevingswet en 3. Europese dienstenrichtlijn.

bedragen in €

Omschrijving	Kosten	Opbrengsten	Kostendekkendheid
1 Algemene dienstverlening			
Burgerlijke stand	66.450	31.295	47,1%
Reisdocumenten en Nederlands identiteitskaart	348.964	293.911	84,2%
Rijbewijzen	164.825	134.891	81,8%
Verstrekking in het kader van basisregistratie persoonsgegevens	15.073	8.883	58,9%
Bestuursstukken	-	-	-
Vastgoedinformatie	-	-	-
Overige publiekszaken	42.938	14.218	33,1%
Gemeentearchief	-	-	-
Bijzondere wetten	30.855	33.029	107,1%
Diversen	7.274	10.322	141,9%
Totaal	676.379	526.549	77,9%

Omschrijving	Kosten	Opbrengsten	Kostendekkendheid
2 Omgevingswet			
Algemene bepalingen	-	-	-
Voorfase	85.588	38.672	45,2%
Activiteiten met betrekking tot bouwen	438.033	358.295	81,8%
Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	-	-	-
Milieubelastende activiteiten	-	-	-
Lozingsactiviteiten	-	-	-
Aanlegactiviteiten	8.247	6.679	81,0%
Overige activiteiten	8.660	3.625	41,9%
Maatwerkvoorschriften bij bouwactiviteiten	-	-	-
Gelijkwaardigheid	-	-	-
Overige tarieven	1.031	1.776	172,3%
Modaliteiten (verhogingen)	46.711	28.762	61,6%
Vermindering	-	-	-
Teruggaaf	-	-	-
Totaal	588.270	437.809	74,4%
3 Europese dienstenrichtlijn			
Horeca	4.168	5.435	130,4%
Seksbedrijven	-	-	-
Winkeltijdenwet	-	-	-
Organiseren evenement of markt	47.534	27.153	57,1%
Standplaatsen	-	-	-
Huisvestigingswet 2014	-	-	-
In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	490	444	90,6%
Totaal	52.192	33.032	63,3%
Totaal kostendekkendheid	1.316.841	997.390	75,7%

Nadere toelichting Omgevingswet

De komst van de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen per 1 januari 2024 maakt het noodzakelijk de legesverordening met bijbehorende tarieventabel aan te passen aan deze nieuwe wetgeving. Hierdoor kunnen de leges en belastingen in 2024 geheven worden op basis van de Omgevingswet.

De tarieventabel voor hoofdstuk 2, voorheen titel 2, van de legesverordening is aangepast op grond van de op 1 januari 2024 actuele wet- en regelgeving en is in samenwerking met de andere A2-gemeenten Heeze-Leende en Cranendonck opgesteld om hiermee een uniforme tarieventabel te bewerkstelligen.

De VNG-modelverordening is als basis gebruikt om de teksten van de verordening te actualiseren. Deze VNG-modelverordening is specifiek opgesteld op basis van deze nieuwe wetgeving in het kader van de Omgevingswet. Inhoudelijk zijn er daarom veel tekstuele wijzigingen doorgevoerd en is de opbouw aangepast aangezien er nieuwe of gewijzigde activiteiten plaatsvinden onder de Omgevingswet. Ook de volgorde van het hoofdstuk wijkt af van de huidige verordening.

In de tarieventabel van hoofdstuk 2 'Omgevingswet' is ervoor gekozen om de tarieven zoveel als mogelijk neutraal over te nemen van de begroting 2023. Er is wel een indexering van 1,5% toegepast, zoals reeds gemeld in de nota kaders.

Naast de Omgevingswet zorgt de inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen ervoor dat de bouwtechnische toets voor gevolgklasse 1 aanvragen (zoals onder andere woningen en kleinschalige bedrijfsgebouwen) in het vervolg door een private kwaliteitsborger moeten worden uitgevoerd. Deze taak werd eerst door de gemeente uitgevoerd en hier ontving de gemeente ook inkomsten uit leges voor. Doordat er onder de Omgevingswet een splitsing plaatsvindt tussen het

bouwtechnische en ruimtelijke deel van de vergunningsaanvraag, is hiervoor geen vergunning meer nodig. Omdat in onze gemeente een groot aantal aanvragen binnen deze gevolgklasse 1 vallen en omdat hierbij eveneens meer bouwactiviteiten vergunningsvrij zullen worden, is het de verwachting dat de legesinkomsten zullen dalen. Dit is verwerkt in de begroting 2024. In 2023 waren de legesopbrengsten uit bouwactiviteiten 610.000 euro, de inschatting voor 2024 is dat dit gaat dalen naar totaal opbrengsten van 438.000 euro.

Als laatste is er nog onduidelijkheid ten aanzien van het ruimtelijk deel (artikel 2.6) in de tarieven-tabel. Vanwege de veranderende wetgeving is nog niet helemaal duidelijk op welke wijze hier praktisch invulling aan gegeven moet worden en tegen welke kosten. Hierover zijn we nog met elkaar in gesprek en mogelijke extra opbrengsten als gevolg hiervan zullen in een separaat raadsvoorstel gemeld worden.

Lijkbezorgingsrechten

We heffen lijkbezorgingsrechten om de kosten op begraafplaatsen te dekken. Het dekkingspercentage voor begroting 2024 is 74,3%.

bedragen x € 1.000

Lijkbezorgingsrechten	2022 Realisatie	2023 Begroot	2024 Begroot
Lijkbezorgingsrechten	187	188	188
Uitgave begraafplaats	328	240	253
Totaal	-141	-52	-65
Dekkingspercentage	57,0%	78,3%	74,3%

Kwijtschelding

De gemeente kan kwijtschelding verlenen van gemeentelijke heffingen en kan daarbij zelf beslissen voor welke heffingen kwijtschelding mogelijk is. In Valkenswaard is kwijtschelding alleen gedeeltelijk mogelijk voor de afvalstoffenheffing. Voor de overige heffingen, zoals onroerende zaakbelasting, rioolrecht en leges burgerzaken, is geen kwijtschelding mogelijk. Voor het kwijtschelden hanteert Valkenswaard de maximumnorm van 100%. Dit betekent dat op 100% van het bijstandsniveau belastingen worden kwijtgescholden. Het maximumbedrag aan kwijtschelding bij de afvalstoffenheffing is in 2024 € 175. Wij verlenen 'automatisch' kwijtschelding aan huurders van woningen die twee maanden vóór de dagtekening van de aanslag één jaar onafgebroken een uitkering hebben ontvangen. Deze huurders mogen geen positieve vermogensbestanddelen hebben. Dit doen wij op grond van de Wet Werk en Bijstand.

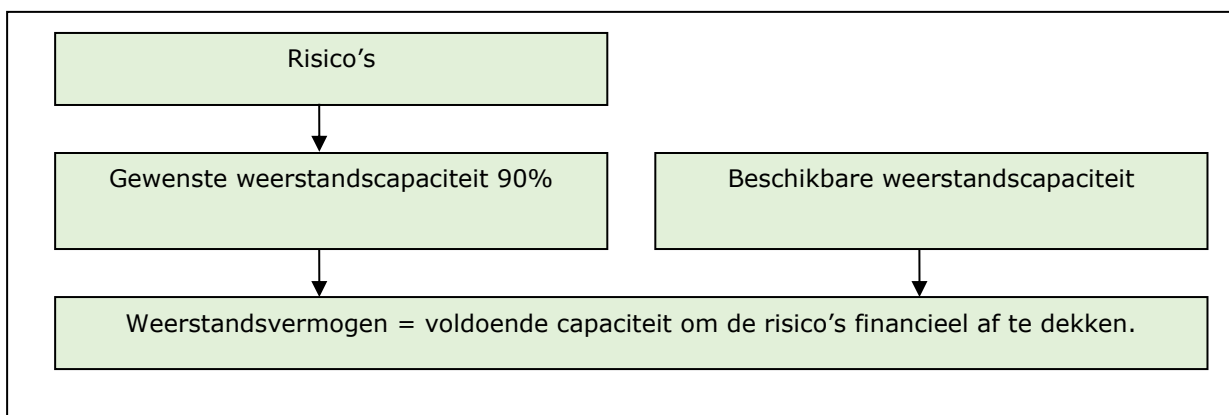
Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De begroting vormt het financieel kader waarbinnen de gemeente haar doelstellingen realiseert. Tegenvallers en meevallers worden zoveel mogelijk binnen die begroting verwerkt. Financiële tegenvallers kunnen we echter niet altijd opvangen. Daarom is het belangrijk dat de gemeente over een buffer voor tegenvallers beschikt. Deze buffer noemen we het weerstandsvermogen. Het gaat om risico's die niet zijn verzekerd en waarvoor geen voorziening is getroffen. De beoordeling van dit weerstandsvermogen geeft inzicht in de actuele financiële positie. Actualisering vindt jaarlijks plaats bij de jaarrekening en de begroting.

Beleid

Onze weerstandscapaciteit zetten wij af tegen de geïnventariseerde risico's. Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, leggen we een relatie tussen de financieel gekwantificeerde risico's en daarbij gewenste weerstandscapaciteit enerzijds en de beschikbare weerstandscapaciteit anderzijds. De relatie tussen beiden geven we in onderstaande figuur weer:

Beschikbare weerstandscapaciteit

Ondanks de werking van risicomanagement kunnen we te maken krijgen met financiële nadelen. Deze nadelen ontstaan wanneer voor tegenvallers geen dekking aanwezig is. Door voldoende weerstandscapaciteit kunnen we, zonder beleidsaanpassingen, deze financiële nadelen opvangen.

bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027
Algemene reserve (inclusief voorgenomen mutaties vanaf 2024)	9.185	10.061	14.176	13.800
Vrij aanwendbare specifieke bestemmingsreserves	12.061	11.854	11.373	10.972
Budget onvoorzien	50	50	50	50
Begrotingsruimte (bandbreedte)	1.061	4.115	-376	256
Stille reserve(s)	-	-	-	-
Onbenutte belastingcapaciteit	2.352	2.352	2.352	2.352
Kostenreductie (bezuinigingen)	-	-	-	-
Totaal	24.709	28.432	27.575	27.340

Gemiddeld OZB tarief

Onroerende-zaakbelastingen (OZB) Het redelijk peil voor de OZB wordt berekend via onderstaande tabel.

Totaal WOZ-waarde woningen 2023	[1]
Totaal WOZ-waarde niet woningen gebruikers 2023	[2]
Totaal WOZ-waarde niet woningen eigenaren 2023	[3]
Totaal OZB-opbrengst o.b.v. totaal WOZ-waarde 2023	[4]
Totaal onderdekking reiniging/afvalstoffen 2023	[5]
Totaal onderdekking riolering 2023	[6]
Totaal OZB-opbrengst o.b.v. totaal WOZ-waarde gecorrigeerd voor onderdekking reiniging/afvalstoffen en riool 2023	[7=4-5-6]
Werkelijk gewogen landelijk gemiddelde OZB-percentages van de gecorrigeerde WOZ-waarde 2023	[8=(7/(1+2+3)*100)]
Percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 voor het jaar 2024	[9=8*1,20]

Op basis van deze tabel is het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 voor het jaar 2024 (redelijk peil OZB) vastgesteld op **0,1614** (pagina 36 en 96 van de meicirculaire 2023). Bij de toetsing gaat het ministerie er van uit dat de tarieven voor riool en afval volledig dekkend zijn.

Risico's

Voor de bepaling van het weerstandsvermogen moeten de gekwantificeerde risico's van de gemeente bij elkaar geteld worden. Ook moet er rekening gehouden worden met de kans dat de onderkende feiten zich zullen voordoen. Voor het bepalen van de kans dat een risico zich daadwerkelijk manifesteert, maken we per risico een analyse. Uit die analyse blijkt ook welk effect we kunnen verwachten als een risico zich voordoet. Zoals we in deze paragraaf vermelden, werken we aan de invulling van risicomangement.

De relevante risico's voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet anderszins zijn ondergaan. Risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn, maken geen deel uit van deze paragraaf. Hiervoor zijn immers verzekeringen afgesloten dan wel voorzieningen gevormd. Het gaat dus uiteindelijk om die risico's die de financiële positie van de gemeente kunnen verstoren.

In het volgende overzicht zijn risico's opgenomen van economische, politieke, juridische, milieutechnische of financiële aard. Deze risico's zijn niet limitatief opgesomd. Naast de risico's die feitelijk alle gemeenten lopen, zijn hier de risico's vermeld die bekend zijn en specifiek de gemeente Valkenswaard betreffen.

Bij mogelijke risico's denken wij onder andere aan:

- Open-einde regelingen
- Beheerplannen
- Grondexploitatie (bijvoorbeeld: stagnatie van grondverkoop en ontwikkeling plannen)
- Gemeenschappelijke regelingen (zoals Cure, Metropoolregio Eindhoven (MRE), etc.)
- Economische ontwikkelingen (inflatie)

Voor bovengenoemde zaken geldt dat wij risico's alleen meenemen als het om een materieel risico gaat. Hierbij hanteren wij de ondergrens van € 50.000.

Bij het bepalen van een norm (ratio weerstandsvermogen) is het belangrijk dat we zoeken naar een evenwicht tussen financiële soliditeit enerzijds en het streven om niet onnodig geld "op de plank" te laten liggen anderzijds. Een belangrijk criterium hierbij is de kwalitatieve beoordeling van de risico's. Als deze hoger uitvallen, kunnen we volstaan met een lagere financiële weerstandscapaciteit en dus met een lager verhoudingsgetal.

bedragen x € 1.000

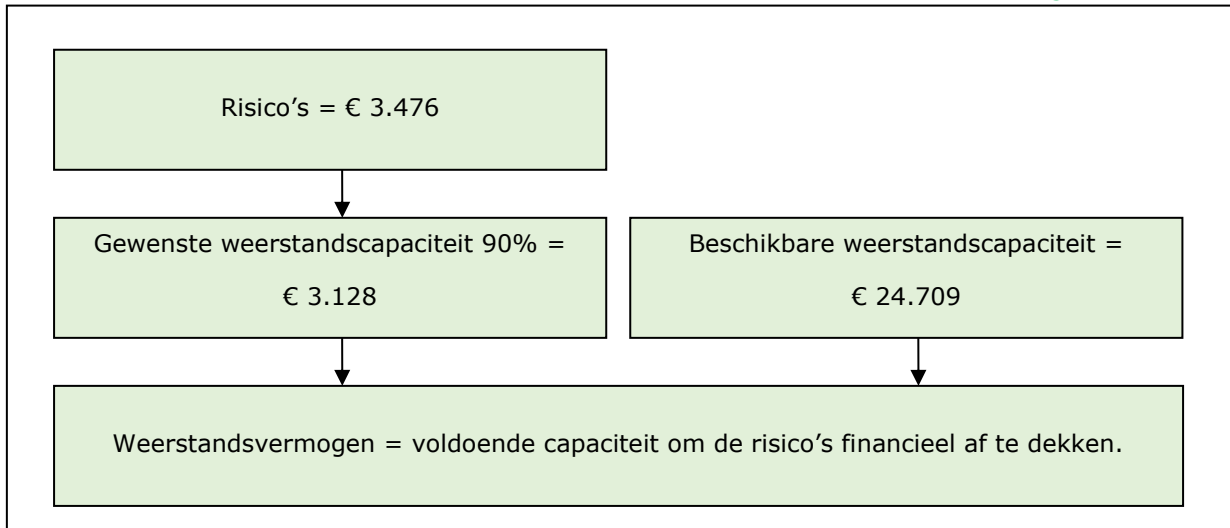
Belangrijkste risico's	Hoogte risicobedrag
<p>Schadeclaims De gemeente kan schadeclaims ontvangen die zijn ontstaan door onder andere onvoldoende weg- of groenbeheer, het wijzigen van bestemmingsplannen, het uitvoeren van grote (bouw)projecten, het verlenen of weigeren van vergunningen, het uitvaardigen van nieuwe regels op het gebied van gebruik van openbare ruimten, het subsidiebeleid of welk ander onderwerp ook, als het maar in verband gebracht kan worden met de activiteiten die de gemeente ontplooit.</p>	60
<p>Planschade In het kader van risicobeheersing wijzen we op de risico's van schadeclaims op grond van artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro), de zogeheten planschade. Voor bestemmingsplannen die dienen ter actualisatie geldt dat eventuele planschade niet verhaald kan worden op de ontwikkelaar. Op grond van de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening geldt per 1 juli 2008 – een drempel van 2%, wat inhoudt dat planschade alleen tot uitkering komt als deze de waardevermindering van het object met meer dan 2% overschrijdt. Voor bestemmingsplannen die dienen ter ontwikkeling geldt dat met de ontwikkelende partijen planschadeovereenkomsten kunnen worden afgesloten om eventuele planschade af te wentelen op de ontwikkelende partij.</p>	50
<p>Verbonden partijen Risico's worden conform het BBV, artikel 11, lid b, gedefinieerd als alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Als we geen redelijk beeld kunnen vormen van de risico's en/of het weerstandsvermogen, nemen we standaard 10% van de gemeentelijke bijdrage op in het weerstandsvermogen van de gemeente.</p>	2.352
<p>Grondexploitaties In juni 2021 is besloten om voortaan alle winsten en verliezen uit grondexploitaties af te wikkelen via de reserve grondexploitaties. Op basis van de huidige onderbouw kunnen alle mogelijke risico's op de huidige grondexploitaties ruimschoots binnen deze reserve afgedekt worden, waardoor voor de grondexploitaties geen claim opgenomen wordt in deze paragraaf. Wij blijven de toereikendheid van de reserve grondexploitaties jaarlijks monitoren.</p>	0
<p>Sociaal domein Zoals in de Nota Kaders 2022-2025 is aangegeven hebben wij de begrotingsbedragen zo reëel mogelijk geraamd. In deze berekeningen zijn prijsstijgingen (P) voor zo ver bekend meegenomen, maar een eventuele stijging van aantallen (Q) niet. Bij de Berap is op basis van de meest recente inschatting een bijstelling van de aantallen gemeld. Deze is ook structureel vertaald in de begroting 2023-2026 verwerkt. Echter, de ontwikkeling van de cliëntaantallen blijft onzeker, waardoor opname in de risicoparagraaf noodzakelijk is. Wij onderscheiden hierin de volgende clusters: - Hulp bij het huishouden: 250 - Jeugdhulp: 250</p>	500
<p>Inkomsten uit leges en belastingen niet-woningen Deze inkomsten hebben voor een gedeelte een grillig, onvoorspelbaar karakter. Waar elke inwoner elke 10 jaar een nieuw ID-bewijs nodig heeft, en de OZB geheven wordt over alle bestaande gebouwen, zijn andere legesinkomsten afhankelijk van de conjunctuur. Denk hierbij met name aan bouwleges (leges omgevingswet), reclame- en precariobelasting en OZB niet-woningen gebruikers.</p>	100
<p>Inkomende subsidies In de begroting is een aantal structurele subsidies verwerkt. Als de bijbehorende regelingen gedurende het jaar gewijzigd worden kan het mogelijk zijn om deze inkomsten neerwaarts bij te stellen. Doorgaans zal een redelijke termijn hiervoor in acht genomen worden.</p>	50

Belangrijkste risico's	Hoogte risicobedrag
<p>Drugsdumpingen Wekelijks worden op verschillende plaatsen in de provincie Noord Brabant drugsdumpingen aangetroffen. Gemiddeld bedragen de kosten van het opruimen van een dergelijke dumping € 12.500. De kosten worden door het Rijk vergoed tot een maximum van € 25.000 per geval. Een enkele keer leidt een drugsdumping tot hele hoge saneringskosten, reden om een bedrag in de risico inventarisatie op te nemen.</p>	100
<p>Claim Attero Tot en met januari 2017 heeft de Metropoolregio Eindhoven (MRE) als contractpartner deelgenomen aan de Vereniging van Contracten (VvC) welke de belangen van de Brabantse gewesten - en daarmee dus de deelnemende gemeenten - behartigt. Door de Brabantse gewesten zijn contractafspraken gemaakt voor de aanbidding van huishoudelijke restafval dan wel gft-aval met Attero. Attero en de Brabantse gewesten hebben een juridisch geschil over de garantieplicht van aanlevering van brandbaar restafval. Punt van discussie betreft de minderlevering van brandbaar restafval van de gemeenten die vallen onder de Brabantse gewesten.</p> <p>De zaak tussen Attero en de Brabantse gewesten over de garantieplicht van aanlevering van brandbaar restafval over de jaren tot 2014 is afgesloten en leidt niet tot naheffing voor de MRE gemeenten. Tegenstrijdig aan het vonnis over de jaren tot en met 2014 heeft de rechter in een vonnis bepaald dat de Brabantse gewesten over de periode 2015 tot en met 2017 wel verplicht zijn de minderlevering te compenseren aan Attero.</p> <p>Op 17 maart 2023 heeft de Hoge Raad uitspraak gedaan in de zaak over de minderlevering van restafval in de jaren 2015 tot en met januari 2017. Door de uitspraak zijn de Brabantse gemeenten en gewesten gehouden de naheffing, vermeerderd met BTW en wettelijke rente, te betalen. Voor onze regio betekent dit een bedrag van ruim € 6,5 miljoen. De Metropoolregio Eindhoven heeft als contractpartner dit bedrag op 13 april 2023 voldaan.</p> <p>Het bedrag van € 6,5 miljoen zal door de Metropoolregio Eindhoven worden doorberekend naar de deelnemende gemeenten. Bestuurlijke besluitvorming over de wijze waarop moet nog plaatsvinden. Het streven is om het Algemeen Bestuur hierover nog dit jaar een besluit te laten nemen.</p> <p>Vooruitlopend hierop heeft de Metropoolregio Eindhoven is samenspraak met o.a. de verantwoordelijk bestuurder en de bestuursambtenaren een voorschotnota verstuurd naar de gemeenten. Deze voorschotnota is gebaseerd op tonnages en bedraagt 50% van de naheffing en wettelijke rente. Het aandeel van de gemeente Valkenswaard in deze factuur was € 0,-.</p> <p>Gezien de onzekerheid die nog bestaat schatten wij het risico op maximaal € 264.189. Dit betreft het maximale bedrag op grond van de verdeling van de nu bekende claim op basis van het aantal inwoners.</p>	264
Totaal	3.476

Weerstandsvermogen

Op dit moment kunnen we nog niet beoordelen of een volledige afdekking van het risicobedrag door de Algemene reserve noodzakelijk is. Inzicht in de risico's (i.c. risicomatrix), de financiële omvang, de inbedding van risicomanagement in de organisatie en implementatie van de in de nota beschreven acties voor het bereiken van een kwaliteitsgroei, zijn aspecten die hierbij een rol spelen. Daarbij moeten we overwegen dat niet alle risico's zich tegelijk in één jaar zullen voordoen. In deze benadering gaan we uit van een zekerheidspercentage van 90% dat alle risico's zich tegelijk zullen manifesteren. Met de beschikbare weerstandscapaciteit en de benoemde risico's heeft de gemeente dus voldoende weerstandsvermogen om de risico's financieel af te dekken.

bedragen x € 1.000

Financiële kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans. Ze kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van een provincie of gemeente. Om dit te bereiken wordt voorgeschreven dat de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing de volgende kengetallen bevat: netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit. Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. De kengetallen nemen we gezamenlijk op in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, omdat die paragraaf weergeeft hoe solide de begroting is en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen.

Norm kengetallen VNG (%)	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Netto schuldquote	< 90	90 > < 130	> 130
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90	90 > < 130	> 130
Solvabiliteitsrisico	> 50	20 < > 50	< 20
Structurele exploitatieruimte	> 0	0	< 0
Grondexploitatie	< 20	20 < > 35	> 35
Belastingcapaciteit	< 95	95 > < 105	> 105

In bovenstaande tabel zijn de normen per kengetal weergegeven zoals die zijn te vinden op www.financiengemeenten.nl.

In onderstaande tabel geven we met groen aan welke kengetallen voldoende zijn, met oranje welke kengetallen matig zijn en met rood welke kengetallen onvoldoende zijn.

Kengetallen	Jaar-rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto Schuldquote	45	75	85	87	93	94
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	53	47	85	87	93	94
Solvabiliteitsrisico	37	34	34	30	28	28
Structurele exploitatieruimte	12,70	4,26	1,57	2,87	-1,25	-0,34
Grondexploitatie	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Belastingcapaciteit	96	94	94	94	94	94

Netto Schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

Het totaal van de inkomsten bepaalt hoeveel schuld een gemeente kan dragen. Het is goed te vergelijken met het afsluiten van een hypotheek. Hoeveel geld u kunt lenen, is afhankelijk van uw loon. Dat principe geldt ook voor gemeenten. De hoogte van de schuld die een gemeente kan dragen, hangt af van de hoogte van de inkomsten. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote.

➔ Interpretatie: hoe lager, hoe beter.

We zien een oplopende schuldquote. Dit wordt veroorzaakt door investeringen in maatschappelijke voorzieningen en de openbare ruimte. Denk hierbij aan onderwijshuisvesting, sport- en culturele voorzieningen, riolering, straten, wegen, pleinen, openbaar groen, etc.

Solvabiliteitsrisico

Dit is de mate waarin de gemeente in staat is aan financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt berekend op basis van het eigen vermogen en de bezittingen van de gemeente.

Als er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (reserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie.

➔ Interpretatie: hoe hoger, hoe groter de weerbaarheid.

De solvabiliteit van de gemeente zit in de veilige marge.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is belangrijk als we willen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen. Een negatief percentage betekent dat de structurele baten niet toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

➔ Interpretatie: hoe hoger, hoe beter.

Hoewel de gemeente Valkenswaard een structureel sluitende begroting presenteert, zien wij in deze kengetallen ook de gevolgen van het rijksbeleid. Met ingang van 2026 hebben de gemeente geen zekerheid over de inkomsten uit het gemeentefonds. Dit betekent voor onze gemeente een plotselinge teruggang in de inkomsten met een bedrag van tussen de 3 en 4 miljoen.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten.

➔ Interpretatie: hoe lager, hoe beter.

De gemeente Valkenswaard heeft enkele, relatief kleine, actieve grondexploitaties. De hieraan verbonden risico's zijn gering en mogelijke tekorten worden direct voorzien.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren.

➔ Interpretatie: hoe lager, hoe beter.

De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden van de gemeente in enig jaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het voorafgaande jaar en uit te drukken in een percentage.

In 2022 was het niveau van de lokale belastingen in de gemeente Valkenswaard nog relatief hoog. De afgelopen jaren zijn de tariefstijgingen beperkt gebleven tot een trendmatige verhoging van 1,5%. Omdat in andere gemeenten de tariefstijging (noodgedwongen) hoger waren, zitten wij nu op een meer gemiddeld niveau.

Geprognosticeerde balans

Het opnemen van een geprognosticeerde balans geeft de raad meer inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte.

Bij het opstellen van dit overzicht is nog geen rekening gehouden met de bestemming van de (voordelige) begrotingssaldi.

Geprognosticeerde balans per 1-1-2024 (jaar 2023)				
Vaste activa		€ 114.868	Vaste passiva	€ 87.364
- Immateriele activa	€	2.184	- Algemene reserve	€ 9.165
- Materiele activa	€	112.077	- Overige reserves	€ 26.192
- Financiële activa	€	608	- Voorzieningen	€ 8.388
			- Leningen	€ 43.619
Vlottende activa		€ -11.982	Vlottende passiva	€ 15.523
- Voorraden	€	-715	- Overige vlottende passiva	€ 15.523
- Overige vlottende activa	€	-11.267		
		€ 102.887		€ 102.887

Geprognosticeerde balans per 1-1-2025 (jaar 2024)				
Vaste activa		€ 130.163	Vaste passiva	€ 84.659
- Immateriele activa	€	2.184	- Algemene reserve	€ 8.980
- Materiele activa	€	127.424	- Overige reserves	€ 24.278
- Financiële activa	€	554	- Voorzieningen	€ 7.782
			- Leningen	€ 43.619
Vlottende activa		€ -30.957	Vlottende passiva	€ 14.547
- Voorraden	€	-715	- Overige vlottende passiva	€ 14.547
- Overige vlottende activa	€	-30.242		
		€ 99.206		€ 99.206

Geprognosticeerde balans per 1-1-2026 (jaar 2025)				
Vaste activa		€ 131.750	Vaste passiva	€ 90.426
- Immateriele activa	€	2.184	- Algemene reserve	€ 8.980
- Materiele activa	€	129.065	- Overige reserves	€ 23.019
- Financiële activa	€	501	- Voorzieningen	€ 7.252
			- Leningen	€ 51.175
Vlottende activa		€ -26.777	Vlottende passiva	€ 14.547
- Voorraden	€	-715	- Overige vlottende passiva	€ 14.547
- Overige vlottende activa	€	-26.062		
		€ 104.973		€ 104.973

Geprognosticeerde balans per 1-1-2027 (jaar 2026)				
Vaste activa		€ 132.200	Vaste passiva	€ 96.083
- Immateriele activa	€	2.184	- Algemene reserve	€ 8.980
- Materiele activa	€	129.560	- Overige reserves	€ 21.867
- Financiële activa	€	456	- Voorzieningen	€ 6.721
			- Leningen	€ 58.515
Vlottende activa		€ -21.570	Vlottende passiva	€ 14.547
- Voorraden	€	-715	- Overige vlottende passiva	€ 14.547
- Overige vlottende activa	€	-20.855		
		€ 110.630		€ 110.630

Geprognosticeerde balans per 1-1-2028 (jaar 2027)				
Vaste activa		€ 132.200	Vaste passiva	€ 92.689
- Immateriele activa	€	2.184	- Algemene reserve	€ 8.980
- Materiele activa	€	129.560	- Overige reserves	€ 20.833
- Financiële activa	€	456	- Voorzieningen	€ 6.077
			- Leningen	€ 56.800
Vlottende activa		€ -24.964	Vlottende passiva	€ 14.547
- Voorraden	€	-715	- Overige vlottende passiva	€ 14.547
- Overige vlottende activa	€	-24.249		
		€ 107.236		€ 107.236

Financiële positie, financiële wendbaarheid

Inleiding

In deze paragraaf staan wij stil bij de ontwikkeling van de financiële positie van onze gemeente. Voor het algehele beeld gebruiken wij de Houdbaarheidstest gemeentefinanciën die de VNG jaarlijks actualiseert. We gaan niet dieper in op de verschillende onderdelen uit deze index.

Vervolgens staan wij stil bij de volgende vragen:

- Kunnen wij geïnventariseerde financiële risico's dragen?
- Zijn we financieel voldoende weerbaar en wendbaar?
- Is er ruimte voor nieuw beleid?

De Houdbaarheidstest gemeentefinanciën geeft een beeld van de ontwikkeling van de totale financiële positie over drie jaren op rij. We zien dat de gemeente Valkenswaard hierop een zeer goede score heeft en dat deze stabiel is over de jaren 2021, 2022 en 2023. Onze financiële positie is zeer gezond.

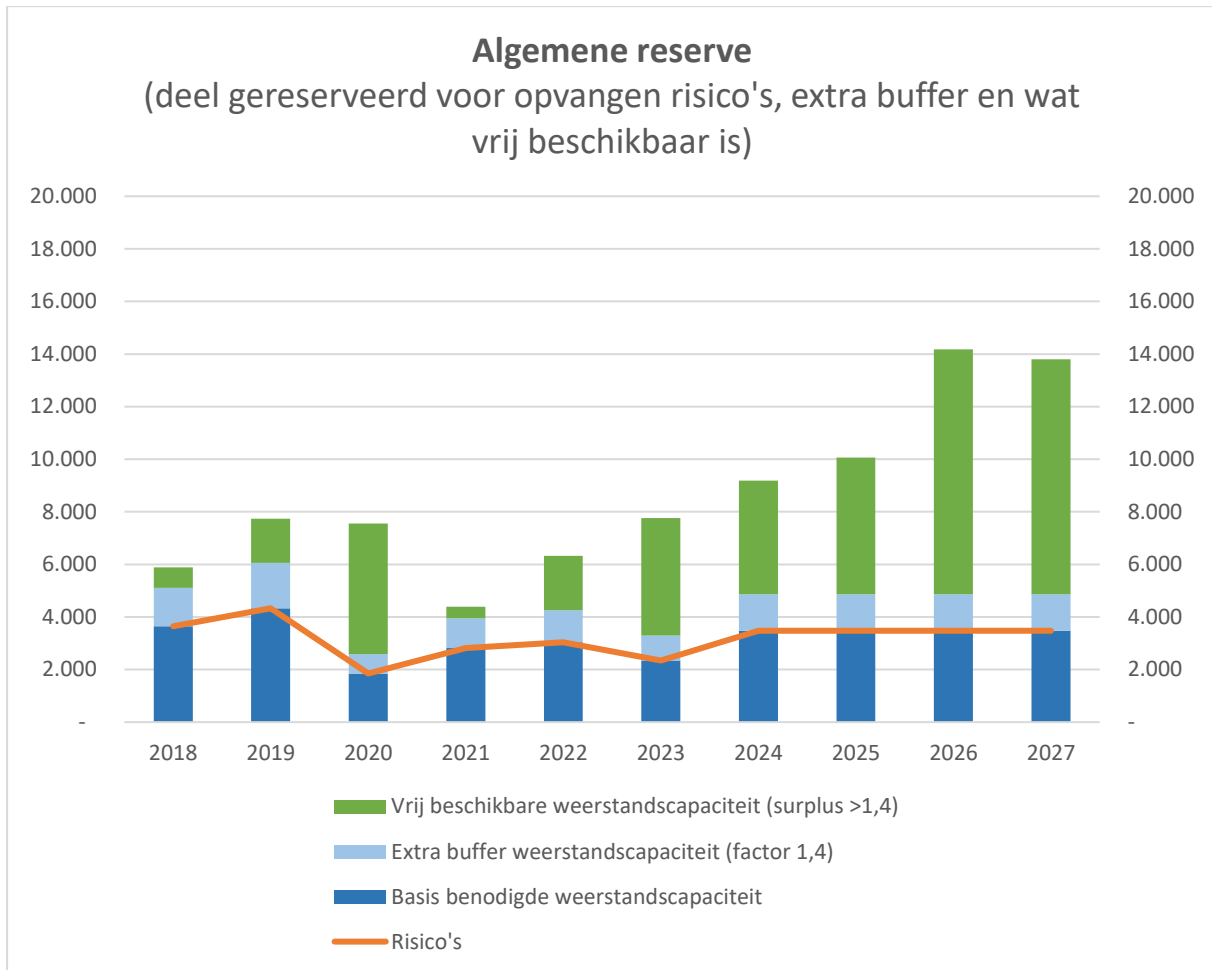
Valkenswaard	klasse: midden		
	2021	2022	2023
Vermogenspositie			
Netto schuldquote	45,7%	51,0%	50,2%
Effectieve netto schuldquote	45,9%	51,2%	50,4%
Solvabiliteitsratio	28,9%	28,9%	29,4%
Exploitatie			
Exploitatieresultaat	11,5%	1,6%	2,2%
Negatieve resultaten in laatste 3 jaar	2	1	0
Onbenutte belastingcapaciteit	2,3%	3,1%	2,0%
Afhankelijkheidsratio	65,1%	71,2%	80,6%
Voorzieningenniveau			
Netto investeringsquote	3,2%	1,4%	1,8%
Netto lasten per inwoner	1.708	1.783	1.745
Weerbaarheid			
Houdbaarheidsquote	9,3%	15,9%	20,1%
Kasgeldratio	-0,8%	-0,9%	-0,8%
Financiële conditie index	9,5	10	9
Jan v.d. Lei, maart 2023			

Kunnen we geïnventariseerde financiële risico's dragen?

Een financieel risico is een mogelijke gebeurtenis met een overwegend negatief financieel gevolg voor de organisatie. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing worden de geïnventariseerde risico's op systematische wijze weergegeven en geanalyseerd. De financiële buffer die nodig is om risico's op te vangen wordt vertaald in de benodigde weerstandscapaciteit. Hiervoor is een deel van de Algemene reserve gereserveerd. Wij hebben geen aanwijzingen dat in de komende jaren onze risico's groter worden.

Hoewel wij veel risico's hebben geïdentificeerd, kunnen zich altijd nog andere tegenvallers voordoen. Daarom rekenen wij voor een duiding van de financiële weerbaarheid een extra buffer. Wij rekenen met een factor 1,4 (deze factor is arbitrair) bovenop de geïnventariseerde en gesimuleerde financiële risico's. Het surplus van de Algemene reserve betreft de vrij beschikbare ruimte die de gemeente in kan zetten als incidentele dekking.

In de volgende grafiek wordt de ontwikkeling van de risico's, de berekende buffer en het vrij beschikbare deel van de Algemene reserve weergegeven.

Figuur 1: Ontwikkeling Algemene reserve

We concluderen dat onze Algemene reserve, samen met de vrij besteedbare ruimte, ruim voldoende is om risico's op te vangen.

Zijn we financieel voldoende weerbaar en wendbaar?

Onze gemeente heeft ambities. Deze leggen beslag op de beschikbare begrotingsruimte. Een deel van de ambities leiden tot (nieuwe) investeringsuitgaven.

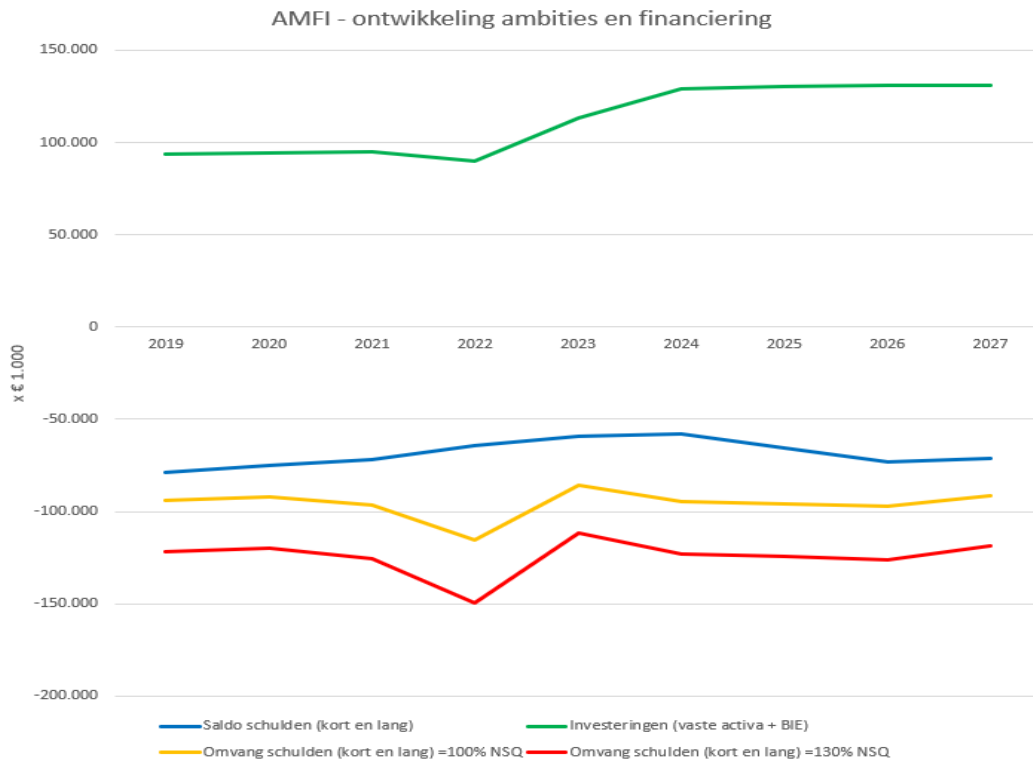
De financiering van deze ambities vraagt aandacht. De investeringen worden veelal betaald met nieuwe financieringen. Na ingebruikname van een investering wordt daarover afgeschreven. Afschrijvingslasten en rentelasten hebben een negatieve impact op de wendbaarheid van de begroting. Immers, door afschrijven worden lasten over vele jaren uitgesmeerd. De netto schuldquote wordt als financieel kengetal gebruikt om inzicht te geven in de wendbaarheid.

Netto schuldquote in relatie tot investeringen

Als er op jaarbasis meer geïnvesteerd wordt dan afgeschreven zal op basis daarvan de totale schuld en daarmee de netto schuldquote stijgen. De netto schuldquote geeft de schuldpositie aan in relatie tot onze inkomsten, uitgedrukt in een percentage. Voor een gezonde financiële huishouding heeft de VNG een bandbreedte aangegeven waarbinnen de netto schuldquote van gemeenten zich zou moeten bewegen. Hoewel dit geen harde eis is geeft het wel enige richting om aan te refereren. We zien deze grenswaarden dan ook als signaalwaarden.

In figuur 2 worden de verschillende aspecten grafisch weergegeven:

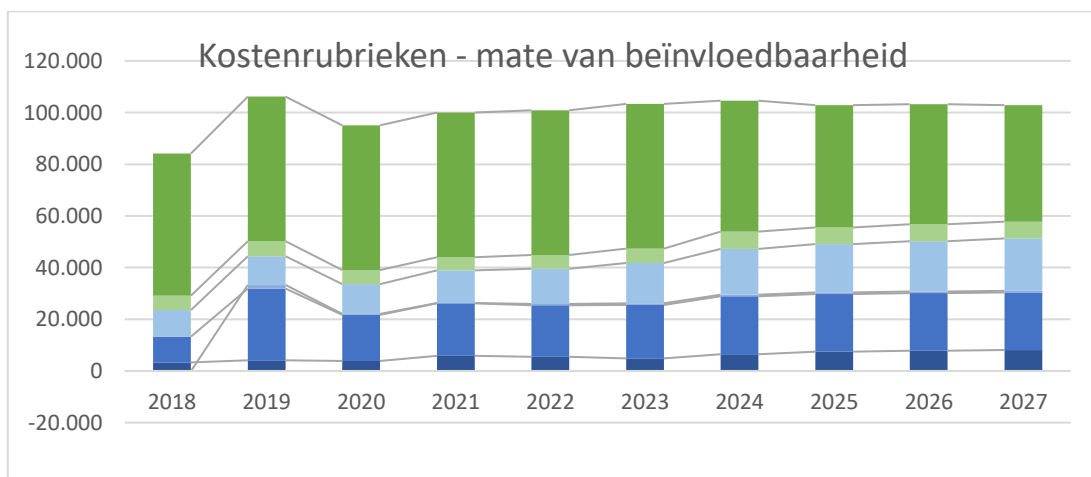
- De ambitie van de gemeente uitgedrukt in de financiële investeringsontwikkeling;
- De schuldpositie van de gemeente in absolute bedragen;
- De schuldpositie van de netto schuldquote 100% en 130% uitgedrukt in absolute bedragen.

Figuur 2: Ontwikkeling netto schuld, ambities en normeringen VNG

Hoe meer de gemeente investeert, hoe meer beschikbare middelen worden vastgezet in vaste lasten (kapitaallasten). Een deel van de lasten uit de begroting zijn op korte of middellange termijn te beïnvloeden.

Hoe snel kunnen we inspelen op ontwikkelingen? De totale lasten van de begroting hebben we onderverdeeld naar rubrieken op basis van de mate van beïnvloedbaarheid. In figuur 3 wordt de ontwikkeling hiervan grafisch weergegeven.

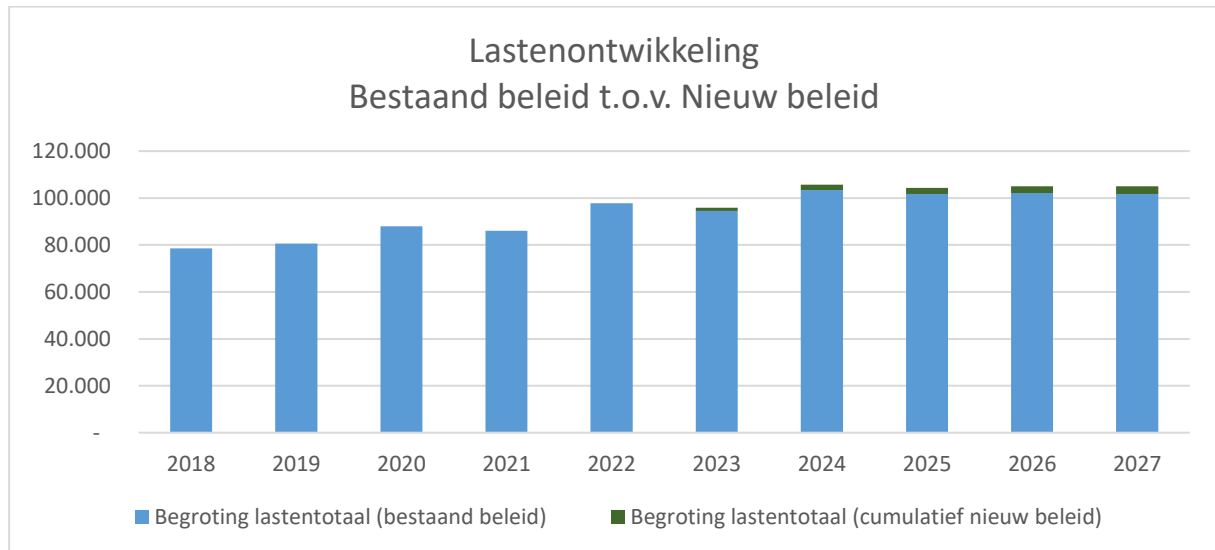

Figuur 3: Ontwikkeling beïnvloedbare lasten

Uit bovenstaande grafiek kunnen we concluderen dat de beïnvloedbaarheid van onze begroting door de geplande investeringen aan het afnemen is. De wendbaarheid en weerbaarheid neemt daarmee ook af. Dat houdt in dat we, bij grote, plotselinge veranderingen minder goed in staat zijn om onze begroting om te buigen. Kanttekening hierbij is dat een gemeente verplicht is om voldoende middelen te reserveren voor de vervanging en het onderhoud van het maatschappelijk vastgoed en de openbare ruimte. De meeste investeringen zijn hier ook voor bedoeld. Denk hierbij aan riool, straten en wegen, onderwijshuisvesting, etc.

Is er ruimte voor nieuw beleid?

De ambities van de gemeente ontwikkelen zich van jaar op jaar. In onderstaande grafiek is weergegeven welk deel van de begroting wordt besteed aan nieuw beleid. In onderstaande grafiek geven wij dit meerjarig weer.

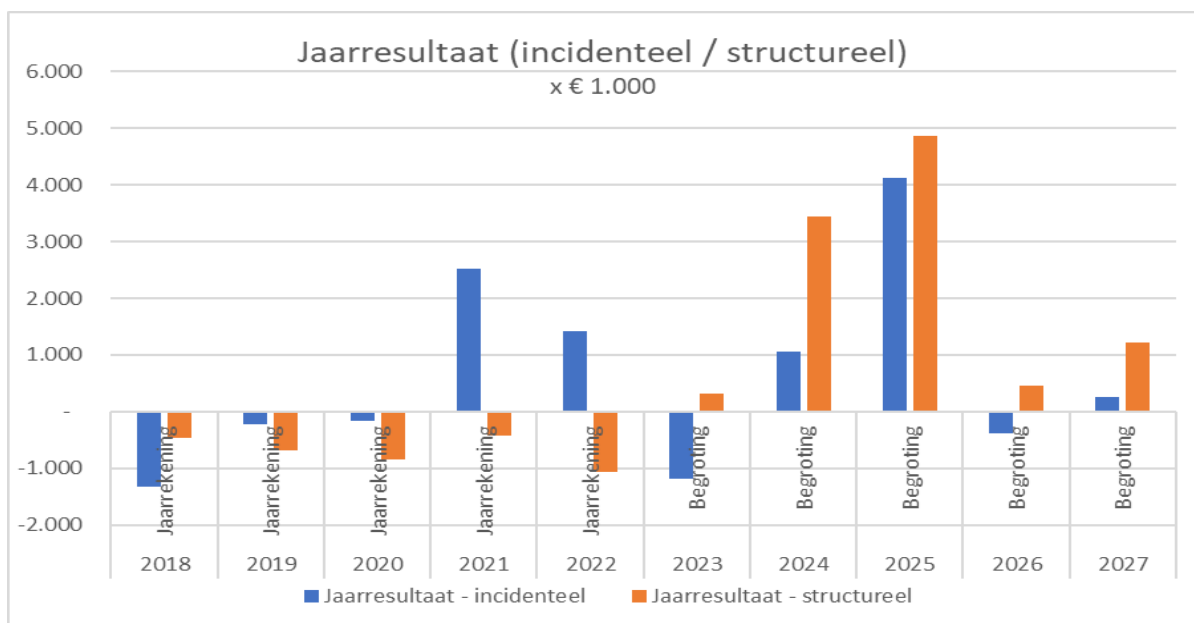
Figuur 4: Ontwikkeling nieuw beleid

Figuur 5 geeft inzicht in de ontwikkeling van de jaarlijkse exploitatieruimte. We zien dat bij de jaarrekening er regelmatig incidenteel budget overblijft. In 2024 en 2025 zijn deze overschotten structureel geworden.

Richting de toekomst verwachten we enerzijds dat er in de jaren 2026 en 2027 minder ruimte ontstaat door de afname van het gemeentefonds.

Anderzijds heeft onze gemeente voordeel door de nieuwe verdeelmaatstaven, die per 2023 zijn ingevoerd en waarvoor een ingroeipad tot en met 2025 is vastgesteld. Eind 2025 wordt de invoering van het nieuwe model geëvalueerd.

Over de uitkomst en de gevolgen van deze evaluatie is nu nog niets te zeggen. Wel is duidelijk dat wij in 2025 minder uitgekeerd krijgen dan op basis van de objectieve maatstaven wordt berekend (onze gemeente in extreme voordeलगemeente in de verdeling van de maatstaven).

Figuur 5: Ontwikkeling exploitatieruimte

Conclusie

Het algehele beeld van onze financiële positie is dat deze momenteel voldoende is. Er is ruimte voor het opvangen van risico's en ook voor het invullen van nieuw beleid. Wel blijft het raadzaam alert te zijn op de impact voor de lange termijn, met name van de investeringen, omdat deze leiden tot het langdurig vastleggen van middelen.

Financiering

Met deze financieringsparagraaf willen we de uitvoering van de treasuryfunctie in beeld brengen. De treasuryfunctie bestaat uit de taken financiering, cashmanagement en renterisicobeheer en voorziet onze organisatie in de behoefte aan vreemd vermogen tegen zo laag mogelijke kosten. Ook beschermt het de gemeente tegen ongewenste financiële risico's. De uitvoering ervan vereist snelle beslissingen in een complexer geworden geld- en kapitaalmarkt. Er zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie budgettaire gevolgen verbonden, onder meer afhankelijk van het risicoprofiel. Onder de functie valt ook het garanderen van geldleningen door derden.

Financieringspositie

Om te voorzien in de financieringsbehoefte stelt de gemeente interne en externe financieringsmiddelen ter beschikking. De interne financieringsmiddelen bestaan uit de reserves, oftewel eigen vermogen en de voorzieningen. De externe financieringsmiddelen bestaan uit de opgenomen langlopende geldleningen en kortlopende middelen, zoals rekening-courant geld en kasgeldleningen, oftewel het vreemd vermogen.

Op het moment dat de uitgaven worden gedekt door inzet van reserves vindt een substitutie plaats van eigen vermogen naar vreemd vermogen. We werken vanuit totaalfinanciering. Kenmerk is dat we geen één-op-één relatie leggen tussen een investering en een financiering, maar dat we kijken naar het totaal. Het systeem van totaal-financiering maakt optimale benutting van externe financieringsbronnen mogelijk. We proberen leningen tegen zo laag mogelijke kosten aan te trekken en tegelijkertijd de renterisico's te beheersen.

Door de rekening-courantovereenkomst en kasgeldleningen kunnen we tussentijdse schommelingen in de financieringspositie opvangen. Bij benutting van de kasgeldfaciliteiten hebben we afgewogen of en wanneer omzetting in een vaste geldlening noodzakelijk is.

Renterisico

Het renterisico is het volume aan uitstaande schuld dat aan een renteherziening onderhevig is. De wetgever heeft in de wet Fido eisen gesteld aan het maximum aan renterisico dat een gemeente in enig jaar mag lopen. Deze eisen komen tot uitdrukking in de kasgeldlimiet (voor leningen met een looptijd tot één jaar) en de renterisiconorm (voor leningen met een looptijd vanaf één jaar). Deze normen bepalen de speelruimte voor de gemeente om verantwoord en goedkoop te financieren.

Schatkistbankieren

Voor de gemeente Valkenswaard betekent schatkistbankieren dat zij al haar overvloedige middelen belegt in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit houdt in dat geld en vermogen niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist mogen worden aangehouden. Overvloedige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden. De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteit aan. Voor het betalingsverkeer blijft Valkenswaard aangewezen op het bankwezen. Daarom is schatkistbankieren beperkt tot schatkistbeleggen.

Rente

Rente is een onderdeel van de kostprijs van een product. Vandaar dat rentelasten toegerekend worden aan producten. Het rentebedrag dat wordt toegerekend aan een investering is de uitkomst van de boekwaarde x het rekenrente percentage. De hoofdregel is dat er geen rente tijdens verwaardiging van een actief wordt geactiveerd: dus geen opname in de kostprijs. Pas vanaf het moment van ingebruikname van een investering worden rentelasten toegerekend aan het product waarvoor het actief wordt gebruikt. Uitzondering op deze hoofdregel betreft de uitgaven in de bouwgrondexploitatie. Om de kosten van het kapitaalbeslag in de kostprijs op te nemen wordt zowel over de boekwaarde per 1 januari van het dienstjaar als over de uitgaven dan wel de inkomsten in de loop van het dienstjaar rente berekend.

Rentetoerekening

Vanaf 2018 zijn de voorschriften in het BBV (besluit begroting en verantwoording) over de rentetoerekening veranderd. De rentetoerekening mag niet meer met rekenrente worden bepaald, maar moet op basis van daadwerkelijk betaalde rente worden toegerekend.

De rentetoerekening voor 2024 ziet er als volgt uit:

bedragen in €

Schema rentetoerekening begroting 2024			
Kostprijs treasury			
A De externe rentelasten over de korte en lange financiering	+		717.458
B De externe rentebaten	-/-		-
<i>Saldo rentelasten en rentebaten</i>			717.458
Direct toe te rekenen rente			
C De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	-27.016	
C De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-	
		-27.016	
<i>Aan taakvelden toe te rekenen externe rente</i>			744.474
Bespaarde rente			
D De rente over het eigen vermogen	+	412.665	
D De rente over voorzieningen	+	151.755	
		564.420	
Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente			1.308.894
E De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag 1,5%)	-/-		1.723.025
F Resultaat (incl bespaarde rente)			414.131

De bespaarde rente komt ten gunste van de exploitatie en wordt niet aan de reserves en voorzieningen toegevoegd.

Leningen en schulden

Kortlopende schuld: de kasgeldlimiet

In de wet Fido is een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar investeringen met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren; de zogenaamde kasgeldlimiet. Deze limiet bedraagt maximaal 8,5% van het begrotingstotaal € 121,7 miljoen en is voor 2024 berekend op ruim € 10,3 miljoen.

Met de Bank Nederlandse Gemeenten is een overeenkomst financiële dienstverlening (rekening-courant) gesloten met een kredietfaciliteit van maximaal € 5 miljoen.

Langlopende schuld: de renterisiconorm

De renterisiconorm houdt in dat niet meer dan 20% van de begrotingsomvang van een jaar aan een renteherziening en herfinanciering onderhevig mag zijn. Deze norm is ingesteld om een stabiele rentelast over de komende jaren te bewerkstelligen. Op een begrotingstotaal van ca. € 122 miljoen bedraagt de renterisiconorm van 20% een bedrag van € 25 miljoen. Alle lopende door de gemeente afgesloten vaste geldleningen hebben momenteel een vast rentepercentage gedurende de gehele looptijd (geen renterisico). Hiermee blijft de gemeente Valkenswaard ruim binnen de risiconorm van 20%.

Leningenportefeuille opgenomen geldlening voor gemeente

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Stand per 1-1	55.870	49.445	43.619
Nieuwe leningen	-	-	7.500
Aflossingen	6.426	5.826	4.944
Stand per 31-12	49.445	43.619	46.175
Rentekosten	733	724	717

Financieringssaldo

De financieringsbehoefte is het bedrag aan liquide middelen dat de gemeente moet aantrekken om voldoende middelen te hebben om alle voorgenomen plannen, zoals opgenomen in de begroting, uit te kunnen voeren en de aflossingen (van bestaande leningen) op te vangen.

Het financieringssaldo wordt op de volgende wijze berekend: I-(U-A). I staat voor de inkomsten, U staat voor de totale uitgaven (exploitatie en netto-investeringen) en A voor de aflossing op het vreemd vermogen. Het financieringssaldo geeft aan met welk bedrag het vreemd vermogen in een jaar zal toenemen (bij een financieringstekort, als de inkomsten lager zijn dan de uitgaven) of zal afnemen (bij een financieringsoverschot, als de inkomsten hoger zijn dan de uitgaven).

bedragen x € 1.000

	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Inkomsten	-103.421	-104.647	-100.669	-101.088
Totale uitgaven	110.940	104.531	99.280	105.067
Aflossingen	4.944	4.410	4.535	3.195
Financieringssaldo	12.463	4.294	3.146	7.174

Kredietrisico

De omvang van de kredietrisico's op verstrekte geldleningen in 2024 is opgenomen in de volgende tabel:

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Percentage	Hypothecaire zekerheid	Te verwachten restantschuld per 01-01-2024
Financiële instelling met een A rating of hoger	2%	Zonder	32
Overige toegestane instellingen	98%	Ja	2.152
Niet toegestane instellingen	-	Zonder	-
Totaal	100%		2.184

Onderhoud kapitaalgoederen

De openbare ruimte is het visitekaartje van de gemeente. Een goed ingerichte en schoon onderhouden openbare ruimte betekent onder andere tevreden bewoners en bezoekers. In deze openbare ruimte vinden voor onze inwoners belangrijke activiteiten plaats als wonen, werken, verblijven, verplaatsen en recreëren. De inrichting en de kwaliteit van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte bepalen hiermee voor een groot deel de manier waarop onze inwoners in staat zijn deze activiteiten te ondernemen. Ook hebben ze invloed op de manier waarop onze inwoners de openbare ruimte ervaren.

Deze openbare ruimte is echter niet statisch. De openbare ruimte kan bijvoorbeeld groter of kleiner worden gemaakt. Ook kunnen er na verloop van tijd andere eisen worden gesteld aan de openbare ruimte. Een zeer actueel motief om het beheer van de openbare ruimte aan te passen, is de klimaatverandering. Daarvan zijn de effecten de laatste jaren goed merkbaar in onze gemeente. Maatregelen om wateroverlast te voorkomen of de biodiversiteit te versterken moeten we oppakken en bij toekomstige projecten en reconstructies zal klimaatbestendige inrichting de norm moeten worden. De aangepaste inrichting draagt bij aan het herstel van het verstoorde evenwicht. Zo maken we Valkenswaard weerbaar voor de klimaatverandering, zowel op het gebied van wateroverlast als op het gebied van droogte en hittestress.

Het gebruik en de inrichting van de openbare ruimte zijn dus aan verandering onderhevig. Op deze verandering moeten wij met het beheer en onderhoud slagvaardig en adequaat reageren. Dit vereist een goede communicatie met onze inwoners, die wij moeten wijzen op het gezamenlijk belang dat wij hierbij hebben.

Verantwoordelijkheid voor de kapitaalgoederen

Wij hebben bij het beheer en het onderhoud van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte een drietal belangrijke verantwoordelijkheden:

Veiligheid

We moeten ervoor zorgen dat de openbare ruimte voldoet aan de hiervoor vastgestelde normen en daarmee veilig is. We doelen dan op de technische kwaliteit van het kapitaalgoed: de technische staat van het kapitaalgoed en de inschatting of het veilig te gebruiken is gedurende de resterende technische levensduur. Voor het nemen van beslissingen over onderhoud en vervanging is het belangrijk dat we op de hoogte zijn van de kwaliteit op dit moment, het te verwachten kwaliteitsverloop in de toekomst en de vastgestelde norm(kwaliteit) van de voorziening.

Functionaliteit

De openbare ruimte moet gebruikt kunnen worden waarvoor deze is ingericht. De functionaliteit van een kapitaalgoed speelt dus vanzelfsprekend een grote rol. Hierbij gaat het om de vraag wat het object zou moeten kunnen op plek x en in omstandigheid y, z. De intensiteit van het gebruik, en het op basis hiervan uit te voeren onderhoud, bepalen of de functionaliteit behouden blijft.

Visuele kwaliteit

De inrichting van de openbare ruimte bepaalt in belangrijke mate de uitstraling van de gemeente. Naast het borgen van de technische kwaliteit en de functionaliteit, hebben we ook te maken met het verzorgingsniveau, oftewel de visuele kwaliteit van de openbare ruimte. We hebben het dan vooral over het duurzaam in stand houden, schoonhouden en het onderhoud van onze groenvoorzieningen, inclusief bomen. Dat is direct zichtbaar voor onze inwoners. Bovendien kunnen we er belangrijke keuzes in maken, zoals hoe schoon het moet zijn en hoe vaak er gemaaid of gesnoeid moet worden. De uitstraling van de gemeente wordt in belangrijke mate bepaald door deze visuele kwaliteit. Ook hier zien we veranderingen en trends. Waar voorheen strak gemaaide bermen en grasvelden hoog gewaardeerd werden, zien we nu meer waardering voor het creëren van bermen en bloemrijke graslanden. Deze bermen en graslanden dragen in belangrijke mate bij aan de biodiversiteit.

Om het kwaliteitsniveau van deze kapitaalgoederen op het gewenste peil te houden, hebben we in 2009 het "Beleidsplan Onderhoud Openbare Ruimte" (BOOR) vastgesteld. In dit BOOR beschrijven we de visie op het onderhoud van de openbare ruimte. Daarbij is bepaald dat voor het onderhoud van de openbare ruimte verschillende gebiedstypen worden onderscheiden. Differentiatie is mogelijk naar een bepaalde beeldkwaliteit van onderhoud per gebiedstype. Aansluitend is in 2012 het Kwaliteitsplan Onderhoud Openbare Ruimte (KOOR) vastgesteld. Hierin concretiseren we mogelijke

keuzes voor het onderhoud van de verschillende gebieden. Zowel de visie als de nadere concretisering, in de plannen van respectievelijk tien en vier jaar, zijn na het verstrijken van hun looptijd structureel het uitgangspunt geworden van onze algehele strategie voor het beheer van onze kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Vanaf de vaststelling van de concretisering in 2012, is voor het kwaliteitsniveau voor het onderhoud van onze kapitaalgoederen "gemiddeld B" als norm vastgesteld. Dit niveau is vastgesteld na uitvoering van een nulmeting, op basis van de door CROW gehanteerde beeldkwaliteiten. Het blijvend voldoen aan dit niveau wordt gemonitord via jaarlijkse metingen van de beeldkwaliteit conform deze CROW-methodiek. Om de objectiviteit en kwaliteit te waarborgen, laten we deze metingen uitvoeren door externe, gecertificeerde, specialistische bureaus.

Inrichting, beheer en onderhoud kapitaalgoederen

We moeten het beheer en het onderhoud van de kapitaalgoederen dusdanig inrichten en uitvoeren dat het door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveau in de praktijk wordt gerealiseerd en de openbare ruimte goed in stand wordt gehouden. Hiervoor onderscheiden we de volgende werkzaamheden:

- *Dagelijks onderhoud.*

Alle maatregelen die regelmatig, vaak meerdere keren per jaar, worden genomen. Voorbeelden zijn maaien en vegen. Het repareren van schades en het reageren op meldingen hoort ook bij het dagelijks onderhoud. Dagelijks onderhoud wordt vooral uitgevoerd door de eigen dienst, medewerkers van gemeenschappelijke regeling Ergon en aannemers op basis van afspraken, contracten en bestekken.

- *Groot onderhoud.*

Grotere maatregelen die eens per x jaar worden genomen. Bijvoorbeeld een nieuwe deklaag op een asfaltweg of het planmatig snoeien van bomen. Groot onderhoud pakken we projectmatig/integraal.

- *Vervanging.*

Vernieuwen van een kapitaalgoed aan het eind van de levensduur, waarbij de hele constructie en materiaal worden vernieuwd. Voorbeelden zijn een weg herstraten met nieuwe klinkers, een bank vervangen of een groenvak opnieuw aanplanten. Bij vervanging blijft de inrichting hetzelfde. We voeren vervanging projectmatig uit en we vragen per project middelen aan.

- *Beheer.*

Alle ondersteunende werkzaamheden om de verschillende onderhoudswerkzaamheden te kunnen uitvoeren, zoals het opstellen van beleidsplannen, gegevensbeheer, financiële planning enzovoorts. Het opnieuw inrichten voor nieuwe functies en doelstellingen maakt geen onderdeel uit van "het in stand houden van de openbare ruimte". Hiervoor zetten we andere vormen van kapitaal in dan bij het beheer en onderhoud.

Natuurlijk zijn de vormen van onderhoud communicerende vaten. Het achterwege blijven van een vervanging (of herinrichting) zet een sterke druk op het dagelijks onderhoud. De versleten openbare ruimte moet we dan met kleine maatregelen veilig en acceptabel houden.

Beheersysteem als basis

Actuele informatie over de omvang en de kwaliteit van deze kapitaalgoederen is essentieel voor het beheer en onderhoud. Deze informatie hebben we vastgelegd in het beheersysteem (GBI). Alle kenmerken van de kapitaalgoederen en de overige objecten hebben we hierin geregistreerd. Voor verschillende objecten hebben we de kwaliteit geregistreerd op basis van een objectief landelijk genormeerde methodiek. Deze kwaliteit wordt vastgesteld door middel van inspecties.

Op basis van nauwkeurige areaalgegevens, actuele inspectiecijfers, de juiste richtlijnen voor reken-systematiek (CROW) en de juiste kengetallen kunnen we een theoretische planning en begroting genereren voor onderhoud en vervanging van een kapitaalgoed. Omdat er mogelijk legitieme redenen zijn om het onderhoud op een ander moment of anders uit te voeren, ondergaat de theoretische planning een maatregeltoets. Daarbij kijken we vooral naar:

- Noodzakelijk onderhoud andere kapitaalgoederen (riolering is leidend bij integrale planning);
- Afdeling overstijgende integrale projecten;
- Nieuwbouwprojecten zoals Lage Heide;
- Planning van werkzaamheden aan kabels en leidingen door nutsbedrijven;
- Klachten en meldingen;
- Beschikbare financiële middelen.

Op basis van deze maatregeltoets stellen we jaarlijks een integraal onderhoudsplan op, met een doorkijk van vier jaar. Dit onderhoudsplan wordt door het college vastgesteld. Vanwege de raakvlakken met bovenvermelde onderwerpen spreken we van een flexibele onderhoudsplanning waarin, indien nodig, ieder jaar een herprioritering plaatsvindt. Wij zoeken hierbij continu naar een optimale balans tussen beeldkwaliteit, veiligheid, kostenbesparing en efficiency.

De 5 richtlijnen voor het beheer van de kapitaalgoederen

- De gemeente als regisseur.**
 Hoe de openbare ruimte eruit komt te zien wordt niet alleen bepaald door de gemeente. Diverse "partijen" spelen hierbij een rol. Op de eerste plaats natuurlijk de inwoners maar ook marktpartijen als horeca, winkeliers, industrie en nutsbedrijven of partijen uit het maatschappelijk veld. Iedereen probeert zijn of haar belangen zoveel mogelijk in te brengen. Het is onze taak om hierin de regie te nemen en te houden. We hebben dus de regisserende rol bij de inrichting, het onderhoud en beheer van de openbare ruimte.
- Kwaliteit gestuurd beheer.**
 We werken met beeldkwaliteiten en schouwen, het ontwikkelen en opstellen van beeldbestekken, formulieren, rapportagemodellen en ten slotte het "vertalen" van het gekozen kwaliteitsniveau in de verschillende beheerprogramma's. Via regelmatige inspecties controleren we of het gekozen kwaliteitsniveau ook daadwerkelijk wordt gehaald. Het beheer wordt dus op basis van beeldkwaliteiten gestuurd.
- Integraal beheer.**
 Het onderhoud aan onze kapitaalgoederen voeren we integraal uit. De riolering is hierbij leidend. Concreet betekent dit dat we bij het vervangen van de riolering ook de rijbaan, het trottoir en de groenvoorzieningen meenemen als dit noodzakelijk is. Ook stemmen we af met de werkzaamheden van nutsbedrijven en de teams RB en P&P.
- Risico gestuurd beheer.**
 De toepassing van het risico gestuurd beheer zorgt ervoor dat we constant afwegingen moeten maken. Is de eerder voorgestelde maatregel echt nodig op dat moment en zijn er ergens anders geen nieuwe, urgentere situaties ontstaan? Door deze constante (her)prioritering zetten we de beschikbare middelen in waar ze het meest effectief zijn. Hogere risiconiveaus kunnen we daardoor verlagen.
- Bewonersgericht beheer.**
 Niet alleen bij de inrichting maar ook bij het onderhoud van de openbare ruimte zijn verschillende partijen betrokken. Deze partijen leveren op verschillende manieren een inbreng. Onze integrale onderhoudsplannen leggen we dus voor aan de burgers, wijkraden en/of wijkcommissies om vervolgens het onderhoud per woonwijk uit te voeren. Tijdens de uitvoering worden bewoners door zowel de gemeente als de wijkcommissie (omgevingsmanagement) actief benaderd met informatie. Vragen of klachten bespreken we zoveel mogelijk in een persoonlijk gesprek.

Tabél 1 Overzicht areaal kapitaalgoederen

De belangrijkste kapitaalgoederen per onderdeel

Riolering

Het beleidskader

Op basis van de Waterwet heeft de gemeente drie zorgplichten:

- Inzamelen van stedelijk afvalwater en transporteren naar de rioolwaterzuivering;
- Doelmatig verzamelen en verwerking van afvloeiend hemelwater van openbaar terrein;
- Het doelmatig voorkomen van nadelige gevolgen van grondwaterstanden.

Om te voldoen aan deze zorgplicht is in november 2022 het nieuwe GRP(2023-2027) vastgesteld door de raad. Met het GRP willen we op gestructureerde wijze zorgen voor de aanleg, het beheer, het onderhoud en de verbetering van het gemeentelijk rioleringsstelsel. Voor het GRP hebben we de voorziening "riolering" gevormd. De lasten en baten worden rechtstreeks in de exploitatie verantwoord en het jaarlijkse resultaat hiervan wordt gestort of onttrokken uit de gevormde voorziening riolering. De nadruk van dit GRP ligt op klimaatadaptatie en bewustwording hiervan.

Het beheer

Om de beleidsdoelstellingen voor het jaarlijks onderhoud te realiseren, voeren we onder meer de volgende maatregelen uit:

- Twee keer per jaar reinigen van alle kolken en lijngoten;
- Jaarlijks 10 procent van het vrij vervalstelsel reinigen en inspecteren;
- Jaarlijks noodzakelijke reparaties uitvoeren o.b.v. de hierboven genoemde inspectie;
- Twee keer per jaar alle gemalen en bergbezinkvoorzieningen onderhouden;
- Eén keer per jaar alle gemalen en bergbezinkvoorzieningen reinigen;
- Eén keer per jaar alle drukrioolgemalen reinigen en onderhouden;
- Jaarlijks opschonen van watergangen;
- Het onderhouden en vervangen van huisaansluitingen;
- Verhelpen van klachten, meldingen en storingen;
- Structurele vervanging van het riool bij einde levensduur;
- Het innen van riool- en waterzorgheffing.

Actuele ontwikkelingen

Door de komst van de nieuwe N69 zal de hoofdwegstructuur de komende jaren ingrijpend veranderen. Zo zullen onder anderen de Eindhovenseweg, Dommelseweg en delen van de Luikerweg worden vernieuwd. Enkele projecten zijn al in uitvoering of zelfs al afgerond. Voor de overige projecten de voorbereidingen volle gang. Daarnaast zal in 2024 samen met inwoners worden gestart met de voorbereiding van een groot project in de omgeving Haagstraat Kempische baan. Voor het onderdeel bewustwording bij burgers hebben we in 2023 een nieuwe afkoppelsubsidieregeling vastgesteld. Dit is een stimuleringsregeling om bewoners mee te laten helpen bij de aanpak van wateroverlast en droogte. De bewoners krijgen van de gemeente een bijdrage als ze het regenwater loskoppelen van de riolering en op eigen terrein vasthouden en infiltreren. Ook kan met vrijblijvend advies aan huis aanvragen van onze afkoppelcoaches. Bij nieuwbouw is men verplicht om een deel van het regenwater op eigen terrein te verwerken.

Kwantitatieve en/of kwalitatieve indicatoren

Voorziening	Hoeveelheid	Eenheid
Vrijverval riool gemengd	153,5	Km
Vrijverval riool regenwater	28,5	Km
Vrijverval riool vuilwater	21,9	Km
Totale lengte vrijverval riool	203,9	Km
Rioolgemalen	13	Stuks
Persleidingen (exclusief drukriool)	3,8	Km
Minigemalen (drukrioolstelsel)	159	Stuks
Persleidingen (drukriolering)	37,8	Km
Lozingspunten vanuit extern gemengde riool overstorten	13	Stuks
Bergbezinkvoorzieningen	6	Stuks
Lozingspunten vanuit hemelwaterriolering	51	Stuks
IBA 's	7	Stuks
Drainage	0,5	Km

Wegen en bruggen*Het beleidskader*

De gemeente is verantwoordelijk voor de aanleg en onderhoud van openbare wegen en civiele kunstwerken. Uitgangspunt is dat deze openbare verhardingen en civiele kunstwerken tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten worden onderhouden. Een achterstand bij het onderhoud kan de veiligheid van weggebruikers in gevaar brengen, leiden tot klachten, leiden tot ongevallen en het aansprakelijk stellen van de gemeente. Leidraad voor het onderhoud aan wegen en civiele kunstwerken is de systematiek voor rationeel wegbeheer van het CROW (nationaal kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte).

Het beheer

Voor het beheer van wegen en civiele kunstwerken is het Beheerplan Wegen en Civiele kunstwerken 2021-2030 vastgesteld. Met dit plan willen we inzicht geven in de huidige staat van onze wegen en civiele kunstwerken en in de manier waarop we het beheer en onderhoud hiervan vormgeven. Daarbij kijken we vooruit naar de invulling van het beheer voor de komende begrotingsperiode, met een doorkijk naar de lange termijn (tien jaar). Dit beheerplan wordt iedere vijf jaar geactualiseerd.

Bij de beheermaatregelen kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het tweejaarlijks uitvoeren van een inspectie en het bijhouden van de data in GBI. Op basis hiervan stellen we onderhoudsplannen op en stemmen we af met andere beheerdisciplines en projecten.

Voor de instandhouding van wegen en civiele kunstwerken is de voorziening 'groot onderhoud wegen/bruggen' ingericht. De storting in deze voorziening is afgestemd op verschillende beheerplannen en onderhoudsplannen voor het onderhoud van onze wegen en civieltechnische kunstwerken.

Het dagelijks onderhoud aan onze wegen, bruggen en civieltechnische kunstwerken voeren we uit op basis van de klachten/meldingen die via melddesk bij de gemeente binnenkomen. Deze ingekomen klachten worden, samen met de bij de inspecties geconstateerde kleine gebreken, op basis van prioritering verholpen. Het onderdeel gladheidsbestrijding voeren we ten slotte uit op basis van een door het college vastgesteld gladheidsbestrijdingsplan.

Actuele ontwikkelingen

Elke twee jaar beoordelen we het onderhoudsniveau van alle verhardingen met een inspectie op basis van landelijke richtlijnen/normen. In het voorjaar van 2023 hebben we het totale wegen-areaal visueel geïnspecteerd. Op basis daarvan wordt het meerjaren onderhoudsprogramma elementenverharding 2024-2027 opgesteld.

Naast de visuele inspectie is in 2013 een grootschalig constructief onderzoek uitgevoerd aan onze doorgaande asfaltwegen om de levensduur en het onderhoudsniveau voor de middellange termijn te bepalen. Aan de hand van deze onderzoek- en inspectiegegevens hebben we een meerjaren onderhoudsprogramma asfaltwegen 2021-2024 opgesteld welke thans in uitvoering is. In 2022 is een nieuw onderzoek uitgevoerd, met name voor de buitenwegen, welke als input dient voor een onderhoudsprogramma asfaltwegen vanaf 2024.

De civieltechnische kunstwerken, bruggen, duikers, stuwen, constructie in grondwallen en kano-aanlegsteigers hebben we in 2023 geïnspecteerd en opgenomen in een meerjarenplanning. Vervolgens hebben we een onderhoudsplan kunstwerken voor de komende vijf jaren opgesteld.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Uit het beheersysteem GBI blijkt dat de gemeente Valkenswaard in totaal ca. 2.100.000 m² verhardingen in beheer heeft en dat deze voldoen aan de in het KOOR gestelde kwaliteitsniveaus.

Groen*Het beleidskader*

Het is voor de gemeente van groot belang om positief bij te dragen aan de natuur en het milieu en als aantrekkelijke woongemeente te fungeren. Het streven is om met ons waardevolle groen de biodiversiteit te stimuleren en een woonklimaat te realiseren dat ruimte, rust en diversiteit bevat. Maar we willen ook de groene kwaliteiten benutten om bewoners en recreanten er plezier aan te laten beleven. Om het aanwezige groen te behouden, en zelfs te versterken, hanteren we het groenstructuurplan. Dit plan fungeert als toetsingskader voor het beschermen van ons bestaande groen en het inpassen van nieuwe ontwikkelingen. Voor het beheren van de ruim 960 hectare bossen, natuurterreinen en landschappelijke elementen is in het Integraal Ontwikkelingsplan Bos- en Natuurterreinen voor de komende jaren een ontwikkelrichting vastgelegd. Over het geheel bezien

blijven we inzetten op vergroening, bijvoorbeeld door het aanplanten van nieuwe bomen: zowel in de kernen als in het buitengebied.

Het beheer

De kwaliteit van ons groen wordt in het kader van kwaliteit gestuurd werken (beleidsplan KOOR) regelmatig geïnspecteerd. Zo houden we elk jaar tweemaal een groen- en een kwaliteitsinspectie. Bij groenbeheer houden we zoveel mogelijk rekening met klimaatadaptie en proberen we de biodiversiteit en de ecologische natuurwaarden te versterken. Dat doen we bijvoorbeeld door daar waar mogelijk het onderhoud te verminderen. Om het milieu minder te belasten, borstelen we het onkruid weg in plaats van dat we het chemisch bestrijden of wegbranden.

Het bestrijden van de eikenprocessierups doen we steeds meer op natuurlijke wijze door het planten van speciale bollenmengsels, het zaaien van wildbloemen en het aanpassen van de vaste beplanting naar soorten die de natuurlijke vijanden van de rups aantrekken. Met mezenkastjes en speciale broedkasten wordt de natuurlijke bestrijding nog een extra impuls gegeven. Preventieve bestrijding, met een biologisch bestrijdingsmiddel, bouwen we af en voeren we nog slechts uit op plekken waar veel mensen komen en gezondheidsrisico's op de loer liggen. Invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop steken op steeds meer plaatsen de kop op. In 2022 hebben de A2 gemeenten gezamenlijk een bewustwordingscampagne georganiseerd voor haar inwoners, terreinbeheerders en groenorganisaties. Doelstelling van de campagne was het beheersen van problemen met invasieve exoten. Voor bestrijding, van bijvoorbeeld de Japanse duizendknoop, zijn nog geen adequate en betaalbare methoden beschikbaar.

Voor het groot onderhoud en de vervanging van groen is nog geen voorziening of reserve gevormd. De lasten en baten worden rechtstreeks in de exploitatie verantwoord. Bij de huidige werkwijze voeren we het vervangen, de vernieuwing en de renovatie van groen zoveel mogelijk uit binnen integrale uitvoeringprojecten.

Actuele ontwikkelingen

Momenteel werken we integraal en samen met groenorganisaties aan aanvullende beleidsregels om onze bijzondere bomen, monumentaal en waardevol, beter te beschermen. Ook kijken we naar uitvoeringsbeleid voor het beheer van bomen (bomen beheerplan) en onderzoeken we of we een bomenfonds en de herplantplicht beter kunnen uitwerken.. We stimuleren de biologische diversiteit met maatregelen zoals ecologisch bermbeheer, bloembollen, minder bestrating voor klimaatadaptie door acties als 'tegelwippen' en het adopteren van boomspiegels door inwoners. Via de wijkcommissies en het IVN organiseren we kleinschalige projecten om onze inwoners te stimuleren ook bij te dragen aan vergroening en klimaatadaptatie.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Bomen: 29.800 Gras: 1.095.000 vierkante meter.

Openbare verlichting

Het beleidskader

De gemeente is verantwoordelijk voor de aanleg en het onderhoud van de openbare verlichting langs de openbare wegen. Hiervoor is het "beheerbeleidsplan OVL 2013-2022" vastgesteld, inclusief de hierop aansluitende beheer- en uitvoeringsplannen. Belangrijk uitgangspunt is dat de openbare verlichting naast de verkeersveiligheid ook de sociale veiligheid vergroot. Tegelijkertijd willen we dat de openbare verlichting energiezuinig en niet lichtvervuilend is en dat deze een zo laag mogelijke belasting geeft voor de flora, fauna en de omgeving. Leidraad voor de aanleg en het onderhoud is de systematiek van de ROVL-2011 (Richtlijn Openbare Verlichting uit 2011) en de Richtlijn Lichthinder. Voor de komende periode vanaf 2023 wordt het beheerbeleidsplan voor openbare verlichting geactualiseerd.

Het beheer

We hebben de beschikking over een beheerprogramma, waarin de actuele gegevens van onze openbare verlichting zijn opgenomen. De vervanging van de openbare verlichting vindt plaats via investeringsprojecten. Afgeschreven conventionele verlichting wordt vervangen door LED-verlichting. De lasten en baten worden rechtstreeks in de exploitatie verantwoord.

Begin 2023 is het gecombineerd onderhouds- en vervangingsbestek aanbesteed voor de komende 4 jaren. De aannemer draagt, naast het direct acteren op ontvangen storingen, ook zorg voor de juiste beheergegevens, klein- en grootschalige vervangingen en het dagelijks onderhoud waarbij wij als opdrachtgever de algehele regie voeren. Voor de komende periode wordt het gecombineerde onderhouds- en vervangingsbestek opnieuw aanbesteed.

Actuele ontwikkelingen

- In 2023 zijn de masten en armaturen in de Brouwerijdreef vervangen door LED, en in de wijk "de Hofjes en Keersopperdreef worden medio 2023 307 stuks LED armaturen aangebracht.
- Begin 2023 is een remplace uitgevoerd, 790 conventionele PLL lampen zijn vervangen.
- In september 2023 worden ook de armaturen aan De Hofnar vervangen door LED armaturen, en deze worden gekoppeld aan het tele-management systeem van het Centrum.
- In enkele straten zijn ook LED-armaturen geplaatst en masten vervangen. Dit proces zetten we uiteraard naast de normale onderhoudswerkzaamheden en incidentele vervangen in 2024 weer voort.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Wij beschikken momenteel over 7.368 lichtmasten en 7.636 armaturen (inclusief grondspots).

Verkeersregelinstallaties (VRI's)*Het beleidskader*

Eén van de kerntaken van de gemeente Valkenswaard is de zorg voor een goed functionerend wegennet. Verkeersregelinstallaties (VRI's) zijn daar een onderdeel van en hebben een belangrijke functie voor het realiseren van de beleidsdoelen. Deze beleidsdoelen gaan over belangrijke maatschappelijke thema's als mobiliteit, bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid. Voor VRI's is het Beheerbeleidsplan verkeersregelingen 2013-2022 vastgesteld.

In Valkenswaard staan momenteel dertien VRI's, die eigendom zijn van de gemeente. Door slecht afgeregelde regelapparatuur, uitval of andere storingen kunnen gevaarlijke situaties ontstaan. Een adequaat VRI-beheer, waarbij storingen snel worden opgelost en versleten en slecht functionerende onderdelen (preventief) worden vervangen, is noodzakelijk. Zo kunnen we de kans op storingen verkleinen en de levensduur van de installatie verlengen.

Het beheer

Het technische beheer vraagt om een duidelijke beheerstrategie en bijbehorende financiële middelen. Alle installaties worden jaarlijks onderworpen aan een inspectie. Op basis van de resultaten daarvan actualiseren we het onderhoudsprogramma voor een periode van vier jaar. Voor de instandhouding van verkeersregelinstallaties hebben we geen voorziening ingericht maar worden de lasten en baten rechtstreeks in de exploitatie verantwoord. Voor grootschalig onderhoud en vernieuwingen richten we investeringsprojecten in.

Naast het technische beheer is het functionele beheer van de installaties belangrijk. Het zogenaamde verkeersbeheer beoordeelt onder meer aan de hand van kruispuntanalyses en binnengekomen wensen en klachten of we de verkeersregelprogramma's in de verkeersregelautomaten (VRA's) moeten aanpassen. VRI's zijn ook een belangrijk verkeerskundig sturingsinstrument om verkeerstromen te beïnvloeden. Ook dit aspect maakt het noodzakelijk om actueel verkeersmanagement te voeren.

Actuele ontwikkelingen

Op hoofdlijnen kunnen we stellen dat:

- Twaalf VRI's voldoende restlevensduur hebben en naar behoren functioneren;
- Eén VRI momenteel op een huurautomaat draait en dat vervanging afhankelijk is van ontwikkelingen rondom de nulplusmaatregelen (herinrichting Dommelseweg);

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het aantal storingen en meldingen is een goede indicatie van de technische staat van een VRI. In combinatie met informatie uit het jaarlijks preventief onderhoud actualiseren we de planning voortdurend waar dat nodig is.

Speelvoorzieningen*Het beleidskader*

In 2015 is het speelvoorzieningen beheerbeleid vastgesteld. Daarin staat dat we het aantal speelplekken verminderen, de speelplekken aanpassen aan de situatie in de wijk en de kwaliteit van de overblijvende locaties verbeteren als dat mogelijk is. Bij de aanpassingen kijken we ook direct naar de toegankelijkheid 'Agenda 22' waarin het uitgangspunt is dat (speel)voorzieningen voor iedereen toegankelijk zijn. Verder is voor het beheer en het onderhoud van de speelplekken uiteraard het 'Besluit Veiligheid van Attractie- en speeltoestellen' van belang omdat daarin de wettelijke verplichtingen zijn opgenomen waaraan de speeltoestellen moeten voldoen.

Het beheer

Vanuit het beheerprogramma speelvoorzieningen is een meerjarenplanning voor het groot onderhoud en vervanging opgesteld. De concrete onderhoudsplannen maken we aan de hand van de jaarlijks, wettelijk verplichte veiligheidsinspecties en de technische staat van de speelvoorzieningen. De kosten voor het onderhoud worden rechtstreek in de exploitatie verantwoord. De vervanging van de speelvoorzieningen wordt gedekt door de bestemmingsreserve speeltoestellen.

Actuele ontwikkelingen

De uitvoering van het omvormen van de speelplekken is inmiddels afgerond. Dit jaar zijn de speelplekken in het centrum gecreëerd en wordt de speelplek bij het Kleine Meer park gerenoveerd met als doel een samenspeel-belevingspark te creëren waarin toegankelijkheid extra aandacht krijgt en het basketbalveld en de skatebaan wordt aangelegd. In 2024 staat de speelplek bij kinderboerderij Het Weike op de planning om geheel gerenoveerd te worden. Verder worden op verschillende plekken een aantal toestellen vervangen.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Wij regelen op dit moment het beheer, het onderhoud en de vervanging van 73 speelplekken. In zijn totaliteit staan daar nu 397 openbare speel en sporttoestellen in onze gemeente.

Buitensportvoorzieningen*Het beleidskader*

De beleidsvisie "Sport Verbindt Valkenswaard 2018-2021", en de verschillende normen van het NOC*NSF, Kiwa Isa Sport en sportbonden, vormen het gemeentelijke beleidskader over de buitensportvoorzieningen. Met het beleid zorgen we ervoor dat de accommodaties voldoen aan de maatschappelijke (breedte)sport basisnormen.

Het beheer

Het "Meerjaren Investerings Plan buitensportaccommodaties" (MIP) geeft ons een nauwkeurig inzicht in de omvang, het kwaliteitsniveau en de theoretische levensduur van onze buitensportvoorzieningen. Dit kwaliteitsniveau wordt jaarlijks gecontroleerd en waar nodig aangepast in het MIP. Uit deze gegevens blijkt duidelijk dat we, gezien over een periode van dertig jaar, gemiddeld € 500.000 per jaar nodig hebben om het gebruik van deze voorzieningen voor de toekomst te kunnen garanderen. Jaarlijks geven we via de Nota Kadern aan welke buitensportvoorzieningen in het betreffende begrotingsjaar moeten worden vervangen.

Het Meerjaren Onderhoud Plan buitensportaccommodaties (MOP) geeft ons een exact beeld welke middelen er jaarlijks nodig zijn om via regulier en dagelijks onderhoud onze buitensportaccommodaties op het vereiste kwaliteitsniveau te houden. Wanneer we dit onderhoud niet of minder uitvoeren lopen we het risico dat de theoretische levensduur van de buitensportaccommodaties/sportvelden niet gehaald gaat worden en dat er klachten vanuit de gebruikers ontstaan.

Actuele ontwikkelingen

In 2023 zijn bij 5 buitensportaccommodaties de conventionele veldarmaturen vervangen voor Led veldverlichting en een start gemaakt om te inventariseren wat de opties zijn bij de overige buitensportaccommodaties. Sportpark Norbertusdreef is na een intensief participatietraject met omwonende en sportclubs openbaar toegankelijk gemaakt. Door een wandelpad aan te leggen is een ruimte gecreëerd om een mooi ommetje te lopen door het groen in de wijk en door de aanplant van diverse soorten bomen en beplanting krijgt de biodiversiteit in het gebied een enorme boost. Bij VV de Valk is de riolering, toegang en het terras aangepakt en bij HSV de Venberge wordt nog een deel van de vijfverbeschoeiing vervangen. In 2024 staan er bij verschillende clubs kleine renovaties en vervangingen op de planning.

De Europese Unie heeft een verbod afgekondigd op het gebruik van polymere infill vanaf 2031. Aangezien kunstgrasvelden gemiddeld 10 jaar meegaan moet er een alternatief worden gevonden in samenspraak met de betreffende voetbalclubs. Naar verwachting moeten de kunstgras voetbalvelden in de gemeente in 2025/2026 worden gerenoveerd. De markt is momenteel druk aan het experimenteren met alternatieven en naar verwachting worden in 2023/2024 de eerste wedstrijdgeschikte velden aangelegd.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

We beschikken op dit moment over 65 buitensportvoorzieningen waarop 18 verschillende sporten worden beoefend door ongeveer 27 verenigingen.

Tractie*Het beleidskader*

In het KOOR (Kwaliteit Onderhoud Openbare Ruimte) is opgenomen dat "gemiddeld B" het kwaliteitsniveau moet zijn van het onderhoud van onze kapitaalgoederen. Daarnaast zijn er diverse wetten of regelingen als de Wegenverkeerswet en het Attractiebesluit en eisen van sportbonden waarin bepalingen zijn opgenomen hoe onze kapitaalgoederen moeten worden onderhouden. In het kader van het project "Beheer op orde" hebben we een professionele beheerorganisatie ingericht die voor de uitvoering van hun werkzaamheden moet kunnen beschikken over bedrijfsvoertuigen en machines.

Het beheer

Het onderhoud aan de bedrijfsvoertuigen en machines wordt voor een groot deel verricht door eigen personeel in onze garage. Jaarlijks moeten er ook voertuigen en machines worden vervangen. Hiervoor hebben we de bestemmingsreserve "tractie ruimtelijk beheer" ingesteld. Naast de bedrijfsvoertuigen en machines van het team B&U zijn hierin ook de voertuigen van de bodes, GEO en de toezichthouders opgenomen. Het college stelt jaarlijks het benodigde vervangingsbudget ter beschikking vanuit deze reserve.

Actuele ontwikkelingen

De afgelopen jaren is het tractie bestand afgestemd op de nieuwe beheerorganisatie. Eind 2019 zijn we overgegaan op het tanken van de voor het milieu betere blauwe diesel. Binnen de mogelijkheden die er zijn proberen we hier de voorbeeldfunctie van de gemeente toe te passen. In 2024 wordt het onderzoek gestart op welke manier we het tractiebestand verder kunnen verduurzamen en welke kosten hieraan zijn verbonden. Afgelopen 2 jaar zijn de prijzen voor de aankoop van bedrijfsvoertuigen en machines explosief gestegen met gemiddeld 15%.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

We beschikken over een grote diversiteit aan voertuigen en machines waaronder een vrachtwagen, bakwagens, tractoren met werktuigen, veegwagens en gladheidbestrijdingsmaterieel.

Maatschappelijk vastgoed, inclusief onderwijshuisvesting*Het beleidskader*

Voor de instandhouding van de onroerende zaken is de voorziening "groot onderhoud onroerende zaken" gevormd. Er is een beheerplan 'MeerjarenOnderhoudsVerwachting' (MJOV) aanwezig. Het beheerplan leidt naar een uniforme manier van onderhouden van de gemeentelijke gebouwen.

In 2019 is het gebouwenbestand voor de MJOV geactualiseerd. Voortbordurend op de in 2012 vastgestelde uitgangspunten, over het door ICS opgestelde rapport over maatschappelijk vastgoed, hebben we in 2019 en 2020 het vastgoedmanagement informatiesysteem gevuld.

Het beheer

In dit systeem zijn alle bijgewerkte en actuele meerjarenonderhoudsverwachtingen opgenomen. Op basis van deze verwachtingen zullen we de onderhoudswerkzaamheden uitvoeren en de budgetten bijsturen. Vanaf 2023/2024 staat de verdere doorontwikkeling van vastgoed centraal.

We willen structurele verhoging van onderhoudskosten en/of grote problemen met de kwaliteit van de gebouwen voorkomen. Om het voorzieningenniveau op peil te houden, moet ook de technische kwaliteit van gebouwen en installaties voldoende zijn. Er is vastgesteld en beoordeeld dat de kwaliteit minimaal aan conditie 3 van de NEN 2767-methodiek moet voldoen. De gebouwen die we in onderhoud hebben voldoen daaraan. Voor de komende periode zullen we de gebouwen die we voor de toekomst willen behouden aan de doelstellingen van duurzaamheid en energietransitie in beeld brengen. Daarbij zal een plan van aanpak en benodigde financiële middelen daarvoor in beeld worden gebracht. Dit alles zullen we doen aan de hand van een actualisatie van de in 2019 vastgestelde bestuursopdracht vastgoed 2019-2023.

Actuele ontwikkelingen

In overleg met de schoolbesturen is een IHP (Integraal HuisvestingsPlan) opgesteld en door de raad vastgesteld. De financiële gevolgen hiervan zijn – in afwachting van definitieve besluitvorming door de gemeenteraad – nog niet verwerkt in deze begroting (maar wel ter informatie opgenomen in het bandbreedteoverzicht).

Bedrijfsvoering

Inleiding

De wereld en daarmee onze opgaven veranderen in een vlot tempo. Dit vraagt meebewegen en meegroeien van onze organisatie. Onze samenwerkingspartners en inwoners mogen dit ook van ons verwachten.

Als gemeente maken we ons zowel sterk voor het algemeen belang als voor de behoeften van kleinere groepen in de samenleving. Dat dienstverlenend karakter moeten we laten zien aan de inwoners, organisaties en partners met wie wij samenwerken.

Toekomstvisie

De Toekomstvisie is herijkt en opnieuw vastgesteld naar 2040.

Sterk in je werk

In ons programma Sterk in je werk staat de medewerker en zijn of haar ontwikkeling centraal. Het programma Sterk in je werk sluit goed aan op de Toekomstvisie. Waar de Toekomstvisie aangeeft wie of wat we straks willen zijn, geeft dit programma aan hoe we daar willen komen. Ons huidige programma Sterk in je werk kent vijf thema's, de bollen in de afbeelding aan de rechterzijde. Met deze thema's en de projecten die daaronder vallen, willen we bijdragen aan een sterkere medewerker en een sterkere organisatie, die klaar zijn voor de toekomst. We stimuleren en faciliteren onze medewerkers en teams om met hun ontwikkeling aan de slag te gaan. Daarnaast is het met de huidige arbeidsmarkt nog meer van belang dat we een prettige werkgever zijn waar ruimte is voor (persoonlijke) ontwikkeling. Een gemeente waar medewerkers trots op zijn en zich met plezier voor inzetten.

Sterk in je samenwerking

In sterk in je samenwerking staat het samenwerken met onze partners centraal. We zijn continu in verbinding en in gesprek met onze omgeving. Samen met onze inwoners, onze (regionale) samenwerkingspartners en andere overheden werken we aan de doelen uit de Toekomstvisie. We zijn daarbij Altijd Open, we luisteren naar onze inwoners en partners. We denken mee en maken mogelijk, omarmen nieuwe en andere ideeën bij alles wat er in onze samenleving speelt. Participatie is en blijft een sleutelwoord. Het is belangrijk dat we de samenwerking vanaf het begin opzoeken.

Ook regionaal liggen er kansen om ons te profileren. We kijken daarbij niet enkel naar wat de regio ons biedt, maar nadrukkelijk ook naar wat wij de regio kunnen bieden. We hebben toegevoegde waarde aan de Brainportregio en zetten hierop in, in de manier waarop we samenwerken met de regio. Onze toekomstvisie, met de pijlers Kwaliteit van leven in Valkenswaard en FF offline in Valkenswaard, en de regionale ontwikkelstrategie bieden daar de handvatten voor.

Focuspunten voor het programma Sterk in je Werk en Sterk in je Samenwerking

Binnen de programma's hebben we meer focus aangebracht op basis van input uit het medewerkersonderzoek 2022 en de SWOT-analyse 2022. De focuspunten helpen ons om onze doelen te bereiken en maken het programma beheersbaar. De (digitale) ontwikkelingen gaan zo snel dat geen focus ervoor kan zorgen dat de doelen uit het oog worden verloren omdat op we elke trein springen. Het huidige programma kent de volgende focuspunten.

- **Integraal werken**
Samenwerking tussen teams – In de Toekomstvisie staat dat samenwerking steeds belangrijker wordt als we de doelen van onze centrale thema's willen behalen. Een integrale benadering, over de beleidsgrenzen heen, is dus noodzakelijk. Aan de ene kant gaat het over praktische zaken: wie hebben we waarvoor nodig, hoe kan ik wie vinden en hoe pakken we integraal werken het best aan? Maar aan de andere kant gaat het over gedrag: hoe zorgen we ervoor dat samenwerking onderdeel van onze manier van werken wordt? En dat we altijd op zoek gaan naar de juiste mensen om tot het beste resultaat te komen? De werkgroep heeft in 2022 een plan van aanpak opgesteld, de acties hieruit zijn grotendeels geïmplementeerd of afgerond. De laatste acties lopen naar verwachting door tot begin 2024, waarbij het borgen een belangrijk aandachtspunt is. Het blijft belangrijk dit thema met enige regelmaat bespreekbaar te maken en dus op de interne agenda's te plaatsen.
- **Doen!**
Sturingsfilosofie – Onder leiding van een begeleidingsgroep, waarin een afvaardiging van raads- en collegeleden en de ambtelijke organisatie zijn vertegenwoordigd, zal een bureau in de 2^e helft van 2023 een sturingsfilosofie opstellen. Daar betrekken wij een afvaardiging van onze inwoners en onze samenwerkingspartners bij. Samen kijken we welke rol de gemeente pakt in de samenleving, maar ook naar welke rol onze inwoners en samenwerkingspartners kunnen pakken. De sturingsfilosofie werken we onder meer uit in onze regelgeving, waarbij we het streven hebben om deze zo in te richten dat we meer mogelijk maken. We nemen deze ambities mee in ons beleid, bijvoorbeeld in het traject van de Omgevingswet.
- **Groei!**
Arbeidsmarktvragestuk – Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt is het voor gemeenten belangrijk om zich goed te positioneren en te profileren als aantrekkelijke werkgever. Hiervoor is gewerkt aan een arbeidsmarktbenadering, waarmee in 2024 gewerkt wordt met het doel om te blijven groeien!

Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering – GRSA2*Algemeen*

Sinds 2004 werken de gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard samen op het gebied van bedrijfsvoering en het onderdeel Werk & Inkomen. Dit samenwerkingsverband is genoemd naar de snelweg A2 die de 3 gemeenten met elkaar verbindt: A2-Samenwerking. Vanaf april 2012 is deze samenwerking vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking A2-gemeenten en is de GRS A2 een zelfstandig rechtspersoon geworden.

De bedrijfsvoeringstaakgebieden van de gemeente zijn per 1 januari 2017 ondergebracht in deze gemeenschappelijke regeling. Het doel is om de deelnemende gemeenten optimaal te faciliteren bij het realiseren van hun ambities. Dit door de uitvoering van de ondersteunende taken op het gebied van financiën, communicatie, personeel en organisatie, informatiemanagement, juridische zaken, inkoop en facilitaire zaken. Daarnaast blijft de GRSA2 de uitvoerende werkzaamheden op gebied van Werk en Inkomen (W&I) voor de deelnemende gemeenten uitvoeren.

Wat willen we bereiken?

De begroting van de GRSA2 is op 12 april 2023 voorgelegd aan de gemeenteraden. Kort samengevat zijn enkele aandachtspunten in de zienswijzen van de drie gemeenteraden genoemd:

- het behouden en borgen van kwalitatieve werkzaamheden en dienstverlening staat voorop;
- inzet op het op orde krijgen van de basis, specifiek het invullen van de vacatures en het terugdringen van het ziekteverzuim;
- harmoniseren van de werkprocessen waar nodig;
- een kritische houding ten aanzien van ambities in relatie tot de vacatures en de financiële kaders.

Doorontwikkeling GRSA2*Wat gaat de GRSA2 in 2024 doen?*

Er is in 2023 gestart met een analyse van de huidige en toekomstige situatie van de GRSA2; dit heeft geresulteerd in een aantal projecten. Deze projecten starten in 2023 en lopen door in 2024:

1. governance (waar liggen welke verantwoordelijkheden/bevoegdheden);
2. organisatie en inrichting GRSA2 (o.a. het functiegebouw);
3. management(ontwikkeling);
4. HR/Cultuur/werkgeverschap;
5. financiën;
6. de producten- en dienstencatalogus.

Producten- en dienstencatalogus

Eind 2023 wordt gestart met het opstellen van een producten- en dienstencatalogus (PDC); de verwachting is dat deze begin 2024 gereed is. Aan de hand van deze PDC kunnen verwachtingen over en weer (tussen gemeenten en de A2) beter afgestemd worden.

Financiën: de basis op orde

Om de basis op orde te blijven houden, moet meer geïnvesteerd in de GRSA2. Uiteindelijk is het doel om op alle gebieden in control te komen. Dit betekent onder andere het optimaliseren van de beheersing Personeelskosten (begroting versus realisatie) en de activamodule. Ook de activiteiten rondom SiSa alsmede IV3¹ worden in kaart gebracht, waarbij verbeteringen worden doorgevoerd.

Implementeren aanbevelingen financiële functie

Eind 2022 heeft BMC een rapport opgeleverd met betrekking tot de financiële functie. Hierin zijn enkele concrete verbeterpunten genoemd. In 2024 wordt in ieder geval de optimalisering van de budgethoudersregeling en de prestatieverklaringen (in verband met de rechtmatigheidsverantwoording) meegenomen.

BTW/BCF

In 2022/2023 zijn met de belastingdienst gesprekken gevoerd over BTW en het BTW Compensatie Fonds (BCF). Hieruit is gebleken dat er verbeteringen nodig zijn. Door verbetering/borging van de fiscale kennis en kunde, in combinatie met het doorlichten van de boekingsgangen, worden risico's beter beheerst. Daarnaast zal het taakgebied fiscaliteit bij één medewerker centraal belegd worden.

Interne Controle, rechtmatigheid en frauderisico

Om te voldoen aan de eisen van rechtmatigheid wordt, in nauwe samenwerking met de gemeenten, het plan uitgevoerd om de Verbijzonderde Interne Controle (kortweg (VIC), rechtmatigheid en het frauderisico toekomstbestendig te maken voor de vier organisaties.

Implementatie Samenhangende Objecten Registratie (SOR)

Om te voldoen aan de eisen voor een goede WOZ-uitvoering (Wet Onroerende Zaken) is een verplichte implementatie van de SOR (Samenhangende Objecten Registratie) vereist. Ook een koppeling met de BAG (Basisadministratie Adressen en Gebouwen) is noodzakelijk. Afhankelijk van de nieuwe omgevingswet, zullen wellicht ook nog andere aanpassingen nodig zijn.

Ontwikkelingen gemeenten

Gemeenten worden (vaak) geconfronteerd met diverse inhoudelijke ontwikkelingen, zoals de omgevingswet, het woningbouw vraagstuk en het sociaal domein. De meeste ontwikkelingen hebben ook een raakvlak met c.q. impact op de ondersteunende diensten. Ook de diverse bestuurlijke- en organisatieontwikkelingen van de gemeenten, kunnen van invloed zijn op de GRSA2.

Informatisering en Automatisering (I&A)

De volgende elementen staan centraal:

- uitwerken en implementeren informatiebeveiliging, waarbij getoetst wordt of voldaan is aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. Het implementeren en in gebruik nemen van management SIEM/SOC omgeving (Security Information and Event management/ Security Operations Centre) voor monitoring en beheer, maakt hier eveneens deel van uit.

¹ IV3 = Informatie voor derden, welke aangeleverd dient te worden aan het CBS)

- vertalen eisen ENSIA. ENSIA staat voor Eenduidige Normatiek Single Information Audit. ENSIA helpt gemeenten in één keer verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de normen die gelden voor de Nederlandse overheid, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Met ENSIA sluit de verantwoording over informatieveiligheid aan op de planning en control-cyclus van de gemeente;
- volgen ontwikkelingen rondom digitalisering, zoals Software as a Service (SAAS) en data in de cloud;
- verder uitwerken hybride werken / plaats- en tijd onafhankelijk kunnen werken (PTOW).

Juridisch

Uiterlijk in 2024 dient de nieuwe Wet Gemeenschappelijke Regelingen geïmplementeerd te zijn. Dit heeft zowel impact op de GRSA2 als de gemeenten. Ook de wet Openbaarheid Overheid (WOO) eist de nodige aandacht.

Human Resources (HR)

De focus ligt onder andere op:

- selectie- en generatiebeleid;
- arbeidsmarktbeleid
- aanbesteding en implementatie van een nieuw HRM-systeem en salarisadministratie.

Werk en inkomen

Geanticipeerd dient te worden op:

- krappe arbeidsmarkt om goede maatschappelijke dienstverlening te borgen;
- aanpassingen participatiewet;
- mogelijke gevolgen van het regeerakkoord (nu nog onbekend);
- verzwaring inburgeringseisen;
- wijzigingen Suwinet (digitaal uitwisselen van gegevens van burgers en bedrijven).

Personeel & Organisatie

Het gestarte organisatieontwikkelproces gericht op een optimale dienstverlening en samenwerking zal in 2024 worden voortgezet. Dit is in lijn met bovengenoemde focuspunten bij HR.

Functieboek en HR-gesprekscyclus

Het functieboek wordt ingedeeld volgens de HR21 systematiek. Eind 2019 is het functieboek voor het laatst geactualiseerd en opnieuw vastgesteld, het streven is om dit in Q4 van 2023 te herhalen.

De HR-gesprekscyclus bestaat uit o.a. "Het goede gesprek". Tijdens dit gesprek gaan medewerker en manager, op basis van gelijkwaardigheid, een dialoog aan. Er wordt met name ingezet op het welzijn en op de ontwikkeling van de toekomstbestendige medewerker, als gevolg van de ontwikkelingen vanuit Strategische Personeelsplanning. We gebruiken daarvoor POP-gesprekken (persoonlijke ontwikkeling)

Medewerker onderzoek (MO)

In september 2022 is het Medewerker onderzoek voor de tweede keer voor gemeente Valkenswaard, en ook A2 breed, uitgezet. De eerste keer was in 2019. Een deel van het onderzoek richt zich op A2 brede organisatievragen, het grootste gedeelte van de vragen richt zich op de afzonderlijke organisaties. Voor wat betreft de organisatie brede resultaten van het MO geven medewerkers als succesfactoren aan de interne samenwerking binnen teams, collega's en klantgerichtheid. De verbeterpunten zijn interne communicatie, integrale samenwerking, beoordeling en beloning.

Arbeidsmarktbenadering

De huidige arbeidsmarkt staat onder druk. Vacatures staan lang open, gekwalificeerd personeel is moeilijk te krijgen. Dit dwingt de organisatie anders te kijken, te denken en te handelen ten opzichte van de arbeidsmarkt. Enerzijds worden er korte termijn acties opgepakt om het ontstane probleem beheersbaar te maken, anderzijds wordt er gewerkt aan een planning voor de middellange termijn. Ook de leeftijdsopbouw van het huidige personeelsbestand maakt dat er nu actie ondernomen moet worden voor de middellange termijn om de vacatures die nog zullen gaan ontstaan straks adequaat in te kunnen vullen. Bovendien blijkt uit onderzoeken dat jongere werknemers minder lang bij eenzelfde werkgever in dienst blijven en andere behoeften hebben. In regionaal verband wordt er ook gewerkt aan het arbeidsmarktvragestuk, hierbij is de organisatie aangesloten. Binnen de organisatie zijn er een 4 tal trainees gestart. Naast het vinden van nieuwe medewerkers focust de organisatie zich ook op het binden & boeien van bestaande medewerkers. Hoe

houden we medewerkers binnen de organisatie en wat is daarvoor nodig? Naast korte termijn acties die doorlopend zijn ingezet is er in het kader van vinden, binden & boeien in beeld gebracht wat de vraagstukken zijn voor de middellange termijn, de oorzaken en de mogelijke oplossingsrichtingen. Vervolgens worden er acties aan gekoppeld.

Formatieontwikkeling en -beheersing

In de begroting 2024 is de formatie ten opzichte van de begroting 2023 toegenomen met 22,12 fte. Dit is gedeeltelijk op grond van besluiten van uw raad en het betreft budget neutrale omzetting van (inhuur)budget naar vaste formatie.

In aantal FTE

Team	2022 Realisatie	2023 Begroot	2024 Begroot
Griffie	1,56	1,61	2,28
Directie/staf	5,00	5,00	6,56
Klantcontact Burgers (KCB)	12,04	12,04	12,04
Klantcontact Omgeving (KCO)	21,92	21,92	23,92
Klantcontact Zorg (KCZ)	24,57	24,57	27,94
Beheer & Uitvoering (B&U)	44,00	43,69	43,69
Sociaal en Economisch Beleid (SEB)	30,22	30,22	30,22
Ruimtelijk Beleid (RB)	29,21	29,21	34,92
Projecten & Programma's (P&P)	11,88	12,63	12,80
Toegestane formatie-omvang per 1 januari begrotingsjaar	180,40	180,89	194,37
Centrum voor muziek en dans (CMD)	9,52	9,52	9,58

Bovenstaande tabel heeft peildatum juli 2023.

Personeelsopbouw

Leeftijd	Percentage van totaal
21-30 jaar	9,76% (20)
31-40 jaar	21,95% (45)
41-50 jaar	22,44% (46)
51-60 jaar	27,80% (57)
61 en ouder	18,05% (37)
	100% (205)

Bovenstaande tabel heeft peildatum juni 2023.

In het overzicht met betrekking tot de personeelsopbouw zijn het CMD, B&W en gemeenteraad niet meegenomen.

Uitgangspunten tijdelijke inhuur

De inzet van externe medewerkers wordt bepaald op basis van een aantal uitgangspunten:

- Incidenteel werk, waaronder projecten;
- Tijdelijk extra capaciteit;
- Specifieke vaardigheden gezien de ontwikkeling van de organisatie;
- Externe deskundigheid;
- Vervanging bij ziekte;
- Moeilijk in te vullen vacatures door krapte arbeidsmarkt.

Ziekteverzuim

In 2022 (meetpunt hele jaar 2022) was het ziekteverzuim 6,04 procent en de meldingsfrequentie bedroeg 0,72. Het ziekteverzuim is gedaald ten opzichte van het jaar 2021 (ziekteverzuim 2021: 6,49 procent), de meldingsfrequentie is iets gestegen (meldingsfrequentie 2021: 0,68). Het verzuimpercentage A&O cijfer 2022 van gemeenten 20.000-50.000 is 6,7 procent, dat betekent dat de gemeente Valkenswaard een lager verzuimpercentage heeft. De meldingsfrequentie is laag in vergelijking met vergelijkbare gemeenten.

Vanaf januari tot en met juni 2023 is het ziekteverzuim 4,75 procent. De reden van het flink gedaalde ziekteverzuim is voornamelijk het afgenomen langdurig en kort verzuim. Preventief wordt ingezet op het dreigend vermijdbaar verzuim op dezelfde doeltreffende wijze voortzetten en ernaar streven om het verzuimcijfer niet verder op laten lopen.

Sturing en Control*Administratieve organisatie en interne beheersing*

Een goed ingerichte administratieve organisatie (AO), met daaraan gekoppeld een adequate interne beheersing (IB), is noodzakelijk om als gemeente 'in control' te zijn. Het gaat dan om het geheel van organisatorische maatregelen, die gericht zijn op het goed functioneren van de administratieve aspecten van de bedrijfsprocessen en de daarbij behorende informatievoorziening.

De belangrijkste financiële bedrijfsprocessen, financiële materialiteit, hebben we in beeld gebracht en voorzien van beheersmaatregelen. Jaarlijks toetsen we met een interne controle of deze maatregelen nog voldoende in de organisatie zijn verankerd.

De belangrijkste bedrijfsprocessen zijn:

- Inkopen/ aanbestedingen
- Personeel
- Sociaal Domein
- Grondexploitaties
- Subsidieverstrekking
- Sisa
- Gemeentelijke belastingen
- Omgevingsleges
- Parkeren
- Verhuur en overige opbrengsten
- Verbonden partijen

Het verbeteren van de AO en IB vindt continu plaats en hangt samen met de doelstellingen van de organisatie en de veranderingen in de bedrijfsvoering. We sturen actief op de aanbevelingen en/of aandachtspunten van de accountant uit hun Managementletter en Verslag van Bevindingen. We rapporteren hierover aan de auditcommissie.

Verbonden Partijen

Inleiding

De gemeente Valkenswaard participeert in diverse rechtsvormen. Wanneer samenwerking plaats biedt aan bestuurlijke invloed én er een financieel belang mee gemoeid is, spreken we van verbonden partijen. Uitgangspunt is dat deze vorm van samenwerking bijdraagt aan het realiseren van de doelstellingen van de gemeente. De tegenhanger is dat bepaalde vormen van samenwerking ook risico's met zich meebrengen. Denk hierbij aan bestuurlijke en politieke risico's, maar ook aan financiële risico's.

Op 28 november 2013 heeft de gemeenteraad de nota 'Verbonden partijen' vastgesteld. Daarin hebben we een visie op verbonden partijen bepaald en hebben we een aantal uitgangspunten en spelregels geformuleerd, waardoor de gemeente grip kan houden op de risico's en tijdig kan bijsturen. De vaststelling van deze nota heeft geleid tot een aanpassing van de paragraaf verbonden partijen ten opzichte van voorgaande jaren. Ook de wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording van 25 juni 2013 en 2016 heeft geleid tot een aantal aanpassingen in de paragraaf verbonden partijen.

Met deze aanpassingen willen we meer inzicht in en grip krijgen op de resultaten, financiën en risico's van de verbonden partijen. Concreet moeten we, behalve de al opgenomen informatie, ook de volgende informatie meenemen:

- het openbaar belang dat wordt gewaarborgd (financieel en bestuurlijk belang);
- visie/doelstelling van de verbonden partij in relatie tot de doelen van de gemeente;
- deelnemende organisaties in de verbonden partij;
- de veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft;
- het eigen en het vreemd vermogen en de solvabiliteit van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- het (financieel) resultaat van de verbonden partij;
- verplichting tot afdekking van risico's.

Overzicht verbonden partijen en de bijdrage

In onderstaande tabellen worden alle verbonden partijen behandeld. Voor zover definitieve jaarrekeningen nog niet beschikbaar zijn, zijn conceptcijfers ingevuld, dan wel n.n.b. (nog niet bekend).

bedragen x € 1.000

Verbonden Partij	Bijdrage 2024
Samenwerkingsverband A2 gemeenten (GRSA2)	10.652
Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)	600
Metropoolregio Eindhoven (MRE)	441
Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD)	1.213
Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	1.941
Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (Ergon)	4.889
Cure	3.771
Totaal	23.507

bedragen x € 1.000

Samenwerkingsverband A2 gemeenten					
Visie/doel	Doelstelling van de samenwerking is het verbeteren van de kwaliteit, het verminderen van de kwetsbaarheid, het borgen van de continuïteit en verminderen van de kosten.				
Type verbonden partij	Gemeenschappelijke regeling				
Deelnemende partijen	De gemeenten Heeze-Leende, Cranendonck en Valkenswaard.				
Bestuurlijk belang	Het college is lid van het bestuur.				
Vestigingsplaats	Heeze-Leende				
Financieel belang	47.5 %				
Bijdrage gemeente Valkenswaard	2023		2024		
	€ 9.424		€ 10.652		
Risico's	Zoals in de gemeenschappelijke regeling is aangegeven ligt het financiële risico bij de deelnemende gemeenten. Uit bovenstaande blijkt dat de gemeenten tezamen € 956.500,- als buffer in hun jaarrekening dienen aan te houden. Bij toepassing van het aantal inwoners als verdeelsleutel betekent dit voor gemeente Valkenswaard een niet-gedekt financieel risico van € 439.990,-.				
Financiële informatie	Resultaat 2023 (geprognostiseerd)	Eigen vermogen per 31-12-2022	Eigen vermogen per 31-12-2023	Vreemd vermogen per 31-12-2022	Vreemd vermogen per 31-12-2023
	0	0	0	n.n.b.	€ 7.995

bedragen x € 1.000

Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)					
Visie/doel	De omgevingsdienst is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht en daarmee als uitvoeringsdienst van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan het realiseren en borgen van de door de verantwoordelijke overheden in de regio Zuidoost-Brabant aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving (zie artikel 2 lid 3 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant 2015).				
Type verbonden partij	Gemeenschappelijke regeling				
Deelnemende partijen	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre en Provincie Noord-Brabant.				
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. In hoofdstuk drie van de GR is alles omtrent samenstelling en werkwijze van deze organen geregeld. Daar is tevens geregeld dat het Algemeen Bestuur commissies van advies kan instellen ten behoeve van de uitvoering van de hem opgedragen taken dan wel ten behoeve van advies aan het Dagelijks Bestuur.				
Vestigingsplaats	Eindhoven				
Financieel belang	1,96%				
Kosten dienstverlening gemeente Valkenswaard	2023		2024		
	€454		€600		
Risico's	De omgevingsdienst heeft in haar begroting (niet-limitatief) een aantal risico's benoemd: <ul style="list-style-type: none"> • Bezuinigen deelnemers die leiden tot een omzetverlaging • Ransomware • Niet volledige implementatie VTH-systeem • Kosten ontwikkeling ICT voorzieningen • Niet actuele beheer en investeringsplannen voor apparatuur/faciliteiten en PBM's • Toename regeldruk vanuit rijksoverheid • Personeelskosten te laag begroot 				

	<ul style="list-style-type: none"> • Ziekteverzuim en doorbetaling loonkosten • Niet kunnen beschikken over voldoende en gekwalificeerd personeel, zowel vast als inhuur • Kennisverlies als gevolg van uitstroom van medewerkers/inhuur via flexibele schil <p>Deze risico's kunnen leiden tot een negatief resultaat. Volgens de GR kan een negatief resultaat ten laste komen van de reserves en/of ten laste van de deelnemers. De Algemene reserve van de ODZOB bedraagt ultimo 2022 0,5 mln. maar stijgt per ultimo 2023 naar verwachting naar 1,2 mln. Daarmee is de omvang van de Algemene reserve weliswaar in overeenstemming met de regionale richtlijn, maar is deze onvoldoende groot om gekwantificeerde risico's af te kunnen dekken.</p>				
Financiële informatie	<i>Resultaat 2023 (geprogno-tiseerd)</i>	<i>Eigen ver-mogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen ver-mogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd ver-mogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen ver-mogen per 31-12-2023</i>
	€ 0	€ 1.012	€ 1.849	€ 6.637	€ 6.487

bedragen x € 1.000

Metropoolregio Eindhoven (MRE)					
<i>Visie/doel</i>	De 21 gemeenten in de Regio Eindhoven zetten zich op bepaalde terreinen van economie, energietransitie, transitie landelijk gebied en mobiliteit gezamenlijk in voor hun inwoners. Doel is het handhaven en uitbouwen van ons uniek economisch profiel.				
<i>Type verbonden partij</i>	Gemeenschappelijke regeling				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel- De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het bestuur van de Metropoolregio Eindhoven bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. In de hoofdstukken 4 en verder van de GR is alles omtrent samenstelling en werkwijze van deze organen geregeld. De bestuursorganen laten zich in hun taakuitoefening bijstaan door portefeuillehoudersoverleggen en andere overlegorganen. Samenstelling en werkwijze van deze overlegorganen is geregeld in een onderliggend statuut.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				
<i>Financieel belang</i>	Het MRE rekent met een bijdrage voor Brainport Development, het SRE Stimuleringsfonds en het Regionaal Historisch Centrum (RHCe).				
<i>Bijdrage gemeente Valkenswaard</i>	2023		2023		
	€ 441		€ 441		
<i>Risico's</i>	Op basis van de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Metropoolregio Eindhoven (vastgesteld AB juli 2018) wordt bepaald wat de organisatie onder risicomanagement verstaat en welke uitgangspunten hierbij worden gehanteerd. Tevens is bepaald welke risico's door de Metropoolregio Eindhoven worden gedragen en welke door de deelnemende gemeenten. Als uitwerking van de nota zijn voor de organisatie de risico's in beeld gebracht, geclassificeerd en financieel inzichtelijk gemaakt. Jaarlijks worden bij het opstellen van de begroting en jaarrekening deze risico's opnieuw beoordeeld. De huidige stand van de Algemene reserves is onvoldoende om deze risico's af te dekken.				
Financiële informatie	<i>Resultaat 2023 (geprogno-tiseerd)</i>	<i>Eigen ver-mogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen ver-mogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd ver-mogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd ver-mogen per 31-12-2023</i>
	€ 0	n.n.b.	€ 13.704	n.n.b.	€ 13.433

bedragen x € 1.000

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD)					
<i>Visie/doel</i>	De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulancezorg (AZ).				
<i>Type verbonden partij</i>	Gemeenschappelijke regeling				
<i>Deelnemende partijen</i>	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel- De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Gemeentebestuurders zijn vertegenwoordigd in het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur van de GGD. Het algemeen bestuur stelt de hoofdlijnen van het GGD beleid vast alsmede de begroting en de jaarrekening. Het dagelijks bestuur ziet toe op de dagelijkse gang van zaken, bereidt samen met de directeur de AB-vergaderingen voor en draagt zorg voor het uitvoeren van de besluiten van het AB. Zowel het DB als het AB vergadert ca 5 keer per jaar.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				
<i>Financieel belang</i>	De bijdrage aan de GGD bestaat uit een reguliere bijdrage op basis van een tarief per inwoner en een marktconforme tarieven voor de plustaken.				
<i>Bijdrage gemeente Valkenswaard</i>	2023		2024		
	€ 1.060		€ 1.213		
<i>Risico's</i>	<p>Jaarlijks wordt voor het bestuur, bij het aanbieden van de programmabegroting, een actuele financiële risico-inventarisatie opgesteld. Eerder is besloten dat, gegeven de financieringsstructuur, voor de beide programma's PG en AZ afzonderlijke Algemene reserves worden aangehouden. Het bestuur heeft eerder vastgesteld dat het weerstandsvermogen niet direct tot het niveau van de risico-inventarisatie hoeft te worden aangevuld, maar dat de kaders en staffels zoals vastgesteld in de beleidsnotitie Kaders P&C-documenten 4GR-deel 2 hiervoor leidend zijn. Het wordt hierbij echter aan het Algemeen Bestuur van de Verbonden Partij overgelaten of die bandbreedte volledig wordt ingevuld, aangezien dit organisatie-specifiek is en wordt bepaald door de aard van de baten en lasten. Een laag weerstandsvermogen betekent wel dat financiële tegenvallers van enige omvang niet uit de Algemene reserve kunnen worden opgevangen. Gegeven de verwachte omzet 2024 is dan voor PG een kaderstellende bandbreedte van toepassing van minimaal € 2.000.000 en maximaal € 2.400.000 en voor AZ van min. € 1.500.000 en max. € 2.000.000.</p> <p>De risico-inventarisatie resulteert voor PG in een benodigde weerstandscapaciteit van ca. € 2.400.000,-. De Algemene reserve PG bedraagt ca € 1.700.000. Voor een bedrag van € 2.400.000 -/- € 1.700.000 = € 700.000 lopen de gemeenten dus een risico. De risico-inventarisatie resulteert voor AZ in een benodigde weerstandscapaciteit van ca. € 2.500.000,-. De Algemene reserve AZ bedraagt ca. € 1.350.000,-. Voor een bedrag van € 2.500.000 -/- € 1.350.000 = ca. € 1.150.000 lopen de gemeenten dus een risico. De verwachting is dat Algemene reserves in de komende jaren vanuit reguliere exploitatiesaldi op het gewenste minimum niveau kunnen worden gebracht.</p> <p>Nieuwe of toegenomen risico's zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toenemende arbeidsmarktkrapte bij specifieke functies • Beveiligingsproblemen • Stijging van salariskosten boven de indexering • Meer werk en kosten op langere termijn door verslechterde algemene gezondheidssituatie van burgers. 				
<i>Financiële informatie</i>	<i>Resultaat 2023 (geprogno-tiseerd)</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€0	n.n.b.	€ 4.310	n.n.b.	€ 15.490

bedragen x € 1.000

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)					
<i>Visie/doel</i>	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is een organisatie waarin de brandweer en de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) samenwerken om incidenten en rampen te voorkomen, te beperken en te bestrijden. VRBZO is een samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant.				
<i>Type verbonden partij</i>	Gemeenschappelijke regeling				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel- De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het bestuur van VRBZO bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten en kent een Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur en de voorzitter. De bestuursorganen laten zich in hun taakuitoefening adviseren door de Adviescommissie Financiën & Bedrijfsvoering waarin vertegenwoordigers van het bestuur, gemeentesecretarissen (2) en controllers van gemeenten (2) zitting hebben. Daarnaast zijn er drie bestuurlijke vooroverleggen waarin onderwerpen met betrekking tot crisisbeheersing, incidentbestrijding en risicobeheersing met enkele burgemeesters inhoudelijk worden voorgesproken.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				
<i>Financieel belang</i>	3,78%				
<i>Bijdrage gemeente Valkenswaard</i>	2023		2024		
	€ 1.705		€ 1.941		
<i>Risico's</i>	In de paragraaf Risicobeheersing en weerstandsvermogen van de Begroting 2024 zijn de risico's en de bijbehorende weerstandcapaciteit benoemd. De benodigde weerstandscapaciteit is bepaald op €4.717.500. Dit ligt boven het weerstandsvermogen van €2.000.000. Het is niet reëel dat de risico's zich gelijktijdig voordoen en daarbij zijn kans en impact van enkele risico's lastig in te schatten. In het uiterste geval zal VRBZO terugvallen op de gemeenten om de kosten te dekken.				
<i>Financiële informatie</i>	<i>Resultaat 2023 (geprogno-tiseerd)</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€ 0	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

bedragen x € 1.000

Ergon – Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven					
<i>Visie/doel</i>	Ergonbedrijven is het uitvoeringsorgaan van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (GRWRE). Ergon ziet het als haar missie om 80% van de werkzoekenden die bij Ergon starten, binnen zes maanden aan betaald werk te helpen. Ergon stimuleert mensen om het uiterste uit zichzelf te halen, door inzicht te geven in de eigen mogelijkheden, door te groeien in werken vakvaardigheden en door te helpen passend werk te vinden. En als mensen aan het werk zijn, begeleiden Ergon ze op inhoudelijk en sociaal vlak. Samen met haar partners helpt Ergon mensen naar, aan en in werk. Binnen de gemeenschappelijke regeling zijn de volgende rechtspersonen aanwezig: <ul style="list-style-type: none"> • Stichting Bevordering Werkgelegenheid Sociale Werkvoorziening (BWSW) te Eindhoven; • Stichting Werkgelegenheid Arbeid (WGA) • EB Holding BV te Eindhoven met diverse deelnemingen 				
<i>Type verbonden partij</i>	Gemeenschappelijke regeling				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Eindhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. De gemeente Geldrop-Mierlo heeft een inkooprelatie (geen deelnemer).				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het college is met de wethouder Werk & Inkomen en de wethouder WMO en Zorg vertegenwoordigd in het algemeen bestuur van Ergon. De Wethouder Werk & Inkomen maakt tevens deel uit van het dagelijks bestuur.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				

<i>Financieel belang</i>	De middelen die de gemeente Valkenswaard o.a. van het rijk ontvangt voor de uitvoering van WSW-taken en de loonkostensubsidies worden doorbetaald naar Ergon.				
<i>Bijdrage gemeente Valkenswaard</i>	2023		2024		
	€ 4.255		€ 4.889		
<i>Risico's</i>	De Algemene reserve van Ergon bedraagt voor resultaatbestemming per 31 december 2021 € 10,8 miljoen. Deze reserve dient als weerstandsvermogen om risico's financieel op te vangen. Het bestuur heeft vastgesteld dat een reëel weerstandsvermogen van Ergon tussen €13.8 en €16.8 miljoen ligt. De volgende risico's zijn geïdentificeerd: cyberrisk, lagere uitstroom macrobudget sociale werkvoorziening, vergrijzing, vervanging medewerkers SW in kaderfuncties, noodzakelijke inzet reguliere medewerkers op van oudsher doelgroep-functies, lagere instroom vanuit de Participatiewet, overschatting effectieve loonwaarde, wegvallen van opdrachtgevers, kostenstijging door cao en kostenstijging door geopolitieke ontwikkelingen en oorlog in Oekraïne.				
<i>Financiële informatie</i>	<i>Resultaat 2023 (geprogno-tiseerd)</i>	<i>Eigen ver-mogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen ver-mogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd ver-mogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd ver-mogen per 31-12-2023</i>
	0	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

bedragen x € 1.000

Cure					
<i>Visie/doel</i>	Door middel van een openbaar lichaam behartigen van de belangen van - en het tot stand brengen van een samenwerking tussen - de aan de regeling deelnemende gemeenten op het terrein van het beheer van huishoudelijke afvalstoffen afkomstig uit de deelnemende gemeenten en de daarmee samenhangende taken, een en ander met inachtneming van de Wet milieubeheer en van het door de overheid gevoerde afvalstoffenbeleid.				
<i>Type verbonden partij</i>	Gemeenschappelijke regeling				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Eindhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	In het dagelijks bestuur is de wethouder Milieu vertegenwoordigd. In het Algemeen Bestuur zijn de wethouder Milieu en de wethouder Financiën vertegenwoordigd.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				
<i>Financieel belang</i>	11.8 %				
<i>Bijdrage gemeente Valkenswaard</i>	2023		2024		
	€ 3.381		€ 3.771		
<i>Risico's</i>	Mogelijke schade en risico's van materieel belang kunnen niet binnen de eigen weerstandscapaciteit worden opgevangen. Jaarlijks wordt er afgerekend met de deelnemende gemeenten. Eventuele risico's zijn voor rekening van de gemeenten. Vanaf 2017 is er een post onvoorzien opgenomen in de begroting om automatische externe ontwikkelingen op te vangen. Deze post bedraagt in 2024 €357.000. De werkzaamheden die uitgevoerd worden kenmerken zich door een intensieve deelname aan het verkeer. Om risico's financieel af te dekken zijn er verschillende verzekeringen afgesloten: materieel, persoonlijke ongevallen, milieutechnisch en aansprakelijkheid bestuurders. Andere risico's zijn de verhoging van belasting op milieugrondslag c.q. verbrandingsbelasting en hogere verwerkingstarieven.				
<i>Financiële informatie</i>	<i>Resultaat 2023 (geprogno-tiseerd)</i>	<i>Eigen ver-mogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen ver-mogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd ver-mogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd ver-mogen per 31-12-2023</i>
	€ 27.255	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

*Risico's worden conform het BBV, artikel 11, lid b, gedefinieerd als alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Indien er geen redelijk beeld gevormd kan worden omtrent de risico's en/of het weerstandsvermogen, wordt er standaard 10% van de gemeentelijke bijdrage opgenomen in het weerstandsvermogen van de gemeente.

Grondbeleid

Inleiding

De manier waarop de gemeente invloed uitoefent op de realisatie van ruimtelijke plannen kan kortweg worden gezien als de essentie van gemeentelijk grondbeleid. Een slagvaardig grondbeleid is een randvoorwaarde voor het welslagen van ruimtelijk en sectoraal beleid.

Toekomstvisie, Structuurvisie, Woningbouwprogramma en andere beleidsnota's geven richting aan de toekomstige ontwikkeling van Valkenswaard. Om te zorgen dat de gemeente daarin de regie kan voeren is het van belang dat zij zich naast publiekrechtelijke kaders kan bedienen van privaatrechtelijke kaders en instrumenten. Dit kan door het voeren van een faciliterende grondpolitiek met een sterke regiefunctie. Alleen voor maatschappelijke doelen en natuurcompensatie wordt nog een actieve grondpolitiek gevoerd.

De doelstellingen en werkwijzen en instrumenten van het grondbeleid liggen vast in de Nota Grondbeleid, vastgesteld op 29 oktober 2020. In het 1e kwartaal van 2024 wordt u een voorstel voorgelegd voor het grondbeleid 2024-2028.

Prognose resultaat totale bouwgrondexploitatie

Jaarlijks worden de lopende bouwgrondexploitaties (grexen) geactualiseerd. Het proces van de actualisatie valt samen met het proces van de jaarrekening. Alle genoemde einddatums van de grexen, de datum van de netto contante waarde en de financiële resultaten in deze paragraaf zijn gebaseerd op de actualisatie van de grexen zoals die zijn gepresenteerd in de jaarrekening 2022, met uitzondering van het resultaat van de grex Lage Heide landgoederen. In de bestuursrapportage 2023 hebben wij u de laatste ontwikkeling van deze grex gemeld. Op 30 juli 2022 hebben wij een besluit genomen over de aangepaste verkoop van de bouwkavels in het Lage Heide landgoed (=Heidehorst). Nadat de kavels eerder (voor 2019) te koop hadden gestaan hebben we in juli 2022 het besluit genomen om de kavels wederom in de verkoop te brengen, maar wel met een lagere grondprijs dan bij de eerste aanbidding van de kavels voor 2019. De lagere grondprijs had gevolgen voor de grex Lage Heide landgoed. Het resultaat van de oude grex was geraamd op € 546.000 en het geraamde resultaat van de grex bij de lagere grondprijzen is € 216.591.

Deze opbrengst is opgenomen in onderstaande tabel. De eerstvolgende actualisatie vindt plaats ten behoeve van de vaststelling van de jaarrekening 2023.

Medio 2023 zijn de onderstaande 11 grondexploitaties actief en worden onderstaande resultaten op einddatum geraamd.

bedragen x € 1.000

Grondexploitatie	Einde looptijd	Verwacht resultaat op einddatum	Tussentijdse winstneming t/m 2022	Totaal resultaat einde looptijd na tussentijdse winstnemingen
Scottstraat	2027	556	6	562
Barentszstraat	2025	-629	0	-629
Emmalaan gem.werf	2025	-645	0	-645
Lage Heide wonen*	2025	2.159	4.600	6.759
Lage Heide landgoederen*	2025	217	0	217
Lage Heide natuur*	2024	-1.760	0	-1.760
Jasmijn/Hazelaar	2027	1.994	2	1.996
Le Sage ten Broekstraat	2026	82	0	82
Keizerstraat-Venbergseweg	2027	586	0	586
Borkel Oude School	2025	124	8	132
Wilde Wingerd	2027	313	0	313

Tabel: resultaat op einddatum

* = Grexen Lage Heide financieel één grex.

Risicoanalyse

In de crisisperiode (2008-2010) waarin sommige gemeenten enorme bedragen in de grondexploitaties moesten afboeken, heeft Valkenswaard de risico's met een scenariomodel gemonitord. Voor een tweetal grexen met een (beperkt) risico hebben we steeds een drietal scenario's doorgerekend. Het betrof de grexen van het plan Lage Heide Wonen en Lage Heide Landgoed.

Inmiddels zijn de risico's voor deze twee grexen dermate verkleind, dat het niet meer noodzakelijk is om voor deze grexen een risicoberekening uit te voeren. Voor de grex Lage Heide Wonen is er nog slechts één kavel van de oorspronkelijke 71 kavels te koop en voor de grex Lage Heide Landgoed zijn alle vijf kavels verkocht of is er een koopovereenkomst gesloten. Mede hierdoor is het risico dat de verwachte resultaten niet gehaald worden nagenoeg verdwenen. Voor alle andere grexen liggen er besluiten voor de voorgenomen grondverkoop, zijn er taxaties gemaakt of worden nog bestemmingsplanprocedures doorlopen.

Voor de grexen, waarvan het bestemmingsplan nog in procedure is, zijn nog geen risicoberekeningen gemaakt, omdat de juiste omvang van de te verkopen bouw kavels nog niet vaststaat. Daarnaast hebben we hier gerekend met behoudende grondprijzen (die lager zijn dan wij als uitkomst verwachten van de nog uit te voeren taxaties van de grondprijzen).

Voorzieningen Lage Heide

De grexen Lage Heide Wonen, Landgoederen en Natuur worden financieel beschouwd als één grex. De eindwaarde van de grex Natuur is negatief. Voor de grexen Wonen en Landgoederen zijn eindwaarden positief. Voor het totale grex Lage Heide leidt dit tot een gezamenlijk gewogen resultaat van € 5.215.590 positief.

Garantie grondprijzverlaging

In de woningmarktanalyse (raadsvoorstel 13raad00478 d.d. 5 september 2013) zijn stimulerende maatregelen benoemd die direct invloed hebben op het resultaat van de lopende grondexploitaties. De maatregel, die effect heeft op het resultaat van de lopende grondexploitatie, is de garantie die de gemeente aan de koper van een bouw kavel verstrekt, die garandeert dat een eventuele verlaging van de grondprijs binnen 10 jaar na aankoop wordt terugbetaald aan de consument.

Bij de behandeling van het raadsvoorstel 2e actualisatie bouwgrondexploitaties 2015 heeft uw raad een amendement aangenomen, dat deze garantieregel met ingang van 1 april 2016 te beëindigen, waarbij de tot dat moment afgegeven garanties worden gerespecteerd. Dit betekent een risico bij grondprijzverlaging.

Tot en met 1 april 2016 hebben wij zes bouw kavels in de grex Lage Heide wonen verkocht met toepassing van de prijsgarantie. In het onderstaande overzicht geven wij de concrete financiële gevolgen aan voor de grex Lage Heide wonen bij een grondprijzverlaging. Voor de bepaling van het risicobedrag zijn we uitgegaan van een substantiële grondprijzverlaging naar € 322/m².

Kavelnummer + oppervlakte	Aankoopjaar	Prijs verkoopdatum	Risicobedrag
Kavel 18 (405 m ²)	2014	€ 380/m ²	23.490
Kavel 19 (434 m ²)	2014	€ 380/m ²	25.172
Kavel 14 (463 m ²)	2015	€ 380/m ²	26.854
Kavel 30 (480 m ²)	2016	€ 380/m ²	27.840
Kavel 35 (378 m ²)	2016	€ 380/m ²	21.924
Kavel 41 (433 m ²)	2016	€ 380/m ²	25.114
Totaal garantiebedrag			150.394

Het risicobedrag moet uitbetaald worden op het moment dat u besluit om de bouwgrondprijzen te verlagen. Op basis van het aantal vierkante meters bouwgrond van de verkochte bouw kavels kan een negatief resultaat optreden van € 150.394. Het risicobedrag is ten laste gebracht van de ondergrens van de Reserve Grondexploitaties.

Grondexploitatie Lage Heide	Einde looptijd	Resultaat op eindwaarde	Resultaat gebaseerd op gewogen resultaat of eindwaarde
<ul style="list-style-type: none"> • Lage Heide wonen basis • Prijsgarantie PO-kavels 	2025	6.758.732 -150.394	Eindwaarde Risicobuffer
Lage Heide landgoederen	2025	216.591	Eindwaarde
Lage Heide natuur	2024	-1.759.733	Eindwaarde
Lage Heide totaal		5.065.196	

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het totaal resultaat van de grexen Lage Heide positief blijft en er geen voorziening getroffen moet worden.

Voorziening Dommelkwartier

In december 2015 is de ruimtelijke procedure van het bestemmingsplan Dommelkwartier 2013 beëindigd, omdat de ontwikkeling niet past binnen de kaders van de Ladder voor duurzame verstedelijking. Er is een mediationtraject gestart over de afwikkeling van de gesloten anterieure overeenkomsten. Dit mediationtraject is in 2016 gestart en is eind 2018 beëindigd. De advocaat van de ontwikkelaars heeft daarop op 20 december 2018 schriftelijk mededeling gedaan dat partijen weer worden teruggeworpen op de op 29 december 2015 kenbaar gemaakte aansprakelijkstelling en concept-dagvaarding. De dagvaarding heeft geresulteerd in een uitspraak van de Rechtbank, waarbij de gemeente is vrijgesproken van de aansprakelijkheidsstelling. Echter de ontwikkelaar heeft hoger beroep aangetekend tegen de uitspraak. Het gerechtshof heeft op 7 juni 2022 uitspraak gedaan ten gunste van de gemeente. Tegen de uitspraak is de ontwikkelaar begin september 2022 in cassatie gegaan bij de Hoge Raad.

Om bovenstaande reden wordt de grondexploitatie nog niet gesloten, wel zal de boekwaarde van de grex niet hoger mogen zijn dan de taxatiewaarden van de huidige bestemming. De boekwaarde van de grex bedraagt op 31 december 2022 € 1.838.988. De taxatiewaarde bedraagt € 255.000. Op basis van deze taxatiewaarde is in de jaarrekening 2022 een voorziening getroffen van € 1.560.118.

Resume voorzieningen alle grexen

Voor grexen waarvoor een nadelig exploitatieresultaat wordt verwacht zijn voorzieningen getroffen. Jaarlijks worden de voorzieningen bij de jaarrekening op basis van geactualiseerde grexen de voorzieningen aangepast, waarbij de voorziening verhoogd of verlaagd wordt op basis van het verwachte resultaat (netto contant op 1-1-23). In de onderstaande tabel staan de voorzieningen op 1-1-2022 (verwacht resultaat actualisatie jaarrekening 2021) en het verwachte negatieve resultaat de geactualiseerde grexen voor de jaarrekening 2022. Het verschil tussen beide bedragen is de verhoging of verlaging van de voorzieningen.

Voor de volgende bestemmingsplannen in exploitatie (grondexploitaties) zijn voorzieningen getroffen:

<i>Bedragen in €</i>				
Grondexploitatie	Voorziening 1-1-2022	Geraamde resultaat op NCW 1-1-2023	Aanpassing voorziening jaarrekening 2022	Voorziening per 1-1-2023
Barentzstraat	610.703	-593.099	-17.604	593.099
Emmalaan gem. werf	593.216	-607.629	14.413	607.629
Dommelkwartier	1.560.118	-1.583.989	23.870	1.583.989
Totaal	2.764.037	-2.784.717	20.680	2.784.717

Voor de grexen waarvoor op basis van de gewogen netto contante waarde een negatief resultaat wordt verwacht zijn voorzieningen getroffen. De mutaties in de voorzieningen zijn ten laste gebracht ten laste van de Reserve Grondexploitaties. Het totaal van de voorzieningen bedraagt op 31 december 2022 ± € 2.700.000, waarvan in het verleden ruim € 1.400.000 ten laste is gebracht van de Algemene reserve en het restant is verwerkt in de Reserve Grondexploitaties.

Reserve Grondexploitaties

Bij tussentijdse winstneming is nog geen sprake van definitief gerealiseerde winsten en bestaat daarom het risico dat de werkelijke winsten, ondanks het feit dat een voorgeschreven methodiek wordt gehanteerd bij de berekening van de tussentijdse winstneming, lager zullen zijn. Voorzichtigheidshalve worden bij het opmaken van de jaarrekening de tussentijdse winsten vanaf 2018 toegevoegd aan de Reserve Grondexploitaties.

In februari 2022 heeft u een rekenmethodiek voor de maximale hoogte van de Reserve Grondexploitaties vastgesteld. Met het vaststellen van de ondergrens voor de reserve kan een deel van het saldo worden toegevoegd aan de Algemene reserve. De Reserve Grondexploitaties wordt gebruikt als dekking voor tegenvallende resultaten in de grexen en betalingen van de vennootschapsbelasting over de winstgevende grexen.

Deze nieuwe methodiek is bij de jaarrekening 2021 voor het eerst toegepast.

De Reserve Grondexploitaties bedraagt op 31 december 2022 € 1.240.282.

Tussentijdse winstneming

In de Notitie Grondexploitatie 2016 is door de commissie BBV aangegeven op welke wijze rekening gehouden moet worden met tussentijds winst nemen bij positieve grondexploitatiecomplexen. Het verantwoorden van tussentijdse winst is geen keuze maar een verplichting die voortkomt uit het realisatiebeginsel.

Onze accountant heeft ons geadviseerd om de tussentijdse winstneming als volgt te formuleren: "Voor de berekening van de tussentijdse winst wordt voor alle grexen uitgegaan van het resultaat op einddatum met uitzondering van de grexen waarvoor een risicoberekening is opgesteld. Bij een "risico"-grex wordt voor het bepalen van de tussentijdse winst uitgegaan van het gewogen resultaat van de risicoscenario's op einddatum." Op dit moment worden de grexen van Lage Heide wonen en Landgoed aangemerkt als risico-grexen.

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2022 zijn de tussentijdse winsten voor het boekjaar 2022 vastgesteld en toegevoegd aan de Reserve Grondexploitaties.

Invoering Wet vennootschapsbelasting (Vpb)

Op 1 januari 2016 zijn de Vpb-regels voor de grondexploitatie in werking getreden.

De activiteiten voor de grondexploitaties zijn in het kader van de Vpb een onderneming, waardoor deze belastingplichtig zijn. Inmiddels hebben we van de belastingdienst bericht dat we t/m 2020 definitief geen vennootschapsbelasting hoeven te betalen. Op basis van een voorlopige aanslag moeten we vanaf 2023 voor het eerst vennootschapsbelasting afdragen. De definitieve bedragen zijn nog niet bekend. In de Reserve Grondexploitaties is een reservering opgenomen voor een mogelijke afdracht in de jaren 2023 t/m 2025.

Subsidieverstrekking

De kwaliteit van de samenleving in de gemeente Valkenswaard en haar kernen Borkel, Schaft en Dommelen wordt mede gekenmerkt door de hoge mate van sociale samenhang. Het fundament van die sociale samenhang wordt gevormd door betrokken burgers die vorm geven aan de samenleving, hun samenleving. Veel activiteiten die burgers ontplooiën, komen tot stand in georganiseerd verband. De gemeente Valkenswaard vindt die activiteiten belangrijk. Daarom verstrekt de gemeente jaarlijks subsidies aan een breed scala van meer dan honderd verenigingen en organisaties.

Er zijn veel verschillende subsidies en daarom hebben we de algemene subsidieverordening beperkt tot de hoofdlijnen. Het gaat om een procedureverordening en daarnaast gelden de beleidsregels. De subsidies kunnen structureel en incidenteel zijn en daarnaast is er sprake van subsidiërelaties met gewone en intensieve sturing door de gemeente. Met subsidiërelaties die hoog scoren op bepaalde criteria is er intensiever contact vanuit de gemeente, zodat we zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau tot een goed plan en een adequate monitoring kunnen komen. Het gaat om criteria zoals het van vitaal belang zijn voor het welbevinden van de burger, het bepalend zijn voor het al dan niet realiseren van gemeentelijke beleidsdoelstellingen en het vormen van een groot financieel risico voor de gemeente.

Subsidiebeleid en subsidieverordening

Begin 2019 is de evaluatie van het Subsidiebeleid 2016 en de verordening opgeleverd. Aan de hand van deze evaluatie zijn het beleid, de subsidieverordening en de beleidsregels aangepast. Dit aangepaste beleid is van toepassing op structurele subsidies vanaf 2021 en voor incidentele vanaf 2020.

Subsidieplafond

Gebaseerd op de algemene subsidieverordening stelt de gemeenteraad, bij de jaarlijkse vaststelling van de begroting, per cluster het bedrag vast dat ten hoogste als budgetsubsidie door het college kan worden verleend aan organisaties. Die subsidie is bedoeld voor het daaropvolgende jaar en moet gebruikt worden om de doelen binnen het cluster te bereiken. Overigens kunnen er altijd redenen zijn waardoor we aan de aan ons gelieerde partijen vragen om extra activiteiten te verrichten, zodat we ons beleid kunnen uitvoeren. De extra middelen die dan nodig kunnen zijn, zoeken we altijd binnen de programma's.

Op basis van het in 2016 vastgestelde subsidiebeleid zijn de subsidies verdeeld in clusters. Deze clusters geven aan welke maatschappelijke doelen worden gediend. In onderstaande tabel geven we aan welk subsidiebedrag met welk cluster is gemeoid:

bedragen x € 1.000

Cluster	Subsidieplafond 2024
Meedoen Makkelijker Maken	1.921
Opgroeien en Opvoeden	1.469
Toerisme (VVV)	75
Cultuur (Bibliotheek)	672
Bevorderen Sociale Cohesie	168
Cultuur	1.488
Ondersteuning Ondernemersklimaat	81
Sport	367
Toerisme	59
Vormgeving en Ontwikkeling	27
Volksgezondheid en Zorg	17
Totaal	6.344

Wet open overheid (Woo)

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. De Woo vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo heeft tot doel om overheden en semioverheden transparanter te maken.

Artikel 3.5 van de Woo schrijft voor dat een bestuursorgaan in de begroting aandacht besteed aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de wet. In de jaarstukken moeten we verslag doen van de uitvoering van de wet, mede in relatie tot de beleidsvoornemens.

De wet geeft regels over het actief openbaar en toegankelijk maken van overheidsinformatie en moet ervoor zorgen dat deze informatie beter vindbaar, voor burgers doorzoekbaar en goed te archiveren is. Daarbij bouwt de Woo op drie pijlers:

- Actieve openbaarmaking
- Passieve openbaarmaking
- Verbetering van de informatiehuishouding

Actieve openbaarmaking

Ten eerste verplicht de Woo op grond van artikel 3.3. overheidsorganisaties documenten actief openbaar te maken. De Woo noemt hierbij elf categorieën documenten die actief openbaar moeten worden gemaakt. Het overgangsrecht van de Woo regelt dat de start van de actieve openbaarmaking van deze elf categorieën wordt geregeld in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). Daarin zal naar verwachting naast de datum ook worden bekend gemaakt dat de elf categorieën niet allemaal tegelijk openbaar moeten worden gemaakt, maar dat daar een fasering in wordt aangebracht. Momenteel worden een aantal typen documenten al actief openbaar gemaakt. Hierbij valt te denken aan raadsstukken, lokale wet- en regelgeving en beleidsregels.

Om actieve openbaarmaking te ondersteunen, komt er een verwijzindex. Deze 'Woo-index' moet het voor inwoners makkelijker maken openbare documenten te doorzoeken. In de index wordt verwezen naar locaties waar gemeenten hun informatie publiceren. Om aansluiting te kunnen vinden bij de index, wordt er door gemeente zelf een publicatieplatform ingericht.

Passieve openbaarmaking

Naast actieve openbaarmaking, kunnen inwoners op eigen verzoek vragen om bepaalde informatie openbaar te maken. Ook bij *openbaarmaking op verzoek* gaat de Woo ervan uit dat het belang van openbaarheid altijd geldt en dat alleen in uitzonderingsgevallen een bijzonder belang vóór openbaarmaking kan gaan. Deze belangen zijn omschreven in de Woo. Concreet betekent dit dat een Woo-verzoek (of onderdelen daarvan) alleen kan (of kunnen) worden geweigerd wanneer een bijzonder belang in het geding is.

Verbetering informatiehuishouding

De Woo verplicht gemeenten de informatiehuishouding op orde te brengen en te houden. Wij werken voortdurend aan de verbetering van onze informatiehuishouding. Jaarlijks worden stappen gezet, mede door de invoering van zaakgericht werken en de invloed van digitalisering. Het afgelopen jaar zijn er al verschillende acties uitgevoerd om de Woo binnen de organisatie te implementeren. Zo zijn medewerkers via intranet geïnformeerd, zijn standaardbrieven aangepast en is er informatie over de Woo op de gemeentelijke website geplaatst. Ook zijn de verplichte Woo- contactpersonen aangewezen en is het ambitieniveau bepaald. Het komende jaar wordt gewerkt aan de verdere implementatie van de Woo, onder meer door aansluiting te zoeken op de eerdergenoemde Woo-index.

Bijlagen

Bijlage 1 Gemeentebestuur

Samenstelling gemeenteraad, raadsperiode 2022 - 2027

Partij	Aantal zetels in de gemeenteraad
H&G (Helder & Gedreven)	6
Vote	4
Valkenswaard Lokaal	3
PvdA (Partij van de Arbeid)	3
CDA (Christen Democratisch Appèl)	2
Samen voor Valkenswaard	2
VVD (Volkspartij voor Vrijheid en Democratie)	1
D66 (Democraten 66)	1
Vitaal Valkenswaard	1

Op 22 maart 2022 heeft er een gemeenteraadsverkiezing plaatsgevonden, waarna een nieuwe gemeenteraad is geïnstalleerd (30 juni 2022).

Vanaf juni 2022 bestaat het college van burgemeester en wethouders uit:

College	Portefeuille
Burgemeester drs. A.B.A.M. Ederveen	Openbare Orde en Veiligheid, burgerzaken, intergemeentelijke samenwerking, communicatie en marketing, coördinatie handhaving, coördinatie toekomstvisie, evenementenbeleid, bedrijfsvoering, BGTS-De Groote Heide.
Wethouder T.P.T.H. Geldens	Financiën, beheer openbare ruimte, natuur en landschapsontwikkeling, ruimtelijke ordening/omgevingsvergunningen, transitie landelijk gebied, masterplan centrum, gebiedsontwikkeling N69-zuid, Dommeland-Natuur.
Wethouder M.H. Theus	Werk en inkomen, onderwijs, inburgering, economische zaken, kunst en cultuur, vastgoed en grondzaken, wijkwethouder Borkel en Schaft/Gegraaf/Kerkakkers.
Wethouder R. A. J. Pijnenburg	Duurzaamheid, Sport, Jeugd, subsidiebeleid, informatiebeveiliging, Dommeland-boulevard en paardenzone, wijkwethouder Turfberg/Hoge Akkers/Centrum.
Wethouder B. F. B. J. Bots	Volkshuisvesting, Wmo en zorg, verkeer en mobiliteit, monumenten, wijkgericht werken, project verkeersmaatregelen Dommelen-Zuid, project gezonde duurzame leefomgeving, Dommeland-toerisme en recreatie, wijkwethouder Dommelen/Geenhoven, monumenten.

Bijlage 2 Overzicht reserves en voorzieningen

ALGEMENE RESERVE

bedragen x € 1.000

Algemene reserve	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Totaal Algemene reserve per 31-12	10.061	14.176	13.800	14.056

BESTEMMINGSRESERVES

bedragen x € 1.000

Bestemmingsreserve	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Vervanging inventaris sport	40	37	27	16
Opvang vluchtelingen en migranten	793	793	793	793
Reserve Coronaherstelplan	137	137	137	137
<i>Totaal bestemmingsreserves programma 1</i>	<i>970</i>	<i>967</i>	<i>957</i>	<i>946</i>
Speellocaties/toestellen	206	197	156	138
Egalisatiereserve Vastgoed	1.204	1.154	1.104	1.054
Grondexploitaties	1.240	1.240	1.240	1.240
Rood voor groen	223	223	223	223
Tractie ruimtelijk beheer	460	571	409	267
Groot onderhoud vastgoed	5.640	5.406	5.172	4.938
<i>Totaal bestemmingsreserves programma 2</i>	<i>8.973</i>	<i>8.791</i>	<i>8.304</i>	<i>7.860</i>
Beeldende kunst	331	316	301	286
Evenementen	49	49	49	49
Vervanging instrumenten CMD	104	106	108	110
Vervanging inventaris CMD	8	23	38	53
<i>Totaal bestemmingsreserves programma 3</i>	<i>492</i>	<i>494</i>	<i>496</i>	<i>498</i>
Vervanging bedrijfsmiddelen	471	523	575	627
Afwikkeling activiteiten	1.155	1.079	1.041	1.041
<i>Totaal bestemmingsreserves programma 5</i>	<i>1.626</i>	<i>1.602</i>	<i>1.616</i>	<i>1.668</i>
Totaal bestemmingsreserves	12.061	11.854	11.373	10.972

DEKKINGSRESERVES

bedragen x € 1.000

Dekkingsreserve	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Parkeerplaats sportpark 't Heike	21	19	16	14
<i>Totaal dekkingsreserves programma 1</i>	<i>21</i>	<i>19</i>	<i>16</i>	<i>14</i>
Brandveiligheid gemeentelijke gebouwen	175	166	158	149
Nulplus maatregelen N69	1.600	1.600	1.600	1.600
Dekkingsres Reconstr. Westzijde Markt	1.425	1.389	1.354	1.318
Dekkingsres BV 09 Reconstr Kruising de Vest-Zeelberg	163	155	148	141
Dekkingsres BV 15 inricht verblijfsgeb binnen beb Kom	127	122	118	113
Dekkingsreserve MC / HER 11 Kloosterplein	354	344	335	326
Dekkingsres Kapitaallasten Projectenportefeuille	939	-	-	-
PPF BV 28a Verkeersmaatregelen Westershovenseweg	295	283	271	259
PPF BV 28b Verkeersmaatregelen Brouwerijdreef	1.518	1.457	1.396	1.336
PPF BV 28c Verkeersmtr. Bergstr./Norbertusdreef	2.247	2.158	2.068	1.978
PPF BV 28d Herinr. Dommelseweg (tot Florapark)		938	901	863
PPF MC/HER 03 Herinr.Eindhweg: Markt/Corridor(K)	625	600	575	550
Kapitaallasten CC De Hofnar	5.773	5.452	5.118	4.783
Tractie 2011	4	1	-	-
Vrachtwagen 83BKJ3	82	63	44	25
Nimos onkruidborstel machine	33	25	18	10
Dekkingsres Ravo Veegmachine BW45	112	96	80	64
Dekkingsres Ravo Veegmachine BW44	117	100	83	67
Dekkingsres Tractor WM53	45	37	30	22
<i>Totaal dekkingsreserves programma 2</i>	<i>15.634</i>	<i>14.986</i>	<i>14.297</i>	<i>13.604</i>
ICT algemeen	398	398	398	398
Kapitaallasten voormalig gemeentehuis	65	33	-	-
Kapitaallasten Gemeentehuis	2.644	2.361	2.074	1.783
<i>Totaal dekkingsreserves programma 5</i>	<i>3.107</i>	<i>2.792</i>	<i>2.472</i>	<i>2.181</i>
Totaal dekkingsreserve	18.762	17.797	16.785	15.799
Totaal bestemmings- en dekkingsreserves	30.823	29.651	28.158	26.771

VOORZIENINGEN

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Onderhoud wegen en bruggen	644	644	645	626
Riolering	3.059	2.438	1.818	1.198
Voorziening GOB-herinvestering groene doelen	833	833	833	833
<i>Totaal voorzieningen programma 2</i>	<i>4.536</i>	<i>3.915</i>	<i>3.296</i>	<i>2.657</i>
Appa langlevensrisico (pensioen)	3.595	3.589	3.698	3.807
<i>Totaal voorzieningen programma 4</i>	<i>3.595</i>	<i>3.589</i>	<i>3.698</i>	<i>3.807</i>
WW verplichtingen personeel	49	49	49	49
Voorziening bovenwettelijk verlof	208	208	208	208
Dubieuze debiteuren	2.583	2.583	2.583	2.583
Bouwgrondexploitaties	5.307	5.307	5.307	5.307
<i>Totaal voorzieningen programma 5</i>	<i>8.147</i>	<i>8.147</i>	<i>8.147</i>	<i>8.147</i>
Totaal voorzieningen	16.278	15.651	15.141	14.611

Totaal reserves en voorzieningen	57.162	59.478	57.099	55.438
---	---------------	---------------	---------------	---------------

Bijlage 3 Ontwikkeling van reserves en voorzieningen

ALGEMENE RESERVE

bedragen x € 1.000

Algemene reserve	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	9.185	10.061	14.176	13.800
bij: storting	1.061	4.115	-	256
af: beschikking	185	-	376	-
Saldo 31 december	10.061	14.176	13.800	14.056

BESTEMMINGSRESERVES

bedragen x € 1.000

Vervanging inventaris sport	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	40	37	27	16
bij: storting	20	20	20	20
af: beschikking	22	30	30	30
Saldo 31 december	37	27	16	6

bedragen x € 1.000

Opvang vluchtelingen en migranten	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	793	793	793	793
bij: storting	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-
Saldo 31 december	793	793	793	793

bedragen x € 1.000

Corona herstelplan	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	137	137	137	137
bij: storting	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-
Saldo 31 december	137	137	137	137

bedragen x € 1.000

Speellocaties	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	206	197	156	138
bij: storting	95	95	95	95
af: beschikking	104	137	113	110
Saldo 31 december	197	156	138	123

bedragen x € 1.000

Egalisatiereserve Vastgoed	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	1.204	1.154	1.104	1.054
bij: storting	-	-	-	-
af: beschikking	50	50	50	50
Saldo 31 december	1.154	1.104	1.054	1.004

bedragen x € 1.000

Tussentijdse winstneming bouwgrondexploitaties	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	1.240	1.240	1.240	1.240
bij: storting	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-
Saldo 31 december	1.240	1.240	1.240	1.240

bedragen x € 1.000

Rood voor groen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	223	223	223	223
bij: storting	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-
Saldo 31 december	223	223	223	223

bedragen x € 1.000

Tractie ruimtelijk beheer	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	460	571	409	267
bij: storting	183	183	183	183
af: beschikking	72	345	325	197
Saldo 31 december	571	409	267	253

bedragen x € 1.000

Groot onderhoud vastgoed	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	5.640	5.406	5.172	4.938
bij: storting	785	785	785	785
af: beschikking	1.019	1.019	1.019	1.019
Saldo 31 december	5.406	5.172	4.938	4.704

bedragen x € 1.000

Beeldende kunst	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	331	316	301	286
bij: storting	-	-	-	-
af: beschikking	15	15	15	15
Saldo 31 december	316	301	286	271

bedragen x € 1.000

Evenementen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	49	49	49	49
bij: storting	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-
Saldo 31 december	49	49	49	49

bedragen x € 1.000

Vervanging instrumenten CMD	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	104	106	108	110
bij: storting	13	13	13	13
af: beschikking	11	11	11	11
Saldo 31 december	106	108	110	112

bedragen x € 1.000

Vervanging inventaris CMD	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	8	23	38	53
bij: storting	15	15	15	15
af: beschikking	-	-	-	-
Saldo 31 december	23	38	53	68

bedragen x € 1.000

Vervanging bedrijfsmiddelen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	471	523	575	627
bij: storting	58	58	58	58
af: beschikking	6	6	6	6
Saldo 31 december	523	575	627	679

bedragen x € 1.000

Afwikkeling activiteiten	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	1.155	1.079	1.041	1.041
bij: storting	-	-	-	-
af: beschikking	76	38	-	-
Saldo 31 december	1.079	1.041	1.041	1.041

DEKKINGSRESERVES

bedragen x € 1.000

Dekkingsreserves	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	18.762	17.797	16.785	15.799
bij: storting	-	-	-	-
af: beschikking	966	1.011	986	998
Saldo 31 december	17.797	16.785	15.799	14.801

VOORZIENINGEN

bedragen x € 1.000

Groot onderhoud wegen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	644	664	645	626
bij: storting	795	795	795	795
af: beschikking	775	814	814	814
Saldo 31 december	664	645	626	607

bedragen x € 1.000

Riolering	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	3.059	2.437	1.818	1.198
bij: storting	-	-	-	-
af: beschikking	620	620	620	620
Saldo 31 december	2.437	1.818	1.198	578

bedragen x € 1.000

WW verplichtingen personeel	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	49	49	49	49
bij: storting	25	25	25	25
af: beschikking	25	25	25	25
Saldo 31 december	49	49	49	49

bedragen x € 1.000

APPA langlevenrisico/wachtgeld	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	3.595	3.589	3.698	3.807
bij: storting	109	109	109	109
af: beschikking	114	-	-	114
Saldo 31 december	3.589	3.698	3.807	3.801

bedragen x € 1.000

Voorziening GOB-herinvestering groene delen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	833	833	833	833
bij: storting	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-
Saldo 31 december	833	833	833	833

bedragen x € 1.000

Voorziening bovenwettelijk verlof	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	208	208	208	208
bij: storting	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-
Saldo 31 december	208	208	208	208

VOORZIENINGEN DIE IN MINDERING OP DE ACTIVA WORDEN GEBRACHT:

bedragen x € 1.000

Dubieuze debiteuren	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	2.583	2.583	2.583	2.583
bij: storting	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-
Saldo 31 december	2.583	2.583	2.583	2.583

bedragen x € 1.000

Bouwgrondexploitatie	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo 1 januari	5.307	5.307	5.307	5.307
bij: storting	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-
Saldo 31 december	5.307	5.307	5.307	5.307

Bijlage 4 Overzicht van baten en lasten

Lasten

bedragen x € 1.000

Programma	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Samen zorgen wij voor Valkenswaard	48.283	46.327	48.839	48.729	48.820	48.606
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	13.788	13.794	16.486	14.193	13.603	12.736
Samen recreëren wij in Valkenswaard	9.226	8.956	10.432	10.459	10.423	10.450
Samen vertegenwoordigen wij Valkenswaard	1.705	2.045	1.927	1.928	1.941	1.935
Samen in dienst van Valkenswaard	8.415	8.176	10.343	11.287	12.285	13.143
Overhead	12.773	12.935	14.589	14.860	14.806	14.676
Onvoorzien	0	50	50	50	50	50
Vennootschapsbelasting	0	PM	PM	PM	PM	PM
Algemene dekkingsmiddelen	-	50	257	95	79	79
Totale lasten	94.190	92.332	102.921	101.601	102.007	101.676

Baten

bedragen x € 1.000

Programma	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Samen zorgen wij voor Valkenswaard	12.488	10.384	10.993	10.953	10.953	10.861
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	7.948	7.876	8.966	7.374	6.781	5.825
Samen recreëren wij in Valkenswaard	2.137	1.113	2.092	2.098	2.085	2.086
Samen vertegenwoordigen wij Valkenswaard	285	-	-	-	-	-
Samen in dienst van Valkenswaard	6.595	6.446	7.483	7.049	7.195	7.344
Overhead	35	77	28	28	28	28
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-
Vennootschapsbelasting	-	PM	PM	PM	PM	PM
Algemene dekkingsmiddelen	69.885	68.597	74.423	77.709	74.191	75.508
Totale baten	99.373	94.493	103.985	105.211	101.234	101.653

Saldo voor bestemming	5.182	2.161	1064	3610	-773	-23
------------------------------	--------------	--------------	-------------	-------------	-------------	------------

Mutaties reserves
Lasten
bedragen x € 1.000

Programma	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Samen zorgen wij voor Valkenswaard	1.365	20	20	20	20	20
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	1.744	563	1.221	880	880	880
Samen recreëren wij in Valkenswaard	13	36	28	28	28	28
Samen vertegenwoordigen wij Valkenswaard	-	-	-	-	-	-
Samen in dienst van Valkenswaard	2.378	1.405	241	241	241	241
Totale lasten	5.500	2.023	1.510	1.169	1.169	1.169

Baten
bedragen x € 1.000

Programma	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Samen zorgen wij voor Valkenswaard	478	97	24	32	32	32
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	1.375	232	741	891	809	678
Samen recreëren wij in Valkenswaard	521	446	421	424	428	431
Samen vertegenwoordigen wij Valkenswaard	35	230	-	-	-	-
Samen in dienst van Valkenswaard	697	358	322	326	298	307
Totale Baten	3.108	1.364	1.507	1.674	1.567	1.448

Saldo mutatie reserves	-2.392	-659	-3	504	397	278
-------------------------------	---------------	-------------	-----------	------------	------------	------------

Saldo na bestemming	2.790	1.502	1.061	4.115	-376	256
----------------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	-------------	------------

Bijlage 5 Investeringsprogramma

In deze bijlage zijn de investeringen weergegeven die gepland staan in 2024 en verder. Investerings-
 en waarvan het krediet al eerder ter beschikking is gesteld zijn niet opgenomen in dit overzicht.

Investerings projectenportefeuille

Het krediet van onderstaande projecten is reeds door de raad verstrekt. In besluitvorming is vast-
 gelegd dat lopende projecten (indien nodig) jaarlijks worden geïndexeerd tijdens de Nota Kaders.
 Het totaalbedrag aan indexering bedraagt € 73.992. Er wordt uitgegaan van de GWW (grond, weg
 en waterwegen) algemene index. Dat is 2,5%.

Hieronder is alleen het benodigde aanvullende krediet gepresenteerd met de daarbij behorende
 verhoging van de kapitaallasten.

bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving	Inves- terings- bedrag	Kapitaallasten (afschrijvingen + rente)			
			2024	2025	2026	2027
<i>Investerings in 2024</i>						
Samen wonen en wer- ken wij in Valkens- waard	Indexering projecten- portefeuille	74	-	-4	-4	-4
Totaal						

Overige investeringen

bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving	Inves- terings- bedrag	Kapitaallasten (afschrijvingen + rente)			
			2024	2025	2026	2027
<i>Investerings in 2024</i>						
Samen zorgen wij voor Valkenswaard	Buitensport accommo- daties 2024	258*	-	-16	-16	-16
Samen wonen en werken wij in Val- kenswaard	Renovatie Sint Antonius- straat, Kempischebaan, Haagstraat e/o Fase 1	1.870	-	-	-86	-86
Samen wonen en werken wij in Val- kenswaard	Renovatie Sint Antonius- straat, Kempischebaan, Haagstraat e/o Fase 2	1.370	-	-	-	-63
Samen zorgen wij voor Valkenswaard	Beachveld	121	-	-8	-8	-8
Samen zorgen wij voor Valkenswaard	Glasvezel op sportpark Den Dries	60	-	-2	-2	-2
Samen zorgen wij voor Valkenswaard	Pumptrack	160	-	-9	-9	-9
Samen wonen en werken wij in Val- kenswaard	Actualisatie bewegwijze- ring 24-25	300	-	-25	-25	-25
Samen wonen en werken wij in Val- kenswaard	Masterplan Centrum, herinrichting entree Zuid	670	-	-27	-27	-27
Samen wonen en werken wij in Val- kenswaard	Korte termijn verduur- zaming gemeentelijk Vastgoed, investering 2024	282	-	-16	-16	-16

<i>Investerings in 2025</i>						
Samen zorgen wij voor Valkenswaard	Buitensport accommodaties 2025*	1.945	-	-	-215	-215
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Grootschalig herstel asfaltwegen 2025	1.276	-	-	-70	-70
<i>Investerings in 2026</i>						
Samen zorgen wij voor Valkenswaard	Buitensport accommodaties 2026	358	-	-	-	-22
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Grootschalig herstel asfaltwegen 2026	1.715	-	-	-	-94
<i>Investerings in 2027</i>						
Samen zorgen wij voor Valkenswaard	Buitensport accommodaties 2027	505	-	-	-	-
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Grootschalig herstel asfaltwegen 2027	3.755	-	-	-	-
Totaal			-	-103	-474	-653

* Dit betreffen de nieuwe kredieten die zijn opgenomen in de begroting. Vrijval van oude kredieten is niet opgenomen in deze tabel. Het effect van deze vrijval is wel verwerkt in de Nota Kaders. Totaal valt er in 2024 € 899.000 aan krediet vrij en in 2025 is dat € 1.900.000. Dit door verschuiving en aanpassing in de planning voor buitensport accommodaties.

Bijlage 6 Incidentele baten & lasten

Met het overzicht van incidentele baten en lasten wordt een onderbouwing gegeven van het structurele begrotingsevenwicht. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan het inzicht in de financiële positie van de gemeente. Van een structureel begrotingsevenwicht is sprake als structurele lasten in de begroting worden afgedekt door structurele baten.

Bij het opstellen van de tabel incidentele baten en lasten zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het betreft baten en lasten die zich voordoen in de begroting en de jaarrekening.
- Het betreft baten en lasten opgenomen met een drempel vanaf € 50.000.
- Het betreft baten en lasten die zich maximaal drie jaar voordoen of waarvan de eindigheid vastligt als gevolg van een raadsbesluit of toekenningsbesluit.

Een storting in of een onttrekking uit een reserve is in principe incidenteel en maakt daarom ook onderdeel uit van de incidentele mutaties die van invloed zijn op het jaarrekeningresultaat. Uitzonderingen hierop zijn bestemmingsreserves met een egalatiefunctie zoals bijvoorbeeld de reserve ter dekking voor kapitaallasten. Hierna volgt een overzicht van de incidentele baten en lasten, de incidentele baten en lasten met betrekking tot reserves en structurele baten en lasten reserves.

Overzicht incidentele baten en lasten (exclusief mutaties reserves)

Lasten *bedragen x € 1.000*

Programma	Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Samen wonen en werken in Valkenswaard	Ruimte voor groei	64	-	-	-
Samen wonen en werken in Valkenswaard	Implementatie Omgevingswet	500	-	-	-
Samen wonen en werken in Valkenswaard	Planstudies	275	-	-	-
Samen in dienst van Valkenswaard	Brandweertoren	185	-	-	-
Samen recreëren wij in Valkenswaard	Energielasten cultuur, sport en evenementen	50	-	-	-
Totaal		1.074	-	-	-

Baten *bedragen x € 1.000*

Programma	Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
		-	-	-	-
Totaal		-	-	-	-

Saldo incidentele baten en lasten (excl. Mutatie reserves)	1.074	-	-	-
---	--------------	---	---	---

Overzicht incidentele mutaties reserves

Starting

bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Samen zorgen wij voor Valkenswaard	Vervanging inventaris sport	20	20	20	20
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Speellocaties/ toestellen	95	95	95	95
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Tussentijdse winstnemingen Grondexploitaties	1.240	1.240	1.240	1.240
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Tractie ruimtelijk beheer	183	183	183	183
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Groot onderhoud vastgoed	785	785	785	785
Samen recreëren wij in Valkenswaard	Vervanging instrumenten CMD	13	13	13	13
Samen recreëren wij in Valkenswaard	Vervanging inventaris CMD	15	15	15	15
Samen in dienst van Valkenswaard	Vervanging bedrijfsmiddelen	58	58	58	58
Totaal		2.409	2.409	2.409	2.409

Onttrekking

bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Samen zorgen wij voor Valkenswaard	Vervanging inventaris sport	22	30	30	30
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Speellocaties/ toestellen	104	137	113	110
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Egalisatiereserve Vastgoed	50	50	50	50
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Tractie ruimtelijk beheer	72	345	325	197
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Groot onderhoud vastgoed	1.019	1.019	1.019	1.019
Samen recreëren wij in Valkenswaard	Beeldende kunst	15	15	15	15
Samen recreëren wij in Valkenswaard	Vervanging instrumenten CMD	11	11	11	11
Samen in dienst van Valkenswaard	Vervanging bedrijfsmiddelen	6	6	6	6
Samen in dienst van Valkenswaard	Afwikkeling activiteiten	76	38	-	-
Totaal		1.375	1.651	1.569	1.438

Saldo mutaties reserves incidentele lasten minus baten	1.034	758	840	971
---	--------------	------------	------------	------------

Saldo lasten minus baten totaal	2.108	758	840	971
--	--------------	------------	------------	------------

Toelichting incidentele baten en lasten

Ruimte voor groei Ruimtelijk Domein

In het kader van het arbeidsmarktvragestuk is het noodzakelijk om meerdere strategieën te kiezen om huidige en toekomstige vacatures in te vullen. De vereniging Brabantse gemeenten (vbg) is het initiatief "Ruimte voor Groei" gestart. Bij minimaal 15 deelnemende gemeenten wordt er een poule opgezet voor zij-instromers met als doel ze gezamenlijk op te leiden en begeleiden tot beleidsmedewerkers fysiek domein. De middelen bestaan uit de loonsom voor 1 fte schaal 9 periodiek 6 en kosten voor (gezamenlijke) begeleiding en opleiding, totaal € 91.000 voor 1 jaar. Uiteindelijk zal de zij-instromer die aan de slag gaat bij de gemeente Valkenswaard op worden genomen in de reguliere formatie van het team RB. Zodra daar formatieve ruimte voor is kan de loonsom van € 64.000 uit de reguliere middelen bekostigd worden.

Implementatie Omgevingswet

In de begroting is jaarlijks een bedrag opgenomen van € 147.000 wat besteed wordt aan de dekking van de programma organisatie. Voor de vervolgactiviteiten in het kader van de implementatie voor dit en volgend jaar is een plan van aanpak opgesteld. Er is een behoorlijke inzet van eigen en in te huren medewerkers nodig voor een aantal onderscheiden projecten.

- De omgevingsvisie: door de vormgeving, participatie en communicatie zal in 2024 een aanvullend budget nodig zijn.
- Het Omgevingsplan: het omgevingsplan bestaat uit een tijdelijk en een nieuw deel. Het nieuwe deel is eerst nog leeg en wordt gevuld. Het tijdelijke deel bestaat uit de vigerende bestemmingsplannen, beheersverordeningen en de bruidsschat. Tot eind 2029 krijgen gemeenten de tijd om het nieuwe deel te vullen. Vullen van het omgevingsplan met regels is een grote en langdurige maar ook een kostbare klus, die niet zonder externe ondersteuning mogelijk is. De kosten van het gehele traject t/m 2029 worden op basis van de inzichten op dit moment geschat op € 1.000.000.
- Externe telefonische helpdesk: de gemeente is vanaf 1 januari 2024 het eerste loket voor inwoners en gebruikers van het DSO. In de veranderende omstandigheden en nog niet 100% ingericht DSO is de verwachting dat een initiatiefnemer moeite heeft met de weg vinden in de digitale omgeving. Hierdoor kan het zijn dat er een toename gaat plaatsvinden van het aantal telefoontjes met vragen en/of klachten. In samenwerking met de A2 een externe telefonische helpdesk inschakelen zou hierin het KCC en KCO kunnen ontlasten. De kosten worden gedeeld door 3.
- Compensatie van belasting op capaciteit en inzet van medewerkers KCO en RB op implementatie Omgevingswet: De implementatie Omgevingswet heeft een groot effect op de teams KCO en RB. Het uitgangspunt in de implementatie is dat de input vooral gegeven wordt door vaste medewerkers en dat voor het wegwerken van de werkvoorraad extern kan worden ingehuurd door deze teams.
- Externe inhuur projectleiders en communicatie: De implementatie van de Omgevingswet kan niet zonder externe inhuur mogelijk gemaakt worden. De gemeente heeft niet voldoende capaciteit, kennis en kunde in huis. Daarnaast vraagt het programma veel aandacht voor voortdurende interne- en externe communicatie.

Voor de Nota kaders is een lumpsum voor de Omgevingswet opgevoerd met de intentie dat dit inzicht geeft in welke belasting de Omgevingswet op de begroting oplevert. Voor de jaren na 2024 wordt een in de orde van grootte gelijk bedrag als in 2024 verwacht. Omdat het nog moeilijk is om deze op dit moment exact te ramen is hiervoor een PM post opgevoerd.

Planstudies

Voor verschillende mobiliteitsuitdagingen worden onderzoeken en planstudies uitgevoerd. Deze komen voort uit het Mobiliteitsplan 2023. Dit betreft de volgende locaties:

- Planstudie de Vest
- Evaluatie en monitoring gewijzigde verkeerssituatie
- Studie HOV Scenario's
- Planstudie Leenderweg

Brandweermuseum

In de nota kaders 2024-2027 is een bedrag van € 185.000 opgenomen voor de realisatie van een interactief brandweermuseum in de monumentale brandweertoren van Valkenswaard en in de nog te bouwen nieuwbouw. Daarnaast heeft de stichting De Rode Haen onlangs ook een burgerinitiatief ingediend inhoudende het verzoek om € 185.000 beschikbaar te stellen voor de realisatie van een brandweermuseum. In overleg met de stichting wordt de realisatie van het museum in 2024 uitgevoerd.

Energielasten cultuur, sport en evenementen

In 2023 is door een aantal organisaties aanspraak gemaakt op de nadere regel subsidie stijging energielasten. Het gaat om de gebruikers van het Carolusgebouw, maar ook om andere sport-, cultuur- en evenementenorganisaties. Voor partijen die daardoor in 2024 in de problemen komen, wordt nog eenmaal € 50.000 gereserveerd.

Toelichting mutaties reserves*Vervanging inventaris sport (dekking reserve sport)*

Ieder jaar worden er uitgaven gedaan ter vervanging van inventaris sport. Ter dekking van deze kosten is een bestemmingsreserve ingesteld. De reserve is gevormd om te voorkomen dat voor allerlei vervangingen op het gebied van sport – wat in feite normale bedrijfsvoering is – krediet moet worden gevraagd. De reserve omvat allerlei losse sportmaterialen, zoals turn- en overige toestellen in gymzalen en sporthallen, maar ook buitensportmaterialen zoals doelen, atletiekmaterialen etc. Hiervoor is een inventarisatie gemaakt aan de hand waarvan een jaarlijkse vaste storting plaatsvindt op basis van de economische levensduur.

Speeltoestellen (dekking reserve speeltoestellen)

Er is vervanging nodig aan speeltoestellen in wijken. Hiervoor is een vervangingsreserves ingesteld, waarmee de speeltoestellen in de wijken tijdig vervangen kunnen worden. De vervangingsinvesteringen worden vermeld in de begroting en de meerjarenbegroting. In de begroting wordt zichtbaar gemaakt welke vervangingen in het begrotingsjaar worden voorzien.

Verspreiden gronden en gebouwen (dekking reserve egalisatie vastgoed)

Om een structurele verhoging van de storting in voorziening onderhoud te voorkomen is een egaliseringsreserve ingesteld die wordt gevoed met opbrengsten van verkoop van vastgoed. Door een deel van de resultaten op de verkoop van objecten te doteren in de egaliseringsreserve vastgoed biedt het voldoende gelegenheid om de ontoereikendheid in de onderhoudsvoorziening op te vangen en beheer op orde te bewerkstelligen.

Tussentijdse winstnemingen grondexploitaties

Conform de nieuwe BBV-wetgeving is de gemeente verplicht tussentijdse winst te nemen inzake grondexploitaties. De tussentijdse winstneming bij grondexploitaties wordt jaarlijks berekend conform de door de commissie BBV voorgeschreven Poc-methode en daarbij wordt de verwachte winst volgens het worstcasescenario als basis gehanteerd. De tussentijdse winstneming wordt gestort in bovengenoemde reserve. Daarnaast worden voorzieningen voor verwachte verliezen uit grondexploitaties ten laste van deze reserve gebracht. Wanneer de maximale hoogte van de reserve grondexploitatie is bereikt, valt het bedrag groter dan de berekende ondergrens, vrij ten gunste van de Algemene reserve.

Vervanging tractie ruimtelijk beheer (dekking reserve tractie ruimtelijk beheer)

Jaarlijks zijn er vervangingen noodzakelijk voor het wagenpark van ruimtelijk beheer. Hiervoor is een bestemmingsreserve ingesteld. De reserve is gevormd voor het wagenpark en aan te koppelen materieel om te voorkomen dat voor elke vervanging ten aanzien van de tractie – wat in feite normale bedrijfsvoering is – krediet moet worden gevraagd. Hiervoor is een beheerplan aanwezig aan de hand waarvan een jaarlijkse vaste storting plaatsvindt op basis van de economische levensduur.

Groot onderhoud vastgoed

Deze reserve is ingesteld per 31-12-2022. Deze reserve is in plaats gekomen van de voorzieningen Groot onderhoud, onderhoud Hofnar en onderhoud Hofnar facilitair die er al waren, omdat de onderbouwingen van deze voorzieningen niet aan alle BBV-eisen voldoen. De huidige jaarlijks geraamde stortingen en onttrekkingen worden gehandhaafd tot de eerstvolgende herziening van het

meerjarenonderhoudsplan. Bij elke actualisatie van het meerjarenonderhoudsplan wordt vastgesteld of de reserve toereikend is en welk jaarlijks bestedingsplan in de begroting kan worden opgenomen.

Beeldende kunst

Op 30 september 2004 heeft de raad de Nota beeldende kunstgemeente Valkenswaard vastgesteld. Daarin is de vorming van deze reserve opgenomen. In feite is ook hier geen sprake van een bestemmingsreserve in de zuiverste zin van het woord, omdat er geen sprake is van een eindbestemming maar van een doorlopende bestemming. In de nota is aangegeven dat 1% van de gerealiseerde grondverkopen - van na de vaststelling van de nota geopende bouwgrondcomplexen - in de reserve beeldende kunst wordt gestort. Daarom is het wel zinvol het inzicht hierin te behouden.

Vervanging instrumenten CMD (dekking reserve instrumenten CMD)

Jaarlijks worden er uitgaven gedaan voor de vervanging van instrumenten voor het Centrum Muziek en Dans. Voor deze vervangingen is een bestemmingsreserve ingesteld. De reserve is gevormd om te voorkomen dat voor vervanging van instrumenten van het Centrum voor Muziek en Dans – wat in feite normale bedrijfsvoering is – krediet moet worden gevraagd. De reserve omvat alle instrumenten.

Vervanging inventaris CMD

Jaarlijks worden er uitgaven gedaan voor de vervanging van inventaris voor het Centrum Muziek en Dans. Voor deze vervangingen is een bestemmingsreserve ingesteld. De reserve is gevormd om te voorkomen dat voor vervanging van inventaris van het Centrum voor Muziek en Dans – wat in feite normale bedrijfsvoering is – krediet moet worden gevraagd.

Duurzame bedrijfsmiddelen (dekking reserve bedrijfsmiddelen)

Jaarlijks worden er kosten gemaakt ter vervanging van bedrijfsmiddelen. Ter dekking van deze kosten is een bestemmingsreserve ingesteld. De reserve is gevormd om te voorkomen dat voor allerlei vervangingen op het gebied van bedrijfsmiddelen – wat in feite normale bedrijfsvoering is – krediet moet worden gevraagd. De reserve omvat o.a. de vervanging van vloerbedekking, vitrage, koffieautomaten, keukenmateriaal, meubilair, archiefrekken etc. Hiervoor is een inventarisatie beschikbaar, die jaarlijks wordt geactualiseerd, aan de hand waarvan een jaarlijkse vaste storting plaatsvindt op basis van de economische levensduur.

Afwikkeling activiteiten

Deze reserve wordt aan het einde van het jaar gevuld met budgetten die het jaar over mogen omdat de werkzaamheden in het verslagjaar nog niet afgerond werden. Begin van het dienstjaar worden deze gelden vanuit de reserve gebracht naar de verschillende kostenplaatsen/projecten.

Overzicht structurele mutaties reserves

Mutaties in onderstaande tabel zijn de structurele mutaties. Deze worden niet meegenomen in het saldo van incidentele baten en lasten. Conform de richtlijnen van de provincie worden deze structurele mutaties wel inzichtelijk gemaakt.

Onttrekking

bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Samen zorgen wij voor Valkenswaard	Parkeerplaats sportpark 't Heike	2.320	2.320	2.320	2.320
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Brandveiligheid gemeentelijke gebouwen	8.744	8.744	8.744	8.744
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Nulplus maatregelen N69	-	-	-	-
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Dekkingsres Reconstr. Westzijde Markt	35.628	35.628	35.628	35.628
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Dekkingsres BV 09 Reconstr Kruising de Vest-Zeelberg	7.404	7.404	7.404	7.404

Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Dekkingsres BV 15 inricht verblijfsgeb binnen beb Kom	4.682	4.682	4.682	4.682
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Dekkingsreserve MC / HER 11 Kloosterplein	9.384	9.384	9.384	9.384
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Dekkingsres Kapitaallasten Projectenportefeuille*	938.737	-	-	-
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	PPF BV 28a Verkeersmaatregelen Westershovenseweg	11.809	11.809	11.809	11.809
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	PPF BV 28b Verkeersmaatregelen Brouwerijdreef	60.726	60.726	60.726	60.726
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	PPF BV 28c Verkeersmtr. Bergstr./Norbertusdreef	89.916	89.916	89.916	89.916
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	PPF BV 28d Herinr. Dommelseweg (tot Florapark)	-	37.549	37.549	37.549
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	PPF MC/HER 03 Herinr. Eindhweg: Markt/Corridor(K)	25.012	25.012	25.012	25.012
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Kapitaallasten CC De Hofnar	325.330	330.169	335.080	338.330
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Tractie 2011	2.907	1.164	-	-
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Vrachtwagen 83BKJ3	18.837	18.837	18.837	18.837
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Nimos onkruidborstel machine	7.600	7.600	7.600	7.600
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Dekkingsres Ravo Veegmachine BW45	15.950	15.950	15.950	15.950
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Dekkingsres Ravo Veegmachine BW44	16.668	16.668	16.668	16.668
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	Dekkingsres Tractor WM53	7.450	7.450	7.450	7.450
Samen in dienst van Valkenswaard	ICT algemeen	-	-	-	-
Samen in dienst van Valkenswaard	Kapitaallasten voormalig gemeentehuis	32.432	32.914	-	-
Samen in dienst van Valkenswaard	Kapitaallasten Gemeentehuis	282.982	287.227	300.347	300.347
Totaal		1.904.518	1.011.154	995.107	998.357

*Dit betreft een onttrekking aan de reserve om dit vervolgens te storten in andere reserves

Storting

bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Samen wonen en werken wij in Valkenswaard	PPF BV 28d Herinr. Dommelseweg (tot Florapark)	938.737	-	-	-
Totaal		938.737	-	-	-

Bijlage 7 EMU-saldo

Het EMU-saldo is een verplichte bijlage. De begrotingsaldi van gemeenten tellen mee voor de berekening van het nationaal begrotingstekort. Jaarlijks totaliseert het CBS de EMU-saldi van alle overheidsinstanties. Uiteindelijk mag het tekort van alle overheden 3% van het BBP bedragen.

bedragen x € 1.000

EMU-saldo		Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	5.182	2.161	551	3.520	-864	-65	+
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	4.153	4.153	4.777	5.577	5.905	6.154	+
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.935	1.714	1.714	1.714	1.714	1.714	+
4	Investerings in (im-)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	10.383	4.521	5.165	3.221	2.073	4.260	-
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overige, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	2.829	-	-	-	-	-	+
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:	-	-	-	-	-	-	+
	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	268	-	-	-	-	-	
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw- en woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	1.397	2.604	-	-	-	-	-
8	Baten bouwgrondexploitatie:	3.421	3.499	-	-	-	-	+
	Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord							
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	83	2.152	-	-	-	-	-
10	Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	
11	Verkoop van effecten:							-
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	-	-	-	-	-	-	
Totaal EMU-saldo		5.133	2.250	1.877	7.590	4.682	3.543	

Bijlage 8 Overzicht van baten en lasten per taakveld*bedragen x € 1.000*

Nr. Taakveld	Taakveldomschrijving	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Programma
0. Bestuur en ondersteuning				
0.1	Bestuur	2.214	-	Programma 1, 4 en 5
0.2	Burgerzaken	976	491	Programma 5
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.474	549	Programma 2 en 3
0.4	Overhead	14.589	28	Programma 1 t/m 5
0.5	Treasury	-411	594	Programma 5
0.61	OZB woningen	86	5.794	Programma 5
0.62	OZB niet-woningen	11	2.871	Programma 5
0.63	Parkeerbelasting	199	610	Programma 5
0.64	Belastingen overig	10	193	Programma 5
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	257	65.622	Programma 5
0.8	Overige baten en lasten	2.376	600	Programma 5
0.9	Venootschapsbelasting (Vpb)	PM	PM	Programma 5
0.10	Mutaties reserves	1.510	1.507	Programma 1 t/m 5
1. Veiligheid				
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.096	6	Programma 5
1.2	Openbare orde en veiligheid	905	156	Programma 2, 3 en 5
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1	Verkeer en vervoer	4.743	250	Programma 2 en 3
2.2	Parkeren	-	-	-
3. Economie				
3.1	Economische ontwikkeling	849	5	Programma 2
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-	-	-
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	182	268	Programma 2
3.4	Economische promotie	328	130	Programma 2 en 5
4. Onderwijs				
4.1	Openbaar basisonderwijs	92	-	Programma 1
4.2	Onderwijshuisvesting	2.376	75	Programma 1
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.460	397	Programma 1

5. Sport, cultuur en recreatie				
5.1	Sportbeleid en activering	835	287	Programma 1
5.2	Sportaccommodaties	3.907	1.314	Programma 1
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	3.396	1.114	Programma 3
5.4	Musea	319	-	Programma 3
5.5	Cultureel erfgoed	137	-	Programma 3
5.6	Media	731	-	Programma 3
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.481	128	Programma 1 en 3
6. Sociaal Domein				
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	7.225	57	Programma 1
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.076	-	Programma 1
6.2	Wijkteams	-	-	Programma 1
6.3	Inkomensregelingen	11.797	9.040	Programma 1 en 2
6.4	Begeleide participatie	-	-	Programma 1
6.4	WSW en beschut werk	3.449	-	Programma 1
6.5	Arbeidsparticipatie	890	-	Programma 1
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.000	-	Programma 1
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	Programma 1
6.71a	Hulp bij het huishouden (WMO)	3.283	-	Programma 1
6.71b	Begeleiding (WMO)	2.651	-	Programma 1
6.71c	Dagbesteding (WMO)	1.057	-	Programma 1
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	526	260	Programma 1
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	Programma 1
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	1.377	-	Programma 1
6.72b	Jeugdhulp behandeling	1.011	-	Programma 1
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	48	-	Programma 1
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	241	-	Programma 1
6.73a	Pleegzorg	481	-	Programma 1
6.73b	Gezinsgericht	232	-	Programma 1
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	1.186	-	Programma 1
6.74a	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	677	-	Programma 1
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	23	-	Programma 1
6.74c	Gesloten plaatsing	179	-	Programma 1

6.81a	Beschermd wonen (WMO)	-	-	Programma 1
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-	Programma 1
6.82a	Jeugdbescherming	746	-	Programma 1
6.82b	Jeugdreclassering	29	-	Programma 1
7. Volksgezondheid en milieu				
7.1	Volksgezondheid	1.264	-	Programma 1
7.2	Riolering	2.115	3.555	Programma 2
7.3	Afval	3.899	4.974	Programma 5
7.4	Milieubeheer	2.496	614	Programma 1 t/m 3
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	257	192	Programma 1 en 3
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing				
8.1	Ruimte en leefomgeving	1.702	60	Programma 2
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.243	3.222	Programma 2
8.3	Wonen en bouwen	1.143	531	Programma 1 en 2

Bijlage 9 Verplichte indicatoren

Omschrijving	Bron	Realisatie 2022		Doelstelling 2024
		Valkenswaard	Landelijk	
Formatie - Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	5,78	NVT	Gelijk aan 2022
Bezetting - Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	5,81	NVT	Gelijk aan 2022
Apparaatskosten - Kosten per inwoner	Eigen begroting	409	NVT	Doel is de realisatie lager uit te komen dan begroot
Externe inhuur - Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	22%	NVT	Afhankelijk van de noodzaak
Overhead - % van totale lasten	Eigen begroting	12,7%	NVT	Doel is de realisatie lager uit te komen dan begroot
Verwijzingen Halt - Aantal per 1000 jongeren	www.waarstaatjege-meente.nl	15	8	-
Winkeldiefstallen - Aantal per 10.000 inwoners	www.waarstaatjege-meente.nl	11	23	<15
Geweldsmisdrijven - Aantal per 10.000 inwoners	www.waarstaatjege-meente.nl	4,8	2,3	<4
Diefstallen uit woning - Aantal per 10.000 inwoners	www.waarstaatjege-meente.nl	11	14	<10
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) - Aantal per 1.000 inwoners	www.waarstaatjege-meente.nl	3,5	4	<6
Aantal mensen dat zich vaak onveilig voelt in de eigen buurt (%) - Aantal per 1.000 inwoners	www.waarstaatjege-meente.nl	1	Niet bekend	<1
Funciemenging - %	LISA	48,30%	53,80%	49%
Vestigingen (van bedrijven) - Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar	LISA	142,1	148,4	149
Absoluut verzuim - Aantal per 1.000 leerlingen	VSV kompas	1	4,2	gelijk aan 2022
Relatief verzuim - Aantal per 1.000 leerlingen	VSV kompas	0,75	24	gelijk aan 2022
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) - % deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	VSV kompas	1,92%	4,21%	gelijk aan 2022
Niet-sporters - %	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)	48,50%	49,30%	48%
Banen - Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 74 jaar	LISA	604,7	704	600
Jongeren met een delict voor de rechter - % 12 t/m 21 jarigen	Waarstaatjege-meente.nl - CBS Jeugdmonitor	*2022 niet beschikbaar. 2021: 1%	*2022 niet beschikbaar. 2021: 1%	1%

Kinderen in uitkeringsgezin - % kinderen tot 18 jaar	Waarstaatjege-meente.nl - CBS Jeugdmonitor	*2022 niet beschikbaar. 2021: 4%	*2022 niet beschikbaar. 2021: 6%	4%
Netto arbeidsparticipatie - % van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	71,50%	72,20%	72%
Werkloze jongeren - % 16 t/m 22 jarigen	Waarstaatjege-meente.nl - CBS Jeugdmonitor	*2022 niet beschikbaar. 2021: 1%	*2022 niet beschikbaar. 2021: 2%	1%
Personen met een bijstandsuitkering - Aantal per 10.000 inwoners	CBS	*2022 niet beschikbaar. 2021: 251	*2022 niet beschikbaar. 2021: 431	250
Lopende re-integratievoorzieningen - Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	Waarstaatjege-meente.nl - CBS	126,9	197,7	125
Jongeren met jeugdhulp zonder verblijf - % van alle jongeren tot 18 jaar	Waarstaatjege-meente.nl - CBS	10%	12%	<11%
Jongeren met jeugdhulp mét verblijf - % van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	1,2%	1,2%	<1%
Jongeren met jeugdbescherming - % van alle jongeren tot 18 jaar	Waarstaatjege-meente.nl - CBS	1,3%	1,2%	<1%
Jongeren met jeugdreclassering - % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	Waarstaatjege-meente.nl - CBS	*2022 niet beschikbaar. 2021: -	0,30%	<0,3%
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO - Aantal per 1000 inwoners	GMSD	85	70	80
Omvang huishoudelijk restafval - Kg/inwoner	CBS	199	183	100 (VANG-doelstelling)
Hernieuwbare elektriciteit - %	RWS	2022 niet beschikbaar, 2021: 7,0%	*2022 niet beschikbaar. 2021: 11,9%	12,5%
Gemiddelde WOZ waarde - Duizend euro	CBS	327.000	369.000	beperkte stijging
Nieuw gebouwde woningen - Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	8 (2022)	9	9
Demografische druk - %	CBS	80,20%	70,30%	gelijk aan 2022
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden - In Euro's	COELO	879	823	gelijk aan 2022
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden - In Euro's	COELO	970	905	gelijk aan 2022

Bijlage 10 Informatieve kengetallen

Gemeente: Valkenswaard
 Datum: 24-08-2023
 Uitkeringsjaar: 2023

Inkomstenmaatstaf

onroerendezaakbelasting waarde niet-woningen eigenaren	462.350.000
onroerendezaakbelasting waarde niet-woningen gebruikers	434.700.000
onroerendezaakbelasting waarde woningen eigenaren	4.311.200.000

Maatstaf	Definitie	Aantal
Sociaal		
bijstandsontvangers	Het driejarig gemiddelde van het aantal huishoudens in de bijstand. Het aantal huishoudens in de bijstand wordt per jaar gemeten op een peildatum. En het gemiddelde wordt genomen over de drie meest recente jaren.	484
inwoners	Het aantal inwoners dat op 1 januari van het jaar t in de basisregistratie personen (BRP) zijn opgenomen.	31.527
lage inkomens	Het aantal particuliere huishoudens (exclusief studenthuishoudens) met een laag inkomen, boven de drempelwaarde van 10% van het aantal woonruimten van hetzelfde jaar. Indien de drempel niet gehaald wordt is de waarde nul.	6.139
eenpersoonshuishoudens	Een eenpersoonshuishouden is een particulier huishouden bestaande uit één persoon.	5.385
loonkostensubsidie	Het aantal inwoners met loonkostensubsidie op 31 december t1. De loonkostensubsidie, die op grond van de Participatiewet wordt verstrekt, is een subsidie die een werkgever krijgt als ondersteuning om iemand in dienst te nemen die een arbeidsvermogen heeft dat langdurig onder het wettelijk minimumloon (WML) is.	74
inwoners jongeren jonger dan 18 jaar	Het aantal inwoners van de gemeente dat jonger is dan 18 jaar dat op 1 januari van het peiljaar actueel in de basisregistratie personen (BRP) is opgenomen.	5.202
inwoners in het gemeentelijke doelgroepenregister	In het doelgroepenregister zijn personen opgenomen die onder de zogenoemde 'banenafpraak' vallen: een afspraak tussen het kabinet en de werkgevers- en werknemersorganisaties om mensen met een arbeidsbeperking aan het werk te helpen. Een groot deel van doelgroepenregister valt onder verantwoordelijkheid van het UWV (bijvoorbeeld Wajongers en Wsw'ers), maar ten aanzien van bepaalde groepen dragen ook gemeenten een verantwoordelijkheid. Daarom wordt in deze maatstaf het aantal inwoners geteld die in het doelgroepenregister zijn opgenomen en waarvoor de gemeente verantwoordelijkheid draagt.	201
inwoners 75 plus	Het aantal inwoners van 75 jaar en ouder, boven de drempelwaarde van 6 % van het aantal inwoners. Indien de drempel niet gehaald wordt, is de waarde nul.	4.119
inwoners met laag opleidingsniveau	Het aantal inwoners van 23 jaar en ouder met een laag opleidingsniveau, boven de drempelwaarde van 10% van het aantal inwoners. Indien de drempel niet gehaald wordt is de waarde nul.	7.240
inwoners met migratieachtergrond	Het aantal inwoners met een migratieachtergrond. Onder migratieachtergrond wordt verstaan: personen met als migratieachtergrond een van de landen in Afrika, LatijnsAmerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije.	1.934

Maatstaf	Definitie	Aantal
landelijke centrumfunctie	Het aantal potentiële klanten van een woonkern. Dat is het aantal klanten dat een woonkern van een gemeente aantrekt uit alle woonkernen binnen Nederland rondom de eigen woonkern, met inbegrip van die woonkern zelf.	22.230
lokale centrumfunctie	Het aantal potentiële klanten van een woonkern. Dat is het aantal klanten dat een woonkern van een gemeente aantrekt uit alle woonkernen tot maximaal 20 kilometer rondom de eigen woonkern, met inbegrip van die woonkern zelf.	32.100
regionale centrumfunctie	Het aantal potentiële klanten van een woonkern. Dat is het aantal klanten dat een woonkern van een gemeente aantrekt uit alle woonkernen tot maximaal 60 kilometer rondom de eigen woonkern, met inbegrip van die woonkern zelf.	24.810
Onderwijs		
leerlingen VO	Het gecorrigeerde aantal leerlingen dat op de peildatum voortgezet onderwijs volgt voor zover het onderwijs betreft als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid onder a t/m d van de WVO 2020 (Wet voortgezet onderwijs 2020). De correctie vindt plaats door het aantal leerlingen te vermenigvuldigen met 0,80.	1.895
leerlingen (V)SO	Het gecorrigeerde aantal leerlingen dat op de peildatum één van de volgende vormen van onderwijs volgt: 1. a. onderwijs aan een "speciale school voor basisonderwijs" als gedefinieerd in artikel 1 van de Wet op het primair onderwijs; b. praktijkonderwijs als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid WVO 2020; 2. speciaal onderwijs of voortgezet speciaal onderwijs, als bedoeld in artikel 2, 2e lid van de Wet op de expertisecentra.	220
onderwijsachterstand	De onderwijsachterstand per gemeente, uitgedrukt in een achterstandsscore met drempel. De achterstandsscore is gebaseerd op de onderwijsscore per peuter (2,5 tot 4 jaar) en basisschoolleerling.	688
Fysiek		
bedrijven	Het aantal bedrijfsvestigingen in de gemeente.	3.880
kernen met 500 of meer adressen	Het aantal woonkernen in de gemeente dat 500 of meer hoofdadressen bevat.	1
meerkernigheid	Het aantal (woon)kernen. Een kern (woonkern) is: - een aaneengesloten gebied van twee of meer met zijden aan elkaar grenzende rastervierkanten van 500 bij 500 meter (volgens het Rijksdriehoeksstelsel, zie maatstaf 40) behorend bij een gemeente waarvan ieder vierkant tenminste 25 hoofdadressen bevat, dan wel: - een geïsoleerd rastervierkant van 500 bij 500 meter (volgens het Rijksdriehoeksstelsel) behorend bij een gemeente dat tenminste 25 hoofdadressen bevat.	3
oeverlengte	De oeverlengte is de omtrek van aaneengesloten vlakken water, gemeten in hectometers, volgens de objectklasse Waterdeel van de Basisregistratie Topografie (schaal 1: 10.000). Daarbij wordt buiten beschouwing gelaten: waterlopen smaller dan 6 meter en wateroppervlakten kleiner dan 50 m ² (meren en poelen).	1.305
omgevingsadressendichtheid (oad)	De omgevingsadressendichtheid (OAD) is het gemiddelde aantal hoofdadressen per km ² dat een hoofdadres binnen zijn omgeving heeft. Als omgeving van een adres wordt een cirkel aangehouden met een straal van 1 km rondom dat adres.	22.721
oppervlakte bebouwing buitengebied	De oppervlakte bebouwing in het buitengebied (gebied dat niet tot de woonkernen behoort) van een gemeente in hectaren.	53

Maatstaf	Definitie	Aantal
oppervlakte bebouwing woonkernen	De oppervlakte bebouwing gelegen binnen woonkernen per gemeente in hectaren. De oppervlakte bebouwing binnen woonkernen is de som van de oppervlakten van panden in hectaren afgeleid van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG). Bebouwing betreft de oppervlakten van de panden met uitzondering van panden die aan te merken zijn als kas/warenhuis of tank.	185
binnenwater	Oppervlakte binnenwater: het aantal hectaren binnenwater in een gemeente.	152
land	De oppervlakte land wordt op basis van de meest recent gepubliceerde kaarten van de Basisregistratie Topografie (BRT) bepaald, volgens de omschrijving van de hoofdgroepen voor de aanduiding van land in de statistiek van het bodemgebruik van het CBS.	5.498
woonruimten	De maatstaf woonruimten omvat: 1. het aantal verblijfsobjecten met woonfunctie in een gemeente volgens de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG); 2. het aantal verblijfsobjecten met logiesfunctie in een gemeente volgens de BAG; 3. voor gemeenten waar het aantal personen in zorginstellingen per 1000 inwoners uitgaat boven het landelijk gemiddelde per 1000 inwoners de uitkomst van de berekening: (aantal personen zorginstellingen per 1000 inwoners - landelijk gemiddelde aantal personen zorginstellingen per 1000 inwoners) * aantal inwoners/1000; 4. 25% van het aantal uitwonende studenten in een gemeente.	15.137

Door de wijziging van de verdeelmaatstaven per 1-1-2023 zijn er geen vergelijkende cijfers beschikbaar.